

T.C.
BAŞBAKANLIK
DİYANET İŞLERİ BAŞKANLIĞI
DİN HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

FAALİYET RAPORU
2 0 1 6

Tasarım

Aral Group

Mustafa Kemal Mahallesi
2141. Cad. No: 33/3
Söğütözü, Çankaya / Ankara
T 0312 219 5326
www.aral.org

Baskı

Türkiye Diyanet Vakfı
Yayın Matbaacılık ve Ticaret İşletmesi
Serhat Mah. 1256. Sok. No:11
Ostim Yenimahalle / Ankara - TÜRKİYE
Tel: +90.312 354 9131
www.tdv.com.tr

İçindekiler

GİRİŞ	9
ORGANİZASYON ŞEMASI	11
MİSYON, VİZYON, İLKELER VE GÖREVLER	13

I.BÖLÜM

TOPLUMU DİN KONUSUNDA AYDINLATMAYA YÖNELİK ÇALIŞMALAR

A- İRŞAT HİZMETLERİ BAĞLAMINDA YAPILAN ÇALIŞMALAR	20
I) HUTBELER	20
1-Hutbe Konularıyla İlgili Veriler	20
2- Hutbe Hazırlayanlarla İlgili Veriler	31
3- Genel Müdürlüğümüzce Hazırlanan ve Türkiye Geneline Okunan Hutbeler	32
II) VAAZLAR	34
1-Vaazların Ana Konularına Göre Dağılımı	34
2-Vaaz Edenlerin Cinsiyetlerine Göre Dağılımı	45
3-Vaazların Unvanlara Göre Dağılımı	45
4-Vaazların Bölgelere Göre Dağılımı	46
5- Üçer Aylık Vaaz Dönemlerine Özel Konu Belirlenmesi	47
B- CAMİ HİZMETLERİ BAĞLAMINDA YAPILAN ÇALIŞMALAR	47
1- Cami Çalışma Programları	47
2- Sabah Namazı Buluşmaları	49
3. Camilerde Kitaplık/Kütüphane Oluşturulması	49
4- Kandiller	50
C- AİLEYE YÖNELİK ÇALIŞMALAR	53
1-Aile ve Dini Rehberlik Büroları	53
2-Aile ve Dini Rehberlik Bürolarına Yönelik Çalışmalar	59
D- ÖZEL GRUPLARA YÖNELİK MANEVİ DESTEK VE REHBERLİK ÇALIŞMALARI	59
1- Gençlik Çalışmaları	60
2- Yaşlılara Yönelik Hizmetler	62
3- Engellilere Yönelik Çalışmalar	64
4- Sığınmacılara Yönelik Yapılan Çalışmalar	65
5- Bağımlılara Yönelik Çalışmalar	67
6- Sağlık Kuruluşlarında Sunulan Manevi Destek Hizmetleri	68
7- Hükümlü ve Tutuklulara Yönelik Hizmetler	69
8- Olağanüstü Hâllerde Sunulacak Din Hizmetlerine Yönelik Çalışmalar	70
E- DİNİ İÇERİKLİ ORGANİZASYONLAR	71
I) KUTLU DOĞUM HAFTASI	71
1-Hafta Öncesinde Gerçekleştirilen Hazırlık Çalışmaları	71
2- Başkanlık Merkezince Gerçekleştirilen Faaliyetler	73

3- İl ve İlçe Müftülüklerimizce Gerçekleştirilen Faaliyetler	81
4- Yurtdışı Teşkilatımızca Gerçekleştirilen Faaliyetler	83
5- Medya Analizi	85
II) RAMAZAN AYI	87
1-Başkanlıkça Yapılan Faaliyetler.....	87
2- İl ve İlçe Müftülüklerince Gerçekleştirilen Faaliyetler.....	89
III) CAMİLER HAFTASI	90
1-Hafta Öncesinde Gerçekleştirilen Hazırlık Çalışmaları	90
2-Hafta İçerisinde Başkanlık Merkezince Gerçekleştirilen Faaliyetler	94
3-İl ve İlçe Müftülüklerince Gerçekleştirilen Faaliyetler.....	95
IV) KURBAN VE VEKALETLE KURBAN.....	97
1-Başkanlıkça Yapılan Faaliyetler.....	98
2-Kurban Hizmetleri Komisyonlarınca Yapılan Faaliyetler.....	99
3-Vekâletle Kurban Kesim Organizasyonu.....	99
V) MUHARREM AYI ETKİNLİKLERİ	100
F. VAKİT HESAPLAMA HİZMETLERİ	100
1- Namaz Vakitleri.....	100
2- Kamerî Ay Başları.....	101
3- Kible Açısı ve Saatleri	102
4 - Web Hizmetleri.....	102
5- Vakit Hesaplama Konularında Verilen Eğitimler	103

II. BÖLÜM

İLMİ, AKADEMİK, EĞİTİM VE MATERYAL GELİŞTİRMEYE YÖNELİK ÇALIŞMALAR

A- İNSAN KAYNAĞINI GELİŞTİRMEYE YÖNELİK ÇALIŞMALAR	106
1- Kutlu Doğum Haftası Sempozyumu	106
2- Paneller.....	106
3- Çalıştaylar	107
4- Konferanslar ve Seminerler	109
5- Tecrübe Paylaşımı ve Çalışma Toplantıları	110
6- Aile Formu	111
B- TOPLUMA YÖNELİK ÇALIŞMALAR.....	111
1- Aile Okulu	111
2-Dini Rehberlik ve Manevi Destek Çalışmaları.....	112
3-Kardeş Cami Projesi	112
4- İftar Programları.....	112
5- Dua ve Hatim Programları.....	112
6- Dini Müzik Hizmetleri.....	113
C- MATERYAL ÜRETMEYE YÖNELİK YAZILI VE GÖRSEL ÇALIŞMALAR.....	114
1- Yazılı Yayınlar	114
2- Görsel ve İşitsel Yayınlar	114
GENEL DEĞERLENDİRME.....	116

ÖNSÖZ

633 sayılı Diyanet İşleri Başkanlığı Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun'un 1. maddesinde belirtildiği üzere Başkanlığımız, İslam dininin inançları, ibadet ve ahlak esasları ile ilgili işleri yürütmek, din konusunda toplumu aydınlatmak ve ibadet yerlerini yönetmek üzere kurulmuştur. Başkanlığımız, kurulduğu günden bu yana halkımız arasındaki birlik-beraberlik, kardeşlik, sevgi ve saygı bağlarını pekiştirme gibi çok önemli görev ve fonksiyonlar icra etmekte; insan odaklı, etnik, siyasal ya da mezhepsel hiçbir ayırım gözetmeden toplumun her kesiminin din konusunda doğru bilgilendirilmesi ve kapsamlı bir din hizmeti alması yönünde çalışmalarını sürdürmektedir. Bireysel farklılıkları gözeterek insanları, İslam'ın ortak paydasında dinin sağlıklı bilgisiyile buluşturmayı amaç edinen Başkanlığımız, İslam'ın içindeki her türlü inanış, dinî hayat tarzı, tutum ve davranışlara karşı eşit mesafede olmaya, aralarında herhangi bir derecelendirme ve kıyaslama yapmamaya özen göstermektedir.

Başkanlığımız, yürüttüğü hizmetlerde daima doğru bilgiyi, güzel ahlakı ve İslam'ın iki sahih kaynağı olan Kur'an ve sünneti esas almaktadır. Bunun yanında tarihin süzgecinden geçen geleneği, Müslümanların on beş asırlık tecrübesini, amelî ve fikrî mirasını, günün gelişen ve değişen şartları çerçevesinde çağın ihtiyaç ve beklentilerini göz ardı etmeyen bir anlayışı benimsemektedir. Bu amaçlarla yürütülen hizmetlerin önemli bir kısmı Din Hizmetleri Genel Müdürlüğü'nün görev ve sorumluluk alanı içinde yer almaktadır. Bu bağlamda 2016 yılında yapılan faaliyetler ilgililerin istifadesine sunulmak üzere bir rapor olarak bir araya getirilmiştir.

Raporumuz, bir giriş bölümü ile 3 ana bölümden oluşmaktadır. Giriş bölümünde Genel Müdürlüğümüzün organizasyon şeması, misyon, vizyon, ilkeler ve görevler yer almaktadır.

Birinci bölümde toplumu din konusunda aydınlatma faaliyetleri; sayısal veriler, tablolar ve Grafiklerle ifade edilmektedir.

İkinci bölümde ise Genel Müdürlüğümüzce 2016 yılı içinde gerçekleştirilen bilimsel toplantılar, eğitimler, seminerler, yarışmalar ve diğer faaliyetlerle, topluma yönelik eğitim faaliyetleri yer almakta, ayrıca gerek görevlilerimize gerekse halkımıza yönelik olarak hazırlanmış bulunan yazılı, görsel ve işitsel yayınlar hakkında bilgiler yer almaktadır. Üçüncü bölümde ise genel bir değerlendirmeye yer verilmiştir.

2011 yılından itibaren düzenli olarak hazırlanan raporlar gibi 2016 Yılı Din Hizmetleri Raporunun da, hizmetlerini planlama, gerçekleştirme, değerlendirme ve izlek oluşturma konusunda Müftülüklerimize rehberlikte bulunacağı ümit edilmektedir.

Bu duygu ve düşüncelerle Genel Müdürlüğümüzün altıncı hizmet yılı raporu olan 2016 Yılı Din Hizmetleri Raporunun hayırlara vesile olmasını Yüce Rabbimizden niyaz ederim. Başkanlığımızın her kademesinde din hizmeti sunan personelimize teşekkür eder, çalışmalarında kolaylıklar ve başarılar dilerim.

Doç. Dr. Yaşar YİĞİT
Din Hizmetleri Genel Müdürü

Giriş

Milletimizin tarihinde toplumun dinî ihtiyaçlarının karşılanması, devletin bir görevi olarak kabul edilmiş; bu anlayış, modern Türkiye Cumhuriyeti döneminde de değişmemiştir. Başkanlığımız ülkemizde ve dünyanın değişik bölgelerinde sunduğu din hizmetleriyle bütün dünyada önemli bir yer edinmiştir. Buna paralel bir şekilde, yapılan hizmetlere yönelik gerek yurt içinden gerekse yurt dışından ilgi ve alaka her geçen gün artmaktadır. Son yıllarda gittikçe artan bir ivme ile hizmetler cami dışı alanlara doğru bir açılım göstermektedir. Toplumsal yapıda meydana gelen değişimler sonucu ortaya çıkan yeni hizmet talepleri, yürütülen hizmetlerin çeşidini ve kapsamını artırmaktadır. Bu raporda topluma sunulan din hizmetlerinin önemli bir kısmını oluşturan, irşat, ibadet, dinî rehberlik ve manevi destek hizmetlerinden oluşan Genel Müdürlüğümüz sorumluluk alanında yapılan çalışmalar bütün boyutlarıyla ortaya konularak ilgililerin istifadesine sunulmakta, din hizmetleri alanında ülkemizde yapılan hizmetlerin nitelik ve niceliği hakkında önemli bilgileri ihtiva etmektedir.

Organizasyon Şeması

DİN HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

İRŞAT HİZMETLERİ DAİRE BAŞKANLIĞI

D.İ. Uzmanı	1
Eğitim Uzmanı	1
Din Hizmetleri Uzmanı	1
D.İ.B. Uzmanı Yardımcısı	1
Şef	1
Vaiz (Görevlendirme)	2
V.H.K.İ.	4
Memur	1
Başkanlık Vaizi	18

CAMİ HİZMETLERİ DAİRE BAŞKANLIĞI

D.İ. Uzmanı	1
Şube Müdürü	1
Uzman Vaiz (Görevlendirme)	1
Cezaevi Vaizi (Görevlendirme)	1
Eğitim Uzmanı	1
V.H.K.İ.	4
M.K.	2

AİLE VE DİNİ REHBERLİK DAİRE BAŞKANLIĞI

D.İ.B Uzmanı	1
Din Hizmetleri Uzmanı	1
Eğitim Uzmanı	1
D.İ.B. Uzman Yardımcısı	1
Vaiz (Görevlendirme)	4
İ.H.	1

SOSYAL VE KÜLTÜREL İÇERİKLİ DİN HİZMETLERİ DAİRE BAŞKANLIĞI

Başkanlık Müşaviri	1
D.İ.B Uzmanı	1
Eğitim Uzmanı	2
D.İ.B. Uzman Yardımcısı	2
Vakit Hesaplama Uzmanı/Şef	2
Astronom	3
Cezaevi Vaizi (Görevlendirme)	1
Vaiz (Görevlendirme)	2
V.H.K.İ.	2
Memur	1
İ.H. (Görevlendirme)	1

Misyon, Vizyon, İlkeler ve Görevler

1.MİSYONUMUZ

Kur'an ve sünnete dayalı, İslam gelenek ve törelerine uygun, güncel gelişmeleri dikkate alan bir anlayışla; Toplumun dinî konularda aydınlatmak, camilerin yönetimi ve ibadet hizmetleri ile ilgili iş/işlemleri yürütmek, rehabiliteye muhtaç kesimler başta olmak üzere talep edenlere manevi destek hizmeti sunmak, Dinîin kuşatıcı ve rahmet dolu mesajını medya yoluyla etkin bir şekilde yaymak, kameri aybaşıları ile namaz vakitlerini dinî ve astronomik kriterlere göre tespit etmektir.

2.VİZYONUMUZ

Toplumun her kesimine din hizmeti ulaştıran, camilerimizin toplum hayatının önemli merkezlerinden biri hâline gelmesini sağlayan, toplumda yardıma muhtaç tüm kesimlere hem manevi hem de maddi manada yardımcı olan, dünya ölçeğinde namaz vakti ve kameri aybaşı hesaplamalarında birliği sağlayacak çalışmalarını yapan bir birim hâline gelmektir.

3. TEMEL İLKELERİMİZ

- Din hizmetlerini daha yaygın ve daha etkin bir şekilde sunmak,
- Nitelikli din görevlisi sayısını artırarak daha kaliteli din hizmeti sunmak,
- Camilerimizi müştemilatıyla birlikte bayanlar ve engelliler de dikkate alınarak, vatandaşlarımızın tüm dinî ihtiyaçlarını karşılayacak merkezler ve külliyeler hâline getirmek suretiyle bu yerlere olan ilgiyi artırmak,
- Müftülüklerimizde kurulan Aile ve Dinî Rehberlik bürolarının sayısını artırarak, ailelere yönelik din hizmetlerini daha da yaygınlaştırmak,
- Cami dışı din hizmetlerine ağırlık vermek,
- Toplumsal sorunların çözümünde etkin rol almak.

4. GÖREVLERİMİZ

633 Sayılı Diyanet İşleri Başkanlığı Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun ile 657 Sayılı Devlet Memurları Kanununa dayalı olarak çıkarılan Diyanet İşleri Başkanlığı Görev ve Çalışma Yönetmeliği'nin 12. Maddesine göre Genel Müdürlüğümüzün görevleri şunlardır.

- a) Cami ve mescitlerdeki irşat hizmetlerinin usulüne uygun olarak etkin ve verimli bir şekilde yürütülmesini sağlamak, bununla ilgili iş ve işlemleri takip etmek.
- b) Cami ve mescit dışındaki yerlerde panel, konferans, seminer, sempozyum ve benzeri dini programlar ile ilmi toplantılar düzenlemek ve müftülüklerce düzenlenen söz konusu etkinliklere ilişkin rapor hazırlamak.
- c) Müftülüklerce radyo, televizyon ve diğer yayın kuruluşları vasıtasıyla toplumu din konusunda aydınlatmak amacıyla düzenlenen etkinliklere ilişkin iş ve işlemleri takip etmek ve rapor hazırlamak.
- ç) Başkanlıkça uygun görülen yerlere vaaz ve irşat ekipleri göndermek, bununla ilgili iş ve işlemleri yürütmek.
- d) Başkanlık vaizlerinin, vaaz ve irşat programlarını hazırlamak ve işlemlerini yürütmek.
- e) Müftülüklerce hazırlanarak Başkanlığa gönderilen hutbe metinlerini incelemek.
- f) Gerektiğinde örnek vaaz ve hutbe metinleri hazırlamak.
- g) İhtida edenlerle ilgili işlemleri takip etmek ve kayıtlarını tutmak.
- ğ) Kutlu Doğum Haftasıyla ilgili iş ve işlemleri yürütmek.
- h) İlgili birimlerle işbirliği içerisinde vaizlerin kariyer sistemine göre yetiştirmeleri konusunda çalışmalar yapmak.

- i) İrşat hizmetlerinde bulunan personelin verimliliğini artırmaya yönelik çalışmalar yapmak ve müftülüklerce bu amaçla yapılan iş ve işlemleri takip etmek.
- i) İrşat hizmetleriyle ilgili olarak gerektiğinde ilgili birim, kurum ve kuruluşlarla işbirliği yapmak.
- j) Cami ve mescitlerin ibadete açılması, yönetilmesi ve cami hizmetlerinin yürütülmesiyle ilgili iş ve işlemleri takip etmek.
- k) Dini gün ve gecelerde programlar düzenlemek ve programların radyo ve televizyonlarda yayınlanmasıyla ilgili iş ve işlemleri yürütmek.
- l) Olağanüstü hallerde sunulacak din hizmetleriyle ilgili çalışmaları planlamak ve yürütmek.
- m) İhtiyaç duyulan camilerde dini danışmanlık bürolarının açılmasıyla ilgili çalışma yapılmasını sağlamak ve bununla ilgili iş ve işlemleri takip etmek.
- n) Camiler ve Din Görevlileri Haftasıyla ilgili iş ve işlemleri yürütmek.
- o) İlgili birimlerle işbirliği içerisinde cami görevlilerinin kariyer sistemine göre yetişmeleri konusunda çalışmalar yapmak.
- ö) Belediye cenaze teşkilatı bulunmayan yerlerde cenaze teçhiz ve tekfin işlerini yapmak.
- p) Aile, kadın, gençlik ve çocukla ilgili dini konularda toplumu aydınlatmaya yönelik çalışmalar yapmak.
- r) İhtiyaç duyulan yerlerde aile ve dini rehberlik bürolarının açılmasını ve bu büroların koordineli olarak çalışmasını sağlamak.
- s) Aile ve dini rehberlik bürolarında görevli personele ihtiyaç duydukları donanımı kazandıracak eğitimlerin verilmesini sağlamak.
- ş) İlgili kurumlarla işbirliği yaparak sevgi evleri, yetiştirme yurtları, kadın konuk evleri gibi sosyal hizmet kurumlarında din hizmeti sunulmasını sağlamak.
- t) Ailenin korunması ve güçlendirilmesi hususunda toplumsal farkındalık oluşturmak amacıyla dini, sosyal ve kültürel içerikli etkinlikler düzenlemek/düzenlenmesini sağlamak.
- u) Aile sorunlarının çözümüne yönelik dini danışmanlık ve rehberlik hizmeti sunulmasını sağlamak.
- ü) Aile konulu yazılı ve görsel materyaller hazırlanmasını sağlamak.
- v) Görev alanı ile ilgili ulusal ve uluslararası birim, kurum ve kuruluşlarla işbirliği yaparak ortak çalışmalar yürütmek.
- y) Toplumun milli ve manevi değerlerinin canlı tutulmasına yönelik sosyal ve kültürel içerikli çalışmalar yapılmasını sağlamak.
- z) İslam dinine mensup farklı dini yorum çevreleri, dini-sosyal teşekküller ve geleneksel dini-kültürel oluşumlarla ilgili çalışmalar yapmak.

- aa) Dini bayramlar ile Ramazan ayında çeşitli sosyal ve kültürel içerikli faaliyetler planlamak ve yürütmek.
- bb) İlgili birim, kurum ve kuruluşlarla işbirliği yaparak namaz vakitleri ile dini gün ve geceleri tespit ve ilan etmek, bunun için gerekli çalışmaları yürütmek.
- cc) Kurban ibadetinin usulüne uygun şekilde yerine getirilmesi için gerekli çalışmaların yapılmasını sağlamak.
- çç) Helal gıda konusunda ilgili kamu kurum ve kuruluşları ile yürütülecek iş ve işlemleri koordine ve takip etmek.
- dd) Kible tespiti ile ilgili iş ve işlemleri yürütmek, müftülüklerce belirlenen personele kible tespiti konusunda eğitim desteği vermek.
- ee) Engellilere yönelik din hizmetlerinin planlanması ve yürütülmesini sağlamak.
- ff) Ceza infaz kurumu ve tutukevleri, çocuk eğitim evi, huzurevi, sağlık kuruluşları ve benzeri yerlerde bulunan vatandaşlara din hizmeti sunulmasını sağlamak.
- gg) Sosyal ve kültürel içerikli din hizmetleri konusunda ilgili personeli bilgilendirmeye yönelik çalışmalar yapmak.
- ğğ) İhtiyaç duyulan yerlere okuma salonları açılmasını sağlamak, bununla ilgili işleri yürütmek.
- hh) Toplumsal huzuru tehdit eden terör, şiddet, madde bağımlılığı gibi olumsuzlukların önlenmesi hususunda ilgili kurum ve kuruluşlarla ortak çalışmalar yapmak.
- ıı) Sosyal ve kültürel içerikli din hizmetlerinin yaygınlaştırılması ve verimliliğinin artırılması amacıyla çalışmalar yapmak, gerektiğinde üniversiteler, ilgili birim, kurum ve kuruluşlarla işbirliğine gitmek.
- ii) Başkanlık Tasavvuf Musikisi Korosu ile ilgili işleri yürütmek.
- jj) Görev alanıyla ilgili verilen diğer görevleri yapmak.

2016 FAALİYET RAPORU
MİSYON, VİZYON, İLKELER VE GÖREVLER

MİSYON, VİZYON, İLKELER VE GÖREVLER
2016 FAALİYET RAPORU

TOPLUMU DİN
KONUSUNDA
AYDINLATMAYA
YÖNELİK
ÇALIŞMALAR

1

A. İRŞAT HİZMETLERİ BAĞLAMINDA YAPILAN ÇALIŞMALAR

İrşat hizmetleri Başkanlığımızın en asli görevlerindendir. Toplumun din konusunda aydınlatma görevinin en önemli kısmını irşat hizmetleri oluşturmaktadır. Bu hizmetlerin en önemlileri ise her hafta yetişkin erkek nüfusun yarısından fazlasına ulaşan hutbeler ile camilerimizde mevzuata uygun olarak planlanıp uygulanan vaaz hizmetleridir.

I) HUTBELER¹

Hutbeler, il müftülükleri bünyesinde oluşturulan 'İl İrşat Kurulları' tarafından hazırlanmaktadır. Okunacak hutbe konuları yerel şartlara ve gündeme uygun olarak tespit edilmekte, hazırlanan hutbeler kurul üyeleri tarafından gerekli incelemeler yapıldıktan sonra okutulmaktadır. İl İrşat Kurulları tarafından okunması uygun görülen hutbeler, okunacağı tarihten 1 ay önce, DİBBYS programına işlenmektedir. Yine bu hutbelerin zamanında programa kaydedilip edilmediği genel müdürlüğümüz tarafından takip edilmekte, Başkanlığımız merkezinde oluşturulan bir komisyon tarafından tüm hutbeler incelenmektedir. Uygun bulunanların okunmasına izin verilmekte, eksiklikler veya hatalar var ise düzeltilmesi için tekrar İl İrşat Kurulu yetkililerine gönderilmektedir.

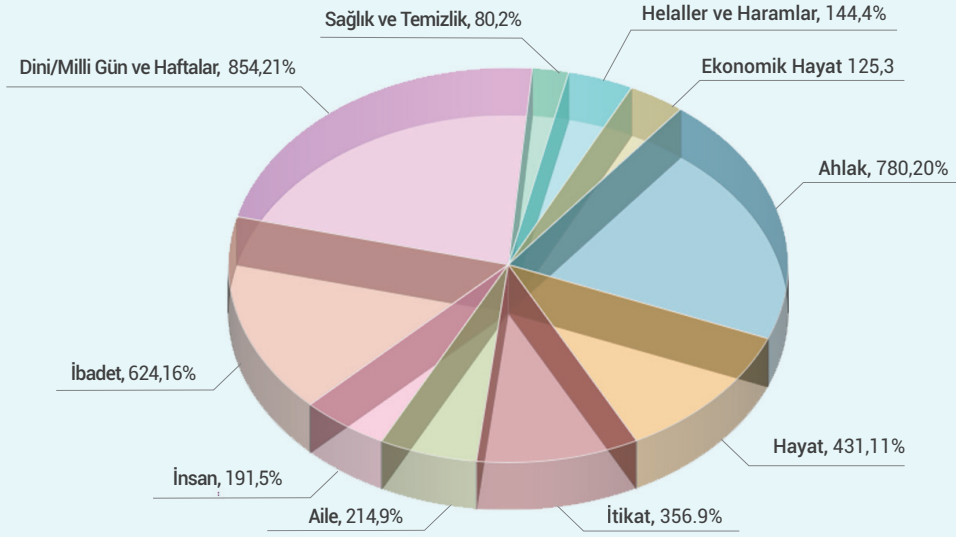
İl İrşat Kurullarınca 2016 yılında hazırlanan hutbelere ait değerlendirmelerde şu sonuçlara ulaşılmıştır.

1. Hutbe Konularıyla İlgili Veriler

Hazırlanan hutbelerin ana konuları "İtikat, İbadet, Ahlak, Sosyal Hayat, Aile, Helaller ve Haramlar, Dini ve Milli Günler, Ekonomik Hayat, İnsan, Sağlık ve Temizlik, Eğitim" olmak üzere on bir başlık altında toplanmıştır.

2016 yılında hazırlanan ve okunan hutbelerin ana konularına göre dağılımı aşağıdaki Grafikte gösterilmektedir.

1 2016 yılı ülkemizde çok önemli olayların yaşanmasına sahne olmuştur. Bu sebeple her hafta Başkanlık merkezince hazırlanan hutbeler Türkiye genelinde okutulmuştur. Bu hutbeler bölüm sonunda liste olarak yer almaktadır. Burada yer alan bilgi ve değerlendirmeler İl Müftülükleri bünyesinde kurulmuş bulunan İrşat Komisyonlarınca hazırlattırılan ve DHYS üzerinden Başkanlığımıza iletilen hutbelere aittir.

Grafik-1 Hutbelerin Ana Konulara Göre Dağılımı

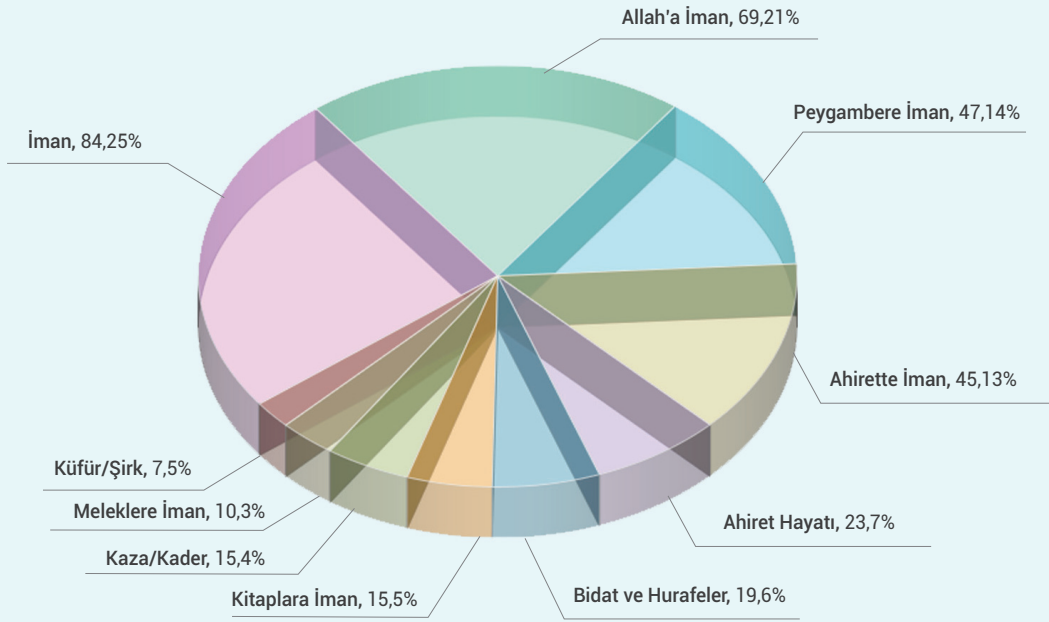
Grafikte görüldüğü üzere, dini ve milli gün ve haftalar, ibadet, ahlak ve sosyal hayat konuları hutbelerde en çok işlenen konular olarak gözükmemektedir.

2016 yılında okunan hutbe konularının dağılımı incelendiğinde 2015 yılına göre çok önemli değişiklikler olmamıştır. Gündelik hayat ve toplumun dini alanda ortaya çıkan ihtiyaçları ile ibadetler dikkate alınarak hazırlanan hutbeler ve yıl içerisinde meydana gelen olaylar, özel dini-milli günlere mahsus hutbeler, konuların dağılımında etkili olmaktadır.

Ana konuların altında oluşturulan alt hutbe konularının dağılımı ise şu şekilde olmuştur:

a) İnanç Konuları

İnanç ve itikat konularına dair 2016 yılında 356 hutbe hazırlanmıştır. Bu sayı tüm hutbeler içerisinde %9'luk bir paya sahiptir. Bu konuda 2016 yılı içinde okunan hutbelerin alt konu dağılım grafiği aşağıda verilmiştir:

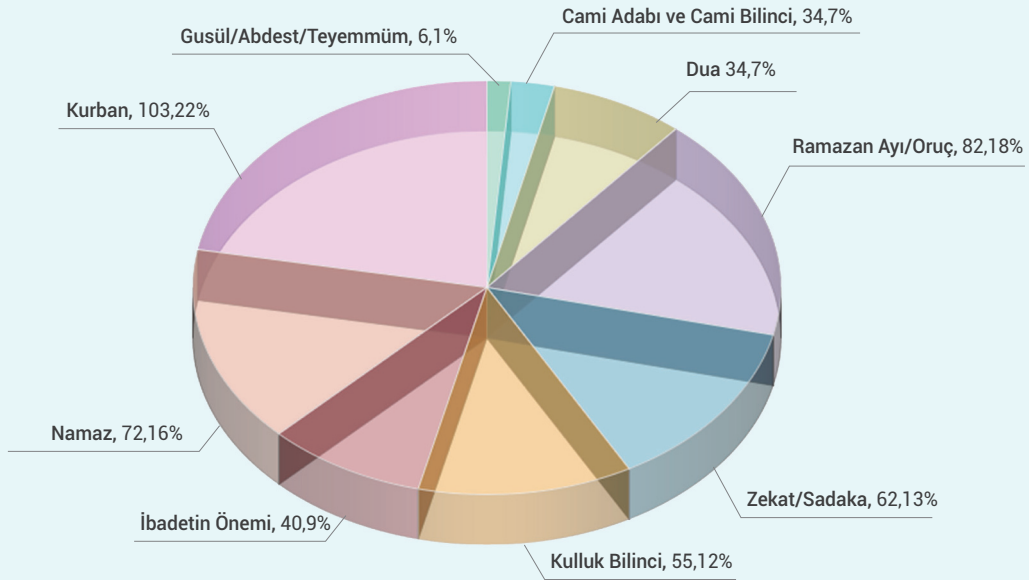

Grafik-2 "İnanç" Ana Başlıklı Hutbelerin Alt Konulara Göre Dağılımı

İnanç ve itikat konuları hakkında hazırlanan hutbelerin alt konuları daha önceki yıllarda olduğu gibi, iman esaslarını konu almaktadır. İman esasları dışında bidat ve hurafeler, küfür ve şirk, iman ve amel bütünlüğü gibi konulara yer verilmiştir.

b) İbadet Konuları

İbadet ile ilgili hutbe konuları genel hutbe konuları içerisinde üçüncü sırada yer almaktadır. Kurban, Ramazan ayı ve oruç, namaz ve kulluk bilinci gibi ilk sıralarda yer alan ibadet ile ilgili okunan hutbelerin sayısı 624'dir. Bu konuda daha önceki yıllara göre takip edilen dağılımın muhafaza edildiği görülmektedir.

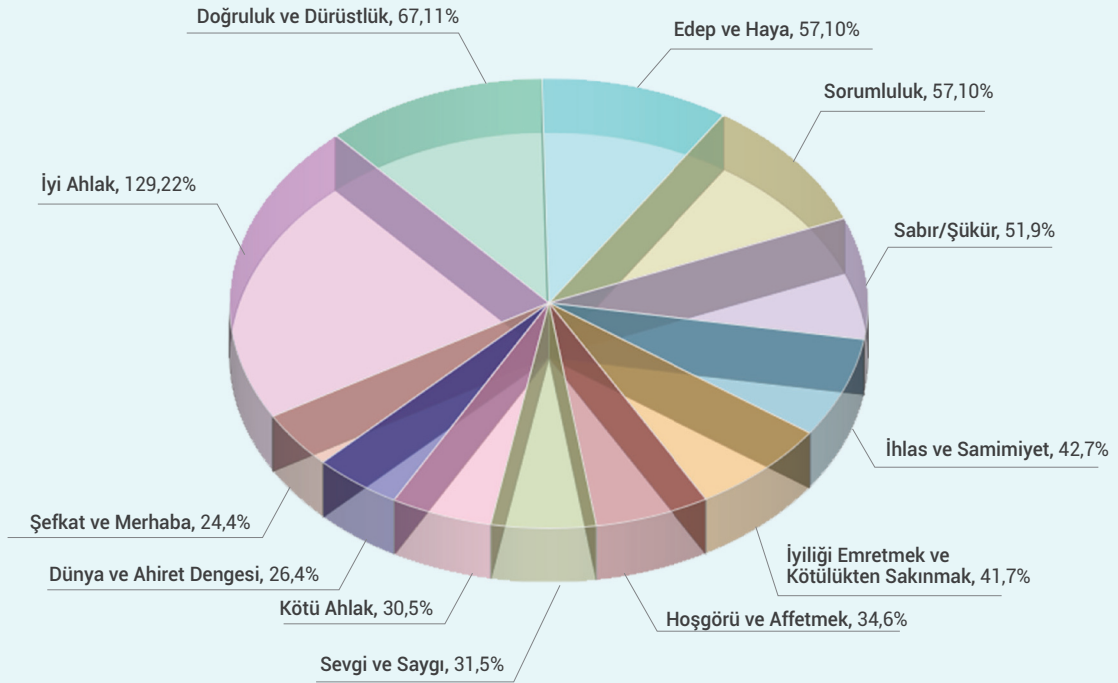
Grafik-3 "İbadet" Ana Başlıklı Hutbelerin Alt Konulara Göre Dağılımı

c) Ahlak Konuları

2016 yılında ahlak konusu ile ilgili 780 hutbe hazırlanmıştır. Tüm hutbe konuları içerisinde %20'lik bir oran ile ikinci sıradadır. 2015 yılında bu konu ile ilgili hazırlanan hutbelerin sayısı 630'dur. Diğer hutbe konuları içerisinde %15'lük bir yer tutmuştur.

2016 yılında ahlak konusunda hazırlanan hutbeler içinde 'iyi ahlak' konusu diğer yıllarda olduğu gibi en fazla işlenen konu olmuştur. Doğruluk, dürüstlük, edep ve haya gibi yine iyi ahlakla ilgili konular da dikkate alındığında bu başlık altında cemaate iyi ahlak sahibi olmanın önemi büyük oranda aktarılırken, kötü ahlak ve bundan kaçınma konusunda çok az yer verildiği (%5) görülmektedir.

"Ahlak" konusuna ait 2016 yılı alt konu dağılım grafiği aşağıda verilmiştir:

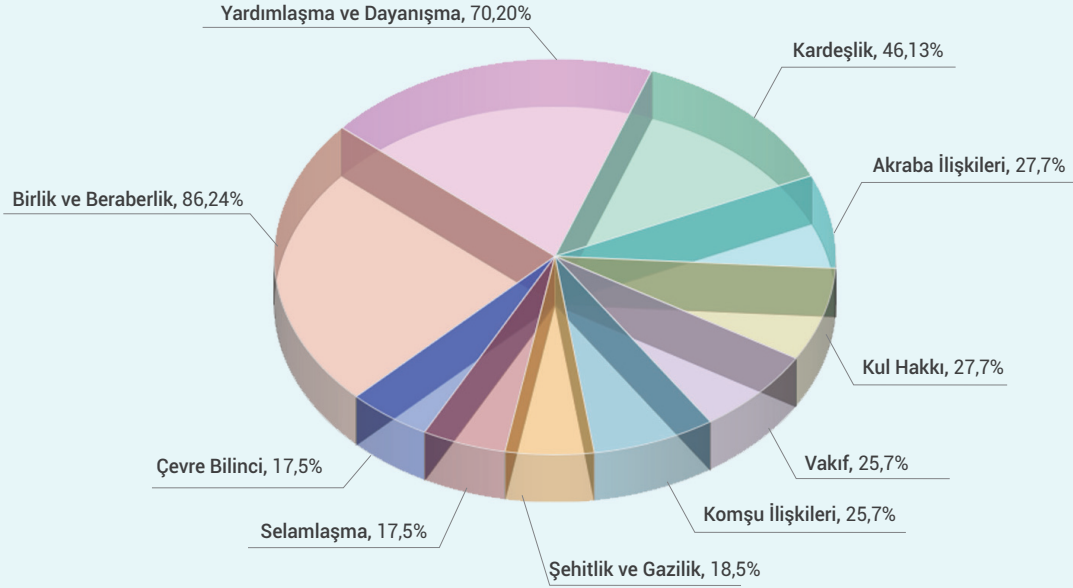

Grafik-4 "Ahlak" Ana Başlıklı Hutbelerin Alt Konulara Göre Dağılımı

d) Sosyal Hayat

2015 yılında sosyal hayatla ilgili olarak 596 hutbe hazırlanmıştır. 2016'da ise bu sayı 431 olarak gerçekleşmiştir. Bu alanda hazırlanan hutbeler de birlik ve beraberlik, yardımlaşma ve dayanışma ile kardeşlik konulara öne çıkmıştır. Bu başlık altında genellikle toplumu ilgilendiren meseleler ele alınmış, günlük yaşamda dikkat edilmesi gereken hususlara çeşitli başlıklar altında değinilmiştir.

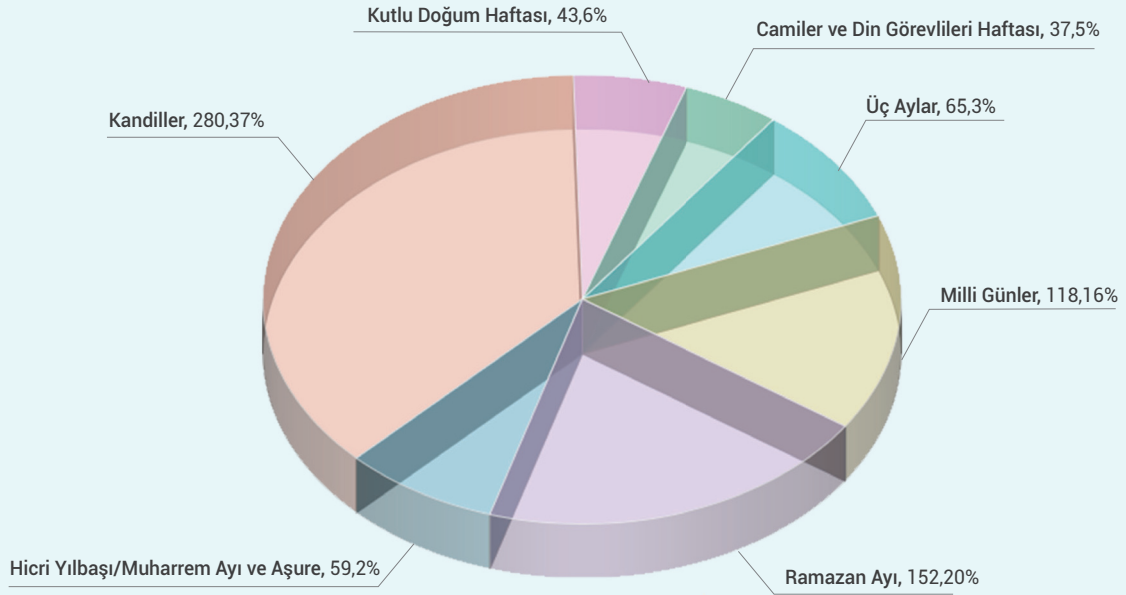

Grafik-5 "Sosyal Hayat" Ana Başlıklı Hutbelerin Alt Konulara Göre Dağılımı

e) Dinî-Millî Özel Gün ve Haftalar Konusunda Okunan Hutbeler

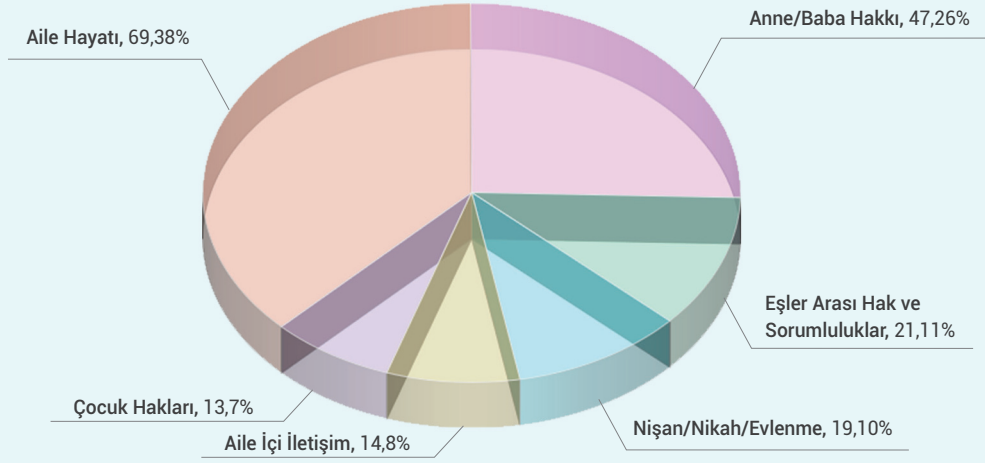
Bu konuyla ilgili 2015 yılında 885 hutbe okunmuştur. 2016 yılında ise 854 hutbe okunmuş ve diğer hutbe ana konuları içerisinde %21'lik oranla ilk sırada yer almıştır. Bu başlık altında okunan hutbelerin ilk sırasında kandiller, Ramazan ayı, dini-millî günler ve üç aylar ile ilgili hutbeler yer almaktadır.

Grafik-6 "Dini Millî Özel Gün ve Haftalar" Başlıklı Hutbelerin Alt Konulara Göre Dağılımı

f) Aile Konusunda Okunan Hutbeler

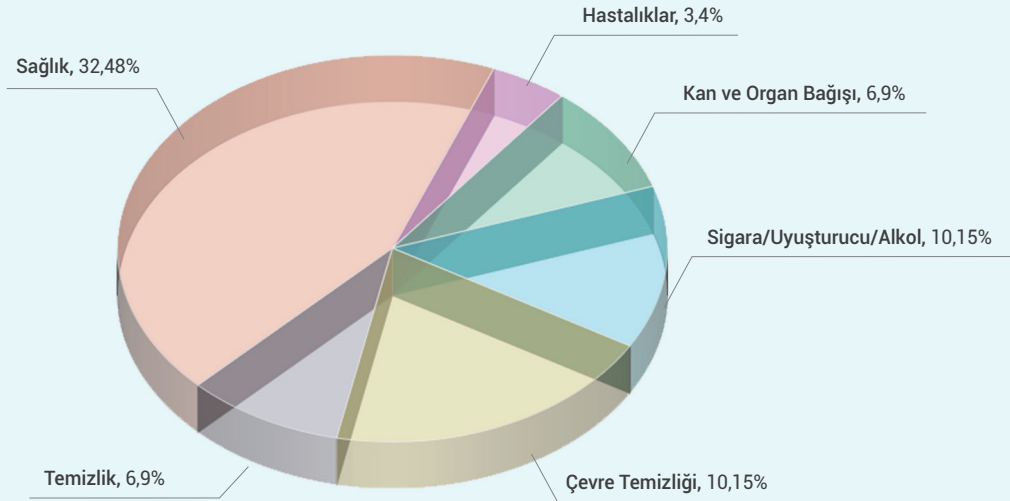
2015 yılında aile ana konusu altında 284 hutbe hazırlanmıştır. 2016 yılında ise 214 hutbe hazırlanmış ve tüm hutbeler içinde %5'lik bir oran teşkil etmiştir. Aile konusu toplumun içinden geçmekte olduğu değişim ve dönüşümden en fazla etkilenen kurum olması hasebiyle özel bir önem taşımaktadır. Bu bağlamda aile bağlarının zayıflaması, aile içi şiddet, kadına yönelik şiddet ve boşanmaların artması gibi problemlere hutbelerde sıklıkla yer verilmesini gerekli kılmaktadır. 2016 yılında aile ile ilgili hutbe alt konularının dağılımı şu şekilde olmuştur.

Grafik-7 "Aile" Ana Başlıklı Hutbelerin Alt Konulara Göre Dağılımı

g) Sağlık ve Temizlik Konusunda Okunan Hutbeler

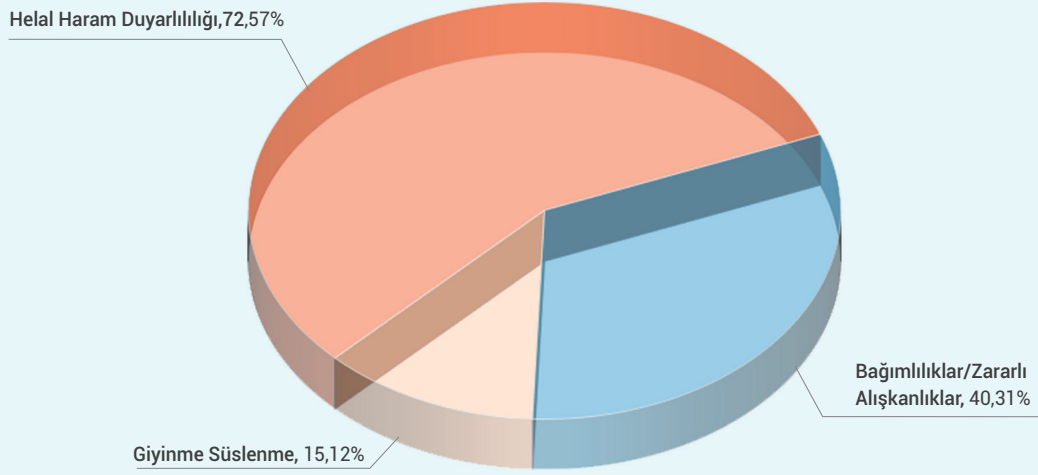
2016 yılında sağlık ve temizlik konusunda 80 hutbeye yer verilmiştir. Bir önceki yılda olduğu gibi bu sene de genel dağılımda bu konu %2'lik bir paya sahip olmuştur. Hutbelerde daha çok sağlığın önemi ve korunması ile sağlığa zarar veren maddeler üzerinde durulduğu görülmektedir. Alt başlıklar ise şu şekilde sıralanmıştır.

Grafik-8 "Sağlık" Başlıklı Hutbelerin Alt Konulara Göre Dağılımı

h) Helaller ve Haramlar

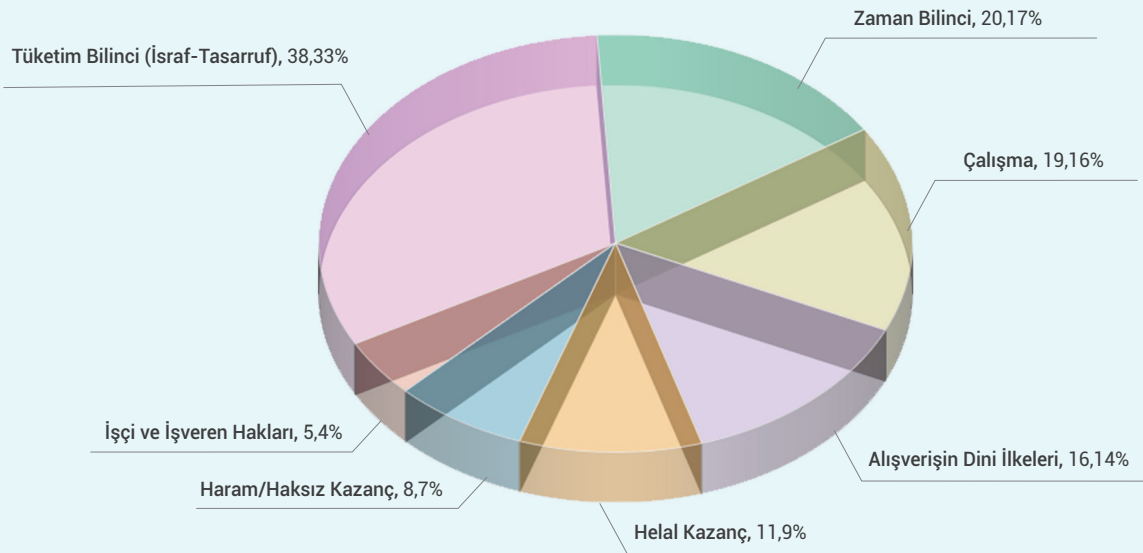
Helaller ve haramlar, dinin hayatla buluştuğu noktada yer alır ve inanan bireyin yaşantısını önemli ölçüde etkiler. Helaller ve haramlar bir anlamda dindarın yemesinden içmesine, giyiminden eğlencesine kadar hemen hayatın her alanında sınırlarını belirler. 2016 yılında konu ile ilgili 144 hutbe hazırlanmıştır. Genel dağılım içerisinde %4'lük bir orana sahiptir. Tabloda da görüldüğü üzere 'Helal ve Haram Duyarlılığı' alt konular arasında ilk sırada yer almakta bunu zararlı alışkanlıklar konusu takip etmektedir.

Grafik-9 "Helaller ve Haramlar" Başlıklı Hutbelerin Alt Konulara Göre Dağılımı

i) Ekonomik Hayat Konusunda Okunan Hutbeler

2016 yılında ekonomik hayatla ilgili 125 hutbe hazırlanmıştır. Aşağıdaki tabloda görüldüğü üzere, bu konu altında hazırlanan hutbeler içinde tüketim bilinci, Zaman bilinci, çalışmanın önemi ön plana çıkan konulardır.

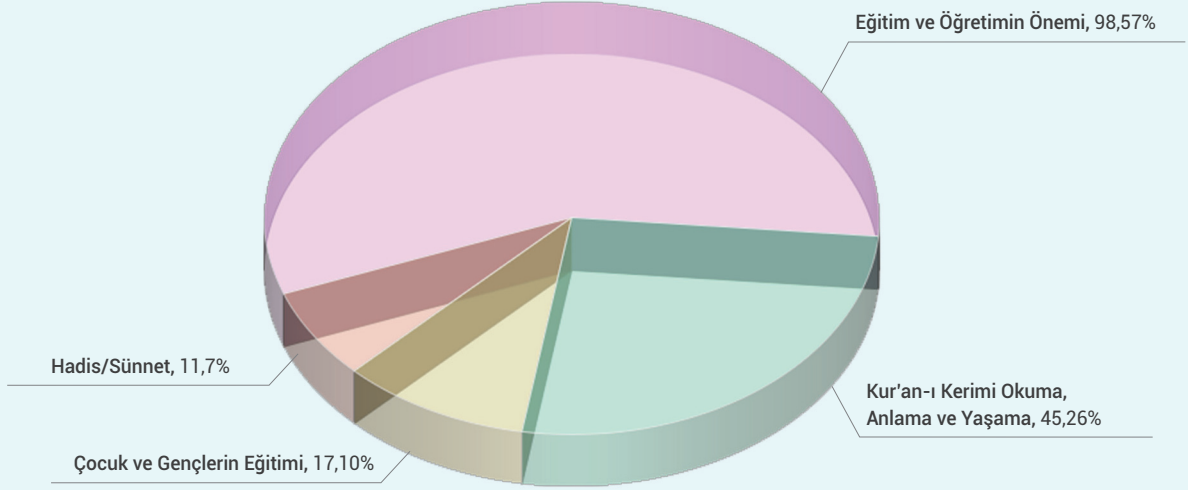

Grafik-10 "Ekonomik Hayat" Ana Başlıklı Hutbelerin Alt Konulara Göre Dağılımı

j) Eğitim Konusunda Okunan Hutbeler

2016 yılındaki hutbelerde eğitim ile ilgili konularda toplam 174 hutbe hazırlanmıştır. Genel dağılım içerisinde %4'lük bir orana sahip olan eğitim konusunun alt başlıklarında ağırlıklı olarak eğitim ve öğretimin önemi, Kur'an'ı okuma, anlama ve yaşama, çocukların ve gençlerin eğitimi konuları ön plana çıkmaktadır.

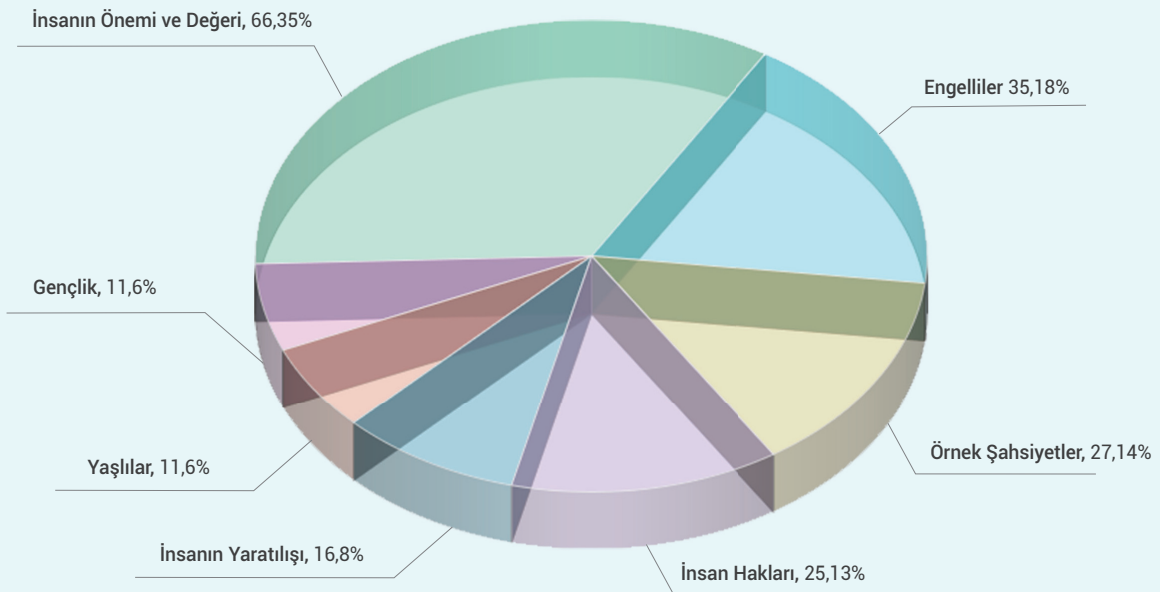
Konunun alt başlıklarının dağılımı aşağıdaki gibidir.

Grafik-11 "Eğitim" Başlıklı Hutbelerin Alt Konulara Göre Dağılımı

k) İnsan Konusunda Okunan Hutbeler

2016 yılında insan ana başlığı altında 191 hutbe hazırlanmıştır. İnsan konusu ve alt başlıklarının diğer hutbeler içerisindeki payı geçen yıllarda olduğu gibi %5'dir. Bu başlık altında okunan hutbeler içinde insana verilen değer, insan hakları, engelliler, örnek şahsiyetler ile insan hakları gibi konular başta gelmektedir.

Grafik-12 "İnsan" Başlıklı Hutbelerin Alt Konulara Göre Dağılımı

2.Hutbe Hazırlayanlarla İlgili Veriler

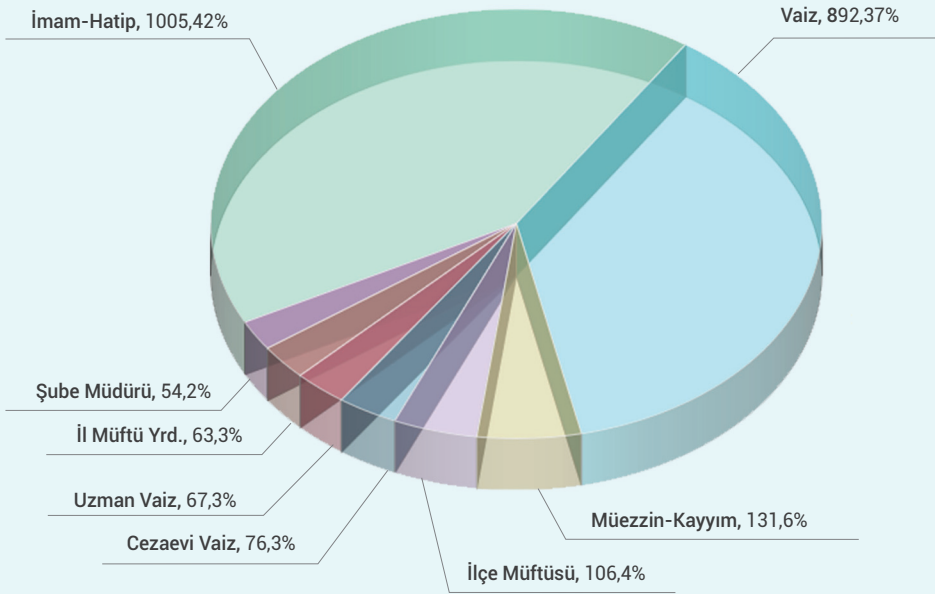
Başkanlığımızın DHYS'de arşivlenen hutbelerle ilgili olarak konu, tarih, yer bilgilerinin yanında, hutbeyi hazırlayan kişiyle ilgili bilgiler de yer almaktadır. Buna göre hutbeyi hazırlayan kişinin adı, soyadı, cinsiyeti, unvanı ve eğitim durumu bilgileri de kayıt altına alınmaktadır. Söz konusu verilerin bir araya getirilmesinden aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır:

a) Hutbe Hazırlayanların Cinsiyetleri

2016 yılında hazırlanan hutbelerin %80'i erkek görevliler, %5'i ise kadın görevlilerce hazırlanmıştır. Verilerden kadın görevlilerimizin gerek vaaz gerekse hutbe hazırlamada yeteri kadar istifade edilemediği görülmektedir. Oysa özellikle aile, insan, eğitim ve kadın konularında onların bakış açılarıyla konuların işlenmesinde fayda vardır. Geri kalan hutbeler ise daha önce hazırlanmış olan veya komisyonlar marifetiyle hazırlanan hutbelerdir.

b) Hutbe Hazırlayanların Unvanları

Hutbeleri hazırlayan görevlilerin unvanları da DHYS'ye kayıt edilmekte ve değerlendirilmektedir. Grafik 13'e bakıldığında, 2016 yılında hutbe hazırlayanların unvanlarına göre dağılımı görülmektedir.

Grafik-13 Hutbe Hazırlayanların Unvanlarına Göre Dağılımı

Daha önceki yıllara ait verilerde olduğu gibi, hutbe hazırlayanların unvanlarına göre dağılımında imam-hatiplerin 2016 yılında da ilk sırada yer aldığı görülmektedir. İmam-Hatipleri vaizler, müezzin kayımlar ve ilçe müftüleri takip etmektedir.

Genel Müdürlüğümüzün 2016 yılı eylem planı içerisinde yer alan 'daha önceki yıllara ait hutbelerin web sitesinden yayımlama ve personelin istifadesine sunma' görevi yerine getirilmiştir. Bu kapsamda 2016 yılı içerisinde elektronik ortamda 250 adet hutbe oluşturulan bir komisyon tarafından yeniden gözden geçirilerek Başkanlığımız web sayfasında yayımlanmıştır.

3- Genel Müdürlüğümüzce Hazırlanan ve Türkiye Geneline Okunan Hutbeler

Diğer taraftan Din hizmetleri Genel Müdürlüğümüz tarafından 55 hutbe hazırlanmış ve ülkemiz genelinde okunmuştur. Okunan hutbelerin konuları ve okundukları tarihler aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

S.N	HUTBE BAŞLIĞI	OKUMA TARİHİ
1	Rabbimiz! Bizi Dosdoğru Yola İlet!	1.01.2016
2	Edep ve Hayâ	8.01.2016
3	İmtihanın Adı: Fitne	15.01.2016
4	Söz Ahlakı	22.01.2016
5	En Güzel İsimler O'nundur	29.01.2016
6	Şimdi Yaraları Sarma Zamanı	5.02.2016
7	Peygambere İman Tevhidin Bir Gereğidir	12.02.2016
8	Peygamberler Allah'ın Kutlu Elçileridir	19.02.2016
9	Ahirete İman	26.02.2016
10	Kitaplara İman	4.03.2016
11	Dünyayı İyilik Değiştirir	11.03.2016
12	Çanakkale ve Birlik Ruhu	18.03.2016
13	Hak ve Hakikat	25.03.2016
14	Öfkeye Hakim Olabilmek	1.04.2016
15	Hz. Peygamber, Tevhid ve Vahdet	8.04.2016
16	Tevhid ve Vahdet Medeniyeti	15.04.2016
17	Tevhit ve Vahdet'in Öncüsü Müminler	22.04.2016
18	Miraç Kandili	29.04.2016
19	O Büyük Güne Hazır mıyız?	6.05.2016
20	Huzur ve Muhabbet Ocağı: Ailemiz	13.05.2016
21	Mahremiyeti Yitirmek Mahrumiyettir	20.05.2016
22	Namaz Arınmadır	27.05.2016
23	Gelin Gönüller Yapalım	3.06.2016
24	Kur'an Ayı Ramazan	10.06.2016
25	Kur'an, Ramazan ve Çocuk	17.06.2016
26	Arınma Vesilesi: Zekat ve İnfak	24.06.2016
27	Kadrimizi Yücelten Gece: Kadir Gecesi	1.07.2016
28	Ramazan Bayramı	5.07.2016
29	Rabbimize Yakınlaşma Vesilesi: Sıla-i Rahim	8.07.2016
30	Hayatımızı İbadet Kılabilme	15.07.2016
31	Gün, Milletçe Kenetlenme ve Geleceğimizi İnşa etme Günüdür	22.07.2016
32	En Büyük Bozgunculuk, Dinin Muazzaz Değerlerini İstismar Etmektir	29.07.2016
33	Kulluk Sadece Allah'a Özgüdür	5.08.2016
34	Sırat-ı Müstakim	12.08.2016
35	Mümin ve Emanet Bilinci	19.08.2016
36	Hayat Veren Din: İslam	26.08.2016
37	Kulluk ve Samimiyet Beyanı: Kurban	2.09.2016
38	Bayram ve Hz. İbrahim	9.09.2016
39	Kurban Bayramı	12.09.2016
40	Ebedi Bayramlara Birlikte Yol Alabilmek	16.09.2016
41	Allah'ım! İlimle Yücelt Bizi!	23.09.2016
42	Cami ve Kitap Medeniyeti	30.09.2016
43	Yüreklerimizi Sahra-ı Kerbelaya Dönüştürmeyelim	7.10.2016
44	Hayata Emekle Dokunmak	14.10.2016
45	Allah'a Verdiği Söze Sadık Kimse: Mümin	21.10.2016
46	Din-i Mübin-i İslam	28.10.2016
47	Örnek Ümmet Olabilmek	4.11.2016
48	Kelime-i Şehadet	11.11.2016
49	Ümmü'l Kitap Fatiha	18.11.2016
50	Hayatın Gayesi	25.11.2016
51	Yeryüzünün Küçük ve Onurlu Halifesi	2.12.2016
52	Halep'te İnsanlık Ölmesin	9.12.2016
53	Her Zorlukla Beraber Bir Kolaylık Vardır	16.12.2016
54	Allah'ın Yardımı Müminlerle Beraberdır	23.11.2016
55	Ömür Nimesi	30.12.2016

Tablo-1 2016 Yılında Merkezden Gönderilen Hutbeler

II- VAAZLAR

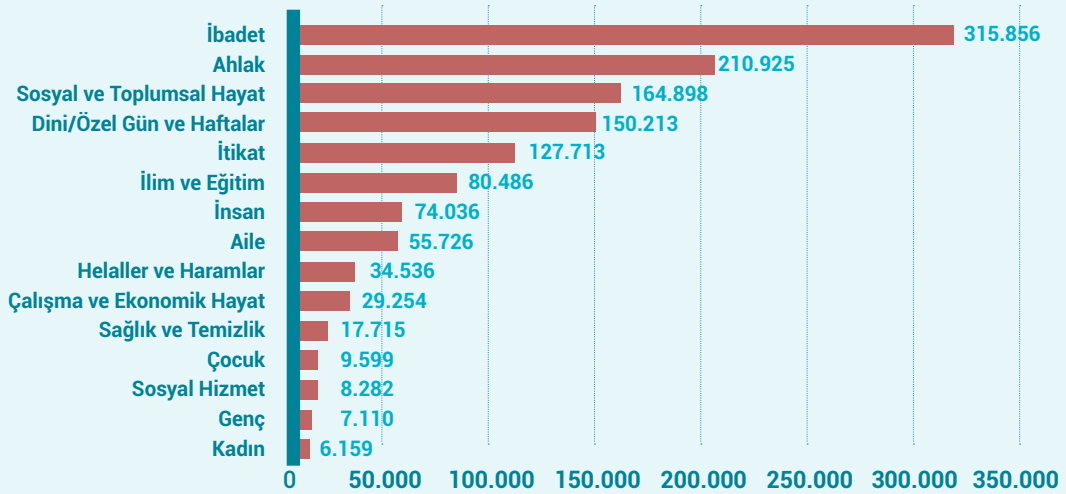
31 Aralık 2016 itibarıyla vaiz kadrolarında 724 kadın, 2.102 erkek olmak üzere toplam 2.678 personel görev yapmaktadır. Bunlardan 42'si baş vaiz, 161'i uzman vaiz, 2.063'ü vaiz, 396'sı ise cezaevi vaizidir.

Vaazlar Başkanlığımız mevzuatına uygun olarak hazırlanmaktadır. Taşra teşkilatınca uygulanan vaaz programları, üç kısma ayrılmaktadır. Bunlardan birincisi üçer aylık vaaz ve irşat programlarıdır. Bu programlarda İl İrşat Kurulları tarafından belirlenen konularda vaz etmek üzere müftüler ve vaizler ile görev ve çalışma yönergesinde belirlenen şekilde, vaaz etme ehliyet ve niteliğini haiz cami görevlileri yer almaktadır. İkincisi, İl Özel İrşat Ekibi programlarıdır. Her il müftülüğünce genelgede belirlenen esaslar dâhilinde İl Özel İrşat Ekipleri oluşturularak özel irşat programları uygulanmaktadır. Üçüncüsü ise Ramazan Ayı Özel İrşat Programı'dır. Bu program da her il ve ilçe müftülüğünce özel olarak hazırlanıp uygulanmaktadır. Programlar, uygulamaya konulmadan önce DİBBYS (Diyanet İşleri Başkanlığı Bilgi Yönetim Sistemi)'ye kaydedilmektedir.

Bu çerçevede 2016 yılı içinde hazırlanarak sunulan vaazlara ait değerlendirmeler şunlardır.

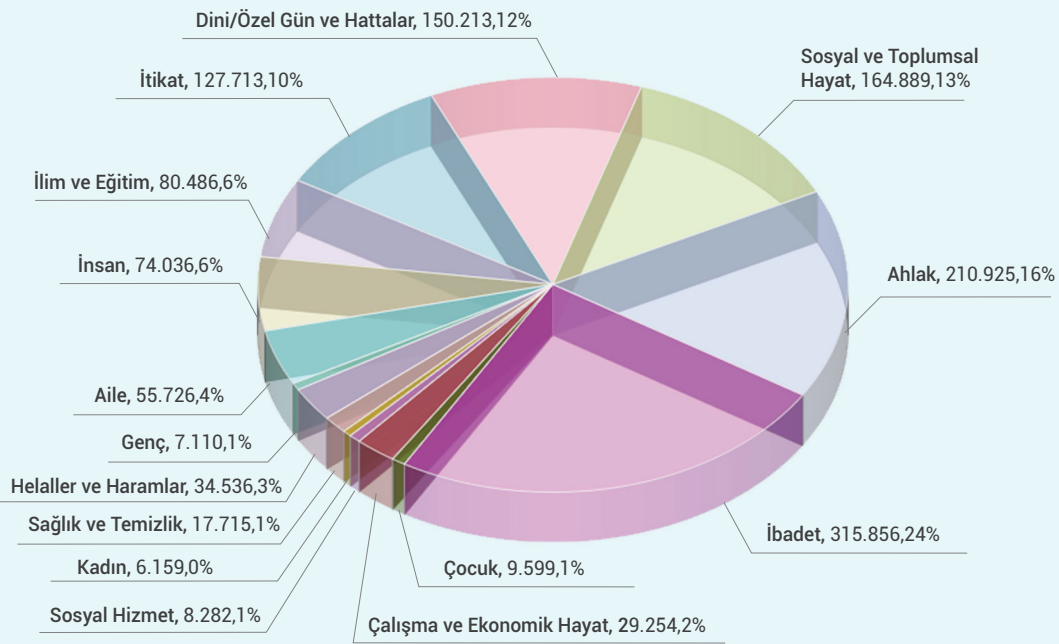
1. Vaazların Ana Konulara Göre Dağılımı

İl ve ilçe İrşat Kurulları tarafından planlanan vaaz konuları DİBBYS'ye belli periyotlarda 'ana konular' ve bunlara bağlı 'alt konulara' göre kaydedilmektedir. Gerek görülmesi halinde ana konu ve alt konu başlıklarında revize yapılabilmektedir. Ana konular "İnanç, İbadet, Ahlak, Aile, Kadın, Sağlık, Sosyal Hayat, Eğitim, İnsan, Helaller ve Haramlar, Ekonomik Hayat, Dini/ Milli/Özel Gün ve Haftalar" olmak üzere on iki başlık altında toplanmıştır. 2016 yılında yapılan vaazların ana konulara göre dağılımı aşağıdaki Grafikte gösterilmektedir:

Grafik-14 Vaazların Ana Konulara Göre Yüzdeler Oranı

Grafik-15 incelendiğinde 2016 yılındaki vaazlarda ağırlıklı olarak, ibadet, ahlak, sosyal hayat, dini/milli/özel gün ve haftalar ve itikat üst başlıkları altında yer alan konuların işlendiği ve bir önceki yıl işlenen konuların dağılımına göre aynılık gösterdiği görülmektedir.

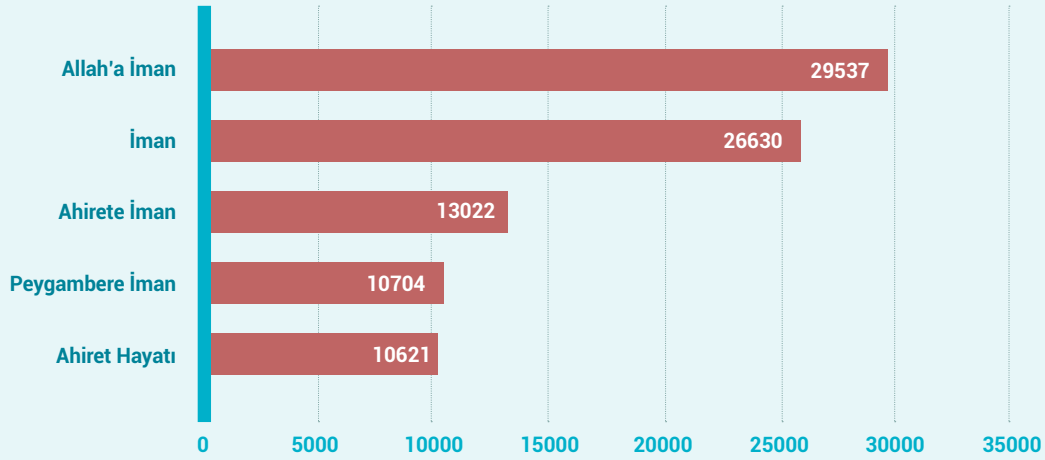
Grafik-15 Vaazların Ana Konularına Göre Yüzdeleri Oranları

2015 yılında yapılan vaazların toplam sayısı 2,050,156'dır. Söz konusu vaazlar ana konularına göre incelendiğinde 'ibadet' konusunun %24 ile birinci sırada yer aldığı, ikinci sırada 'ahlak', üçüncü sırada ise 'sosyal hayat'a dair konuların tercih edildiği görülmektedir. Bununla beraber 'kadın' ana konusu altında yapılan 9.159 vaaz ise genel dağılımdaki %0,67'lik payı ile son sırada yer almıştır.

2016 yılında yapılan vaazların ana konuları incelendiğinde ise şu tablolar ortaya çıkmaktadır.

a) İtikat/İnanç Konuları

İslam dini inanç, ibadet ve ahlak olmak üzere üç alandan oluşur. İman bu alanların temeli olup, ibadet ve ahlak bunun üzerine kurulur. Bundan dolayıdır ki sorunlu bir iman alanı sağlıklı bir ibadet ve ahlak hayatı ortaya koyamaz. Günümüz insanı, karşılaştığı maddi ve manevi sıkıntılarının yol açtığı bunalımı aşmada çoğu zaman yanlış inançların ve hurafelerin hedefi olabilmektedir. Bu açıdan vaaz ve irşat programlarında inanç konularına yeterince yer verilmesi önemlidir. 2015 yılında sunulan vaazların %9'unu itikat/inanç konuları oluştururken 2016 yılında yapılan vaazların %10'unu "itikat/inanç" ana konulu vaazlar oluşturmuştur. Bu konuda toplam 127.713 vaaz sunulmuştur. Bu bağlamda üzerinde en çok vaaz edilen konular Allah'a İman, İman, Ahirete İman, Peygamberlere İman ve Ahiret Hayatı gibi iman esasları konularındır. İtikata dair vaazların diğer alt konularını ise Bidat ve Hurafeler, Kitaplara İman, Kaza/ Kader, Küfür/Şirk, Meleklerle İman ve Zararlı Akımlar oluşturmuştur.

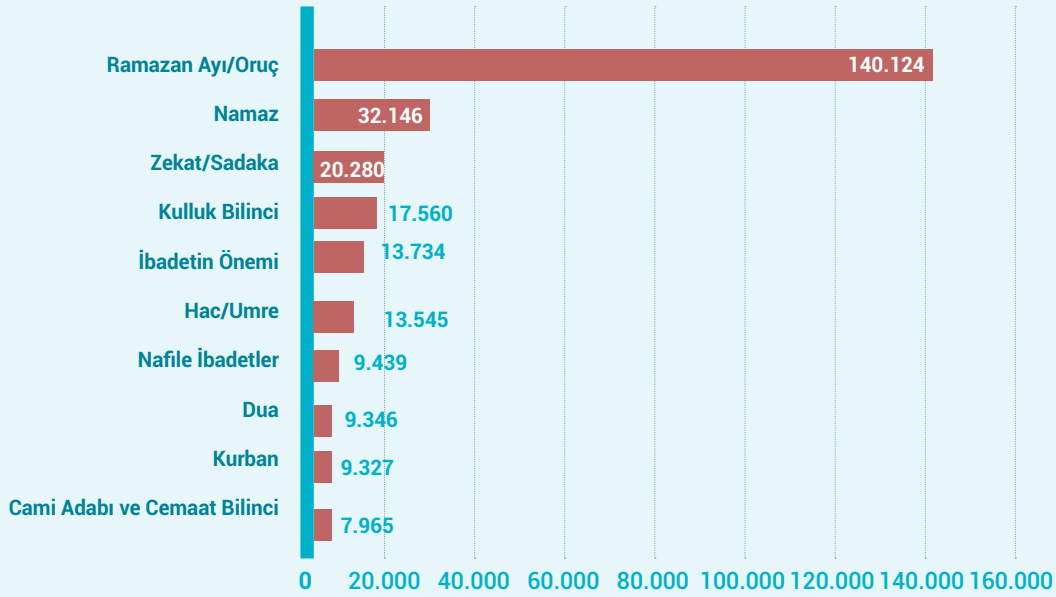

Grafik-16 İtikat/İnanç Konusunda Yapılan Vaazların Yoğunluğuna Göre
Alt Başlıklarına Göre Dağılımı ²

2 Tablolar alt başlıklardan en fazla olanlara göre düzenlenmiştir. Tabloda yer alan sayıların genel sayılardan az olması bu sebeptendir. Diğer alt başlıklar altında yapılan vaazlara tablolarda yer verilmemiştir.

b) İbadet Konuları

2016 yılında yapılan vaazların %24'ünü "ibadet" ana konulu vaazlar oluşturmuştur. Bu konuda toplam 315.856 vaaz verilmiştir. Bu sayı toplam vaazların 4/1'ine tekabül etmektedir. Bir önceki yıl ile karşılaştırıldığında ibadet konusunda aynı oranda vaaz yapıldığı görülmektedir. Bu başlık altında yapılan vaazların yoğunluğuna göre alt konulara göre dağılımında ise şu tablo ortaya çıkmaktadır:

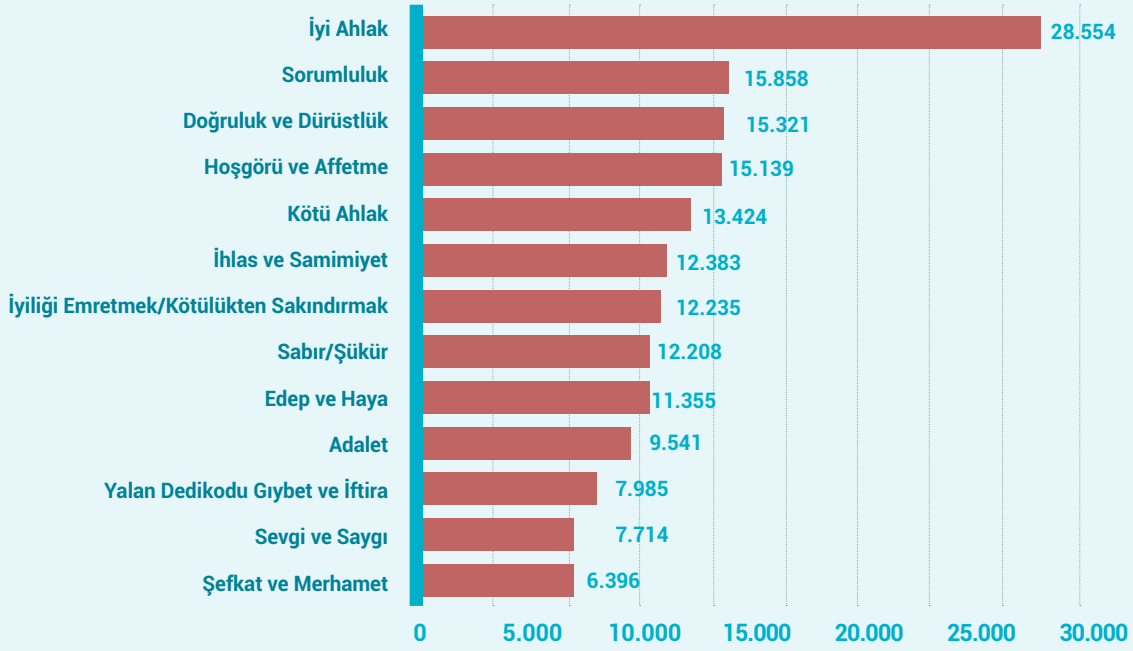

Grafik-17 İbadet Konusunda Yapılan Vaazların Alt Başlıklara Göre Dağılımı

Grafik 17'de görüldüğü gibi dini hayatın diğer zamanlara göre daha canlı yaşandığı Ramazan ayında işlenen konular ön plandadır. Bu açıdan Ramazan ayı ve oruç konusunda yapılan vaazlar bu dilim içinde önemli bir yer tutmaktadır. Bu konuyu namaz, kulluk bilinci ve diğer konular takip etmektedir.

c) Ahlak Konuları

2016 yılında yapılan vaazların %16'sını "ahlak" ana konulu vaazlar oluşturmuştur. Bu konuda toplam 210.925 vaaz sunulmuştur. Ahlak konusu ibadet konusundan sonra en çok vaaz yapılan alandır. Günümüz insanının ahlak alanında gerek yerel gerekse evrensel açıdan çok çeşitli problemlerle karşı karşıya bulunduğu aşikardır. Benzer şekilde ahlaki endişelerin giderek arttığı toplumumuzda bu nedenle ahlaki sorunlar ve çözümlerine dair çalışmalar yapılmaktadır. Bu açıdan ahlak konusunda insanları aydınlatmak hem irşat hizmetlerinin önemli bir amacı hem de Başkanlığımıza verilmiş olan İslam dininin ahlak ile ilgili işlerini yürütmek görevinin bir gereğidir. Bu konuda yapılan vaazların alt başlıklara göre dağılımı aşağıdaki Grafikte yer almaktadır:

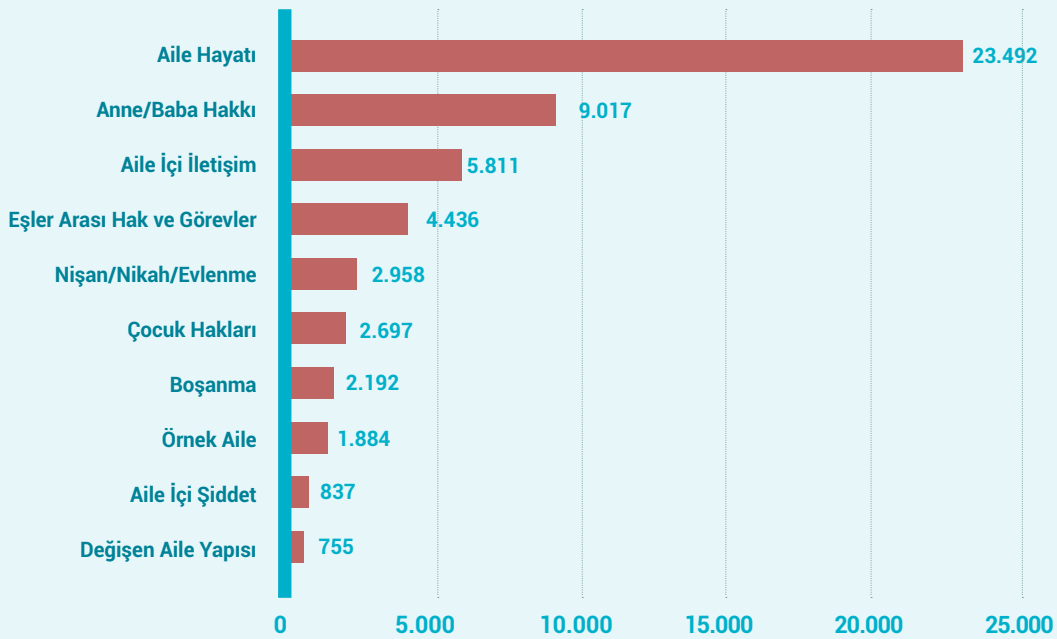

Grafik-18 Ahlak Konularının Alt Başlıklara Göre Dağılımı

Grafik 18'de yer alan alt konuların dağılımı incelendiğinde, iyi (güzel) ahlak, sorumluluk, doğruluk ve dürüstlük, hoşgörü ve affetme konusundaki vaazların ilk sıralarda yer aldığı görülmektedir. Grafikteki konular dışında, güvenilirlik, kibir, hased, riya vb. ahlaki konularda ahlak ana konusu altında DİBBYS'ye kaydedilen vaaz konularındandır.

ç) Aile Konusunda Verilen Vaazlar

Toplumun en küçük yapısı olan aile, önemli bir sosyal kurumdur. Ailenin devamı ve korunması toplumların geleceği açısından hayati bir öneme sahiptir. Bu bağlamda, "Aile ve Dini Rehberlik Büroları" marifetiyle yürütülen hizmetler yanında, konferans, panel ve değişik etkinlikler ile vaazlarda da aile konusuna önemli bir yer verilmektedir. 2016 yılında aile konusunda yapılan vaazların alt başlıklara göre dağılımı şöyle olmuştur.

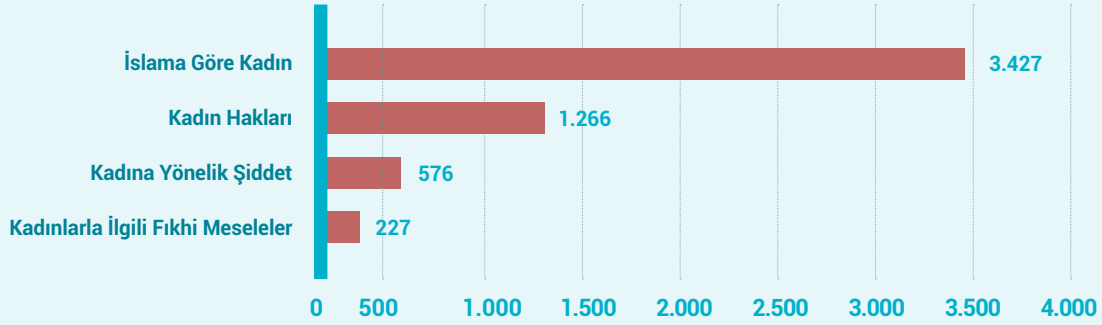
Grafik-19 Aile Konularının Alt Başlıklara Göre Dağılımı

2016 yılı içerisinde aile konusunda toplam 55.726 vaaz yapılmıştır. Aile konulu vaazlar 2016 yılındaki vaazların %4'ünü oluşturmaktadır. Aile ana konusu altındaki alt başlıklarda aile hayatı, ana-baba hakkı, aile içi iletişim, eşler arası hak ve görevler yoğun olarak ele alınan konular olmuştur.

d) Kadın Konusunda Verilen Vaazlar

Kadın hakları, fırsat eşitliği, kadının değeri, kadına yönelik şiddet vb. konular günümüz toplumunun üzerinde durduğu önemli konulardandır. Değişen hayat şartları, yükselen eğitim seviyesi, şehirleşme gibi faktörler, toplumumuzda kadınların geleneksel rollerinde değişme-

ler meydana getirmiştir. Bu değişikliğin dini ve ahlaki anlamda sağlam bir zemine oturması, söz konusu değişimlerin ortaya çıkaracağı muhtemel gerilimlerin azaltılması ve toplumsal yapının bu değişimden zarar görmemesi için, vaazlar yoluyla halkımızın irşat edilmesi geçmiş yıllarda olduğu gibi sürekli bir gereklilik olarak değerlendirilmektedir. Bu bağlamda 2016 yılında kadın konusunda 6.159 vaaz verilmiştir. Vaazların alt konu dağılımında görüleceği gibi, islama göre kadın ve kadın hakları konuları öne çıkmaktadır.

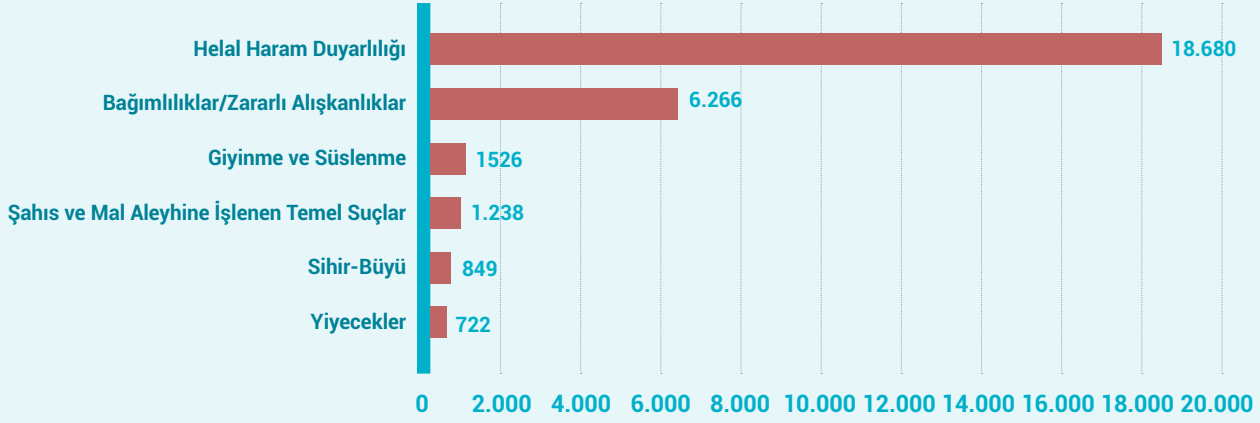
Grafik-20 Kadın Konusunda Yapılan Vaazların Alt Başlıklara Göre Dağılımı

Vaaz ve irşad faaliyetlerinde kadın konusuna daha fazla yer verilmesi daha huzurlu ailelerin teşkiline ve kadınların toplum içinde layık olduğu yeri almasına katkı sağlayacaktır.

e) Helaller ve Haramlar

Helaller ve haramlar dinin mensupları için koyduğu emir ve yasaklarla ilgilidir. İman ve ibadetler ferdin Allah'a karşı bağlılık ve kulluğunu simgeleyen bir anlama sahip olduğu gibi, dinin birtakım gayelerle koyduğu yasaklara ve sınırlara uymak da yine dindarlığın bir gereğidir. Helal ve haramlara riayet edilmesi sadece şahısları değil aynı zamanda toplumu da ilgilendiren boyutları sebebiyle irşat hizmetlerinde yer alması gerekmektedir. Bu konuda 2016 yılında yapılan vaazların alt başlıklara göre dağılımı ise şöyle olmuştur:

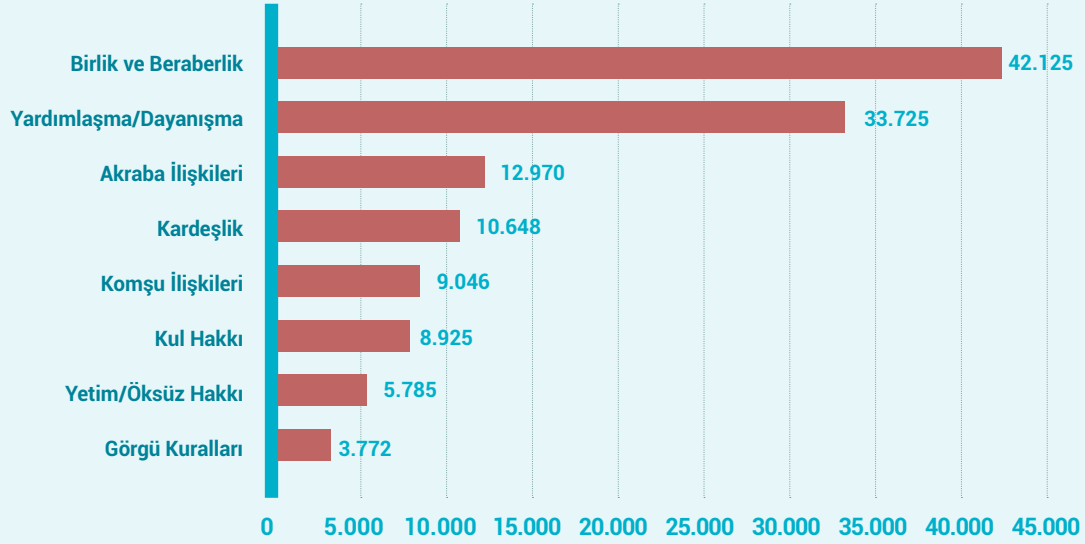

Grafik-21 Helaller ve Haramlar Konusunda Yapılan Vaazların Alt Başlıklara Göre Dağılımı

Grafik 21'de görüldüğü üzere Haramlar ve Helaller başlığı altında yapılan vaazlar içinde haram ve helal duyarlılığı, zararlı alışkanlıklar, giyinme ve süslenme ahlakı ile insan hayatına ve mala-mülke karşı işlenen suçlar konuları ön sıralarda yer almaktadır. Helaller ve haramlar konusunda toplam 34.536 vaaz sunulmuştur. Haksız kazanç, yiyecek ve içecekler, sihir ve büyü konuları da helal ve haram ana konusu altında işlenen diğer alt konulardandır.

f) Sosyal Hayat

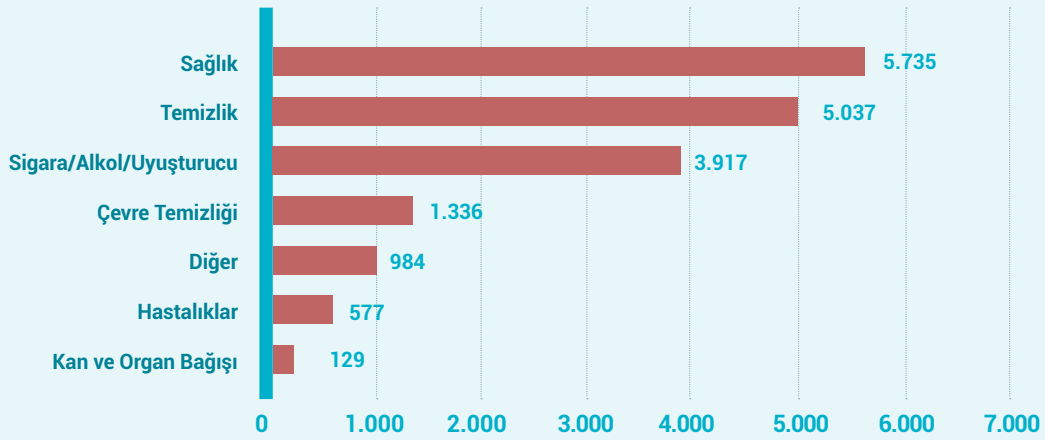
Vaaz yoluyla insanları bilgilendirme ve toplumu aydınlatma hususunda dini bilgilerin niteliği kadar bu bilgilerin sosyal hayatla irtibatının kurulması ve güncel olması da önemlidir. Vaiz, bir sosyolog gibi toplumu izlemeli ve ihtiyaç duyulan güncel konulara, gündelik problemlere değinmelidir. Cemaati ilgilendiren bir konunun dinin temel kaynakları doğrultusunda işlenip yaşanan hayatla ilişkilendirilmesi, etkili bir vaazın en önemli unsurudur. Bu bağlamda, vaazlarda sosyal hayata dair konulara gittikçe artan bir şekilde yer verilmesi gerekmektedir. Sosyal hayat konusu, vaaz ana konuları içerisinde 164.889 vaaz sayısı ve %13'lük oranla ibadet ve ahlak konularından sonra üçüncü sırada yer almaktadır. Sosyal hayat konusunda yapılan vaazların alt konulara göre dağılımı aşağıdaki Grafikte yer almaktadır:

Grafik-22 Sosyal Hayat Konusunda Yapılan Vaazların Alt Başlıklara Göre Dağılımı

g) Sağlık Konusunda Yapılan Vaazlar

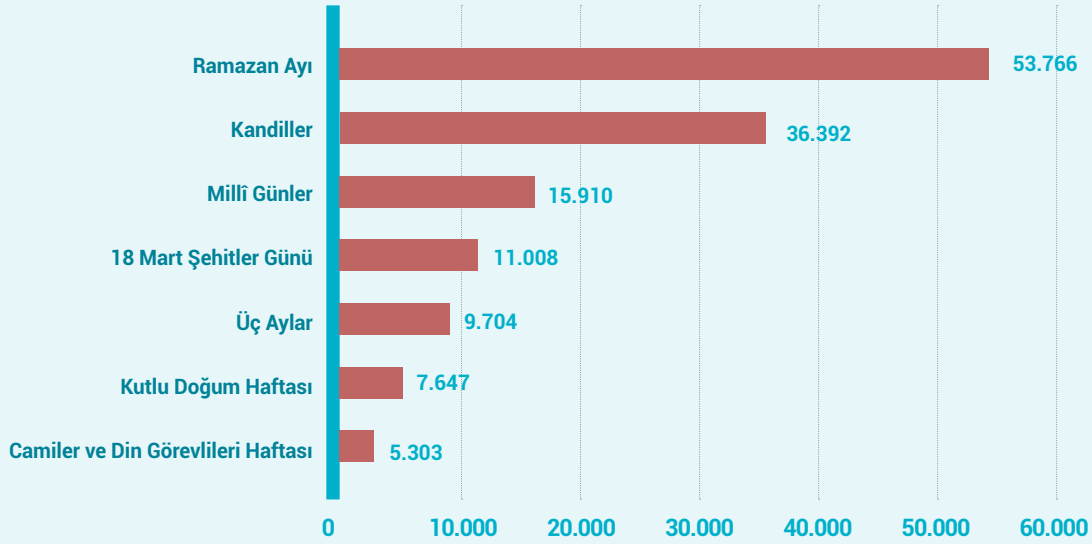
Dinimiz manevi temizliğe ve arınmaya önem verdiği kadar maddi temizliğe ve sağlığa da büyük önem vermiştir. Modern hayatın getirdiği stres, yorgunluk ve depresyon ruh sağlığını ve gündelik hayatı olumsuz yönde etkilemekte, sağlık problemlerinin artmasına da neden olmaktadır. Bu anlamda cemaate temizlik, sağlığın korunması ve hastalıklara karşı tedbirli olma konularının dini bir yorum içerisinde doğru bilgilerin sunulması, birçok insan için hayati yardım anlamına gelmektedir. 2016 yılında sağlık ve temizlik konusunda 17.715 vaaz yapılmıştır. Söz konusu vaazlarda ağırlıklı olarak sağlığın önemi, temizlik, zararlı alışkanlıklar, çevre temizliği, gibi konulara yer verilmiştir.

Grafik-23 Sağlık Konusunda Yapılan Vaazların Alt Başlıklara Göre Dağılımı

h) Dinî ve Millî Özel Günler/Haftalar

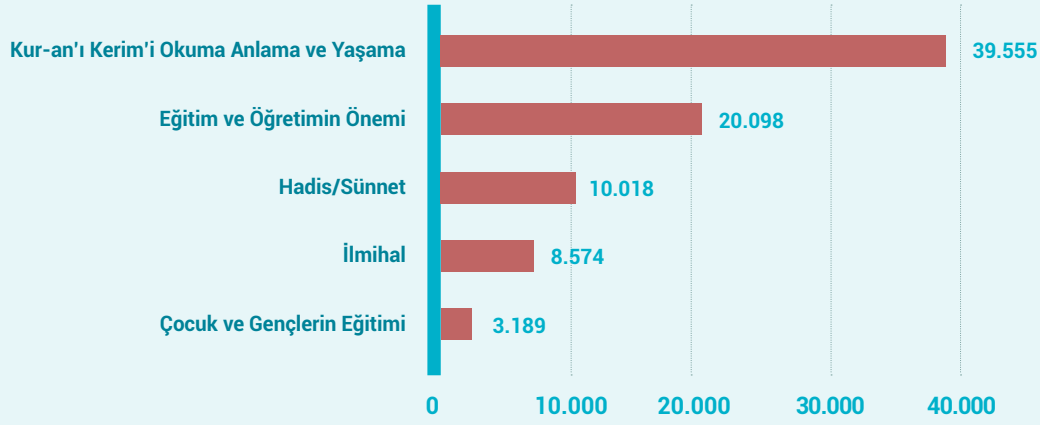
Milletimizin dini hayatında önemli bir yeri bulunan dini ve millî günler konusunda 2016 yılında 150.213 vaaz yapıldığı görülmektedir. Bu sayı toplam vaazlar içinde %13'lük bir orana karşılık gelmekte ve en çok vaaz edilen konular arasında dördüncü sırada yer almaktadır. Dini hayatın önemli dilimlerinden olan özel gün ve haftalar halkın dini yaşantısını şekillendirmede de önemli bir fonksiyona sahiptir. Başkanlığımızın topluma yönelik irşat faaliyetlerini yoğunlaştırdığı bu dönemlerde Ramazan ayı, kandil geceleri, dini ve millî günler hakkında yapılan vaazlar ön sıradadır.

Grafik-24 Dini ve Millî Özel Günler/Haftalar Konusunda Yapılan Vaazların Alt Başlıklara Göre Dağılımı

i) Eğitim

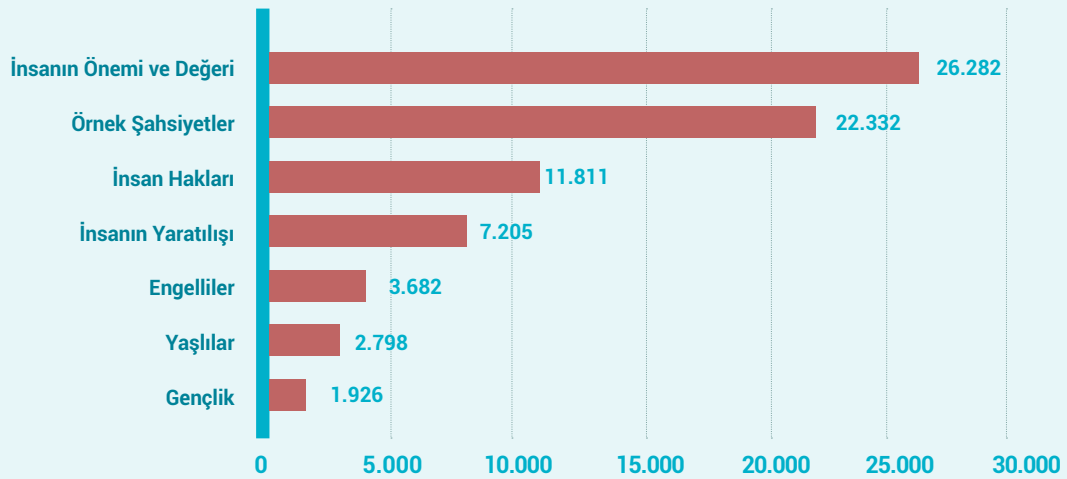
Toplumsal hayatın önemli kurumlarından birisi de eğitimidir. Gelenek, din ve toplumsal değerlerle şekillenen eğitim, bireyin değer yargılarının yapısını oluşturmada ve bir şekilde toplumun devamını sağlamaktadır. Vaazlar da yaygın eğitimin önemli bir parçasını oluşturmakta gelenek ve değerlerin aktarılmasında önemli bir rol oynamaktadır. Aynı zamanda vaazlar cemaatin eğitim konusunda bilinçlenmesi amacıyla hizmet eden bir işleve sahiptir. Bu amaçla 2016 yılında 80.216 vaaz yapılmıştır. Yapılan vaazlar içinde eğitim konusunda Kur'an-ı Kerim'i okuma ve anlama, eğitim ve öğretimin önemi, hadis/sünnet konuları öne çıkmaktadır.

Grafik-25 İlim ve Eğitim Konusunda Yapılan Vaazların Alt Başlıklara Göre Dağılımı

j) İnsan

Artan eğitim seviyesi ve diğer kültürlerle ilişkiler, enformasyon ağlarından gelen bilgiler, insanlara kendi var oluş sebeplerini, hayatın anlamını daha sık sordurmaktadır. Bu açıdan insanların bu sorularına cevap mahiyetinde yapılacak vaazların anlam ve önemi büyüktür. Elde edilen verilere göre 2016 yılında insanı konu edinen 74.036 vaaz yapılmıştır. Konunun alt başlıklara göre dağılımı ise şu şekilde olmuştur:

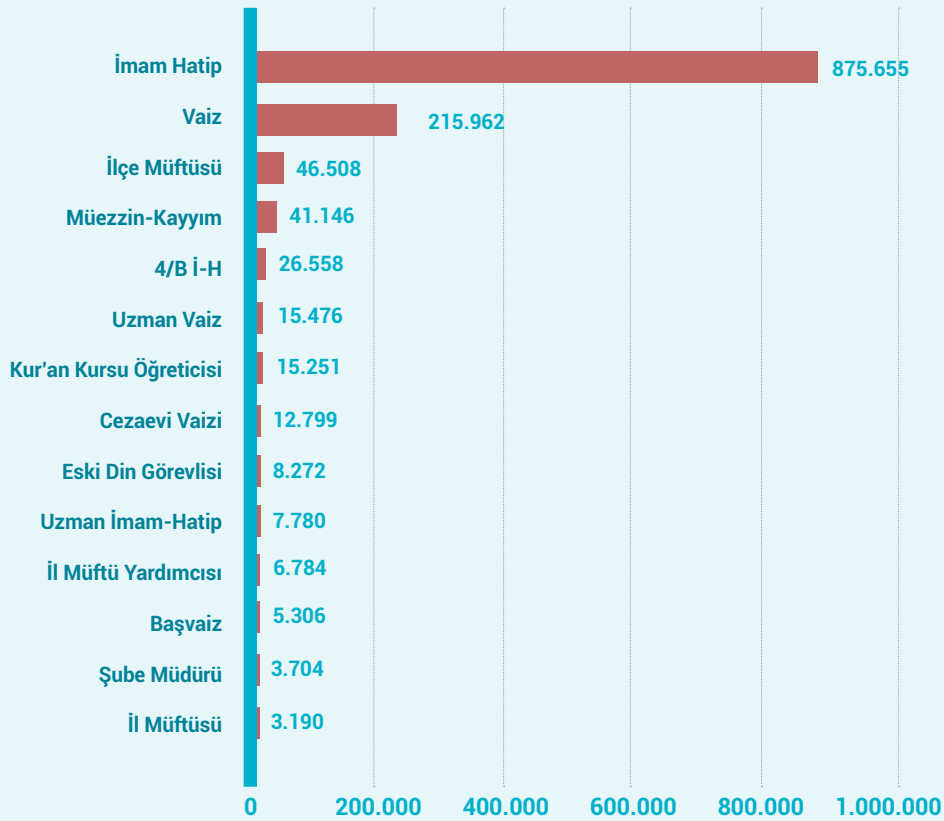
Grafik-26 İnsan Konusunda Yapılan Vaazların Alt Başlıklara Göre Dağılımı

2.Vaaz Edenlerin Cinsiyetlerine Göre Dağılımı

Başkanlığımızca yürütülen vaaz ve irşat hizmetleri hem erkek hem de kadın görevlilerimizce ifa edilmektedir. 2016 yılında yapılan vaazlara bu açıdan baktığımızda 81.956 vaaz kadın görevliler tarafından sunulmuştur. Erkek görevlilerimiz ise toplam 1.209.941 vaaz sunmuştur.

3.Vaaz Edenlerin Unvanlara Göre Dağılımı

Vaaz eden görevlilerimiz sadece vaizler olmayıp, değişik unvanlarda görev yapan ve vaaz hazırlama ve sunma konusunda yeterli olan görevlilerimizde vaaz edebilmektedirler. Bu bağlamda 2016 yılında vaaz edenlerin unvanlarına göre dağılımı şöyledir:

Grafik-27 Vaaz Edenlerin Unvanlara Göre Dağılımı

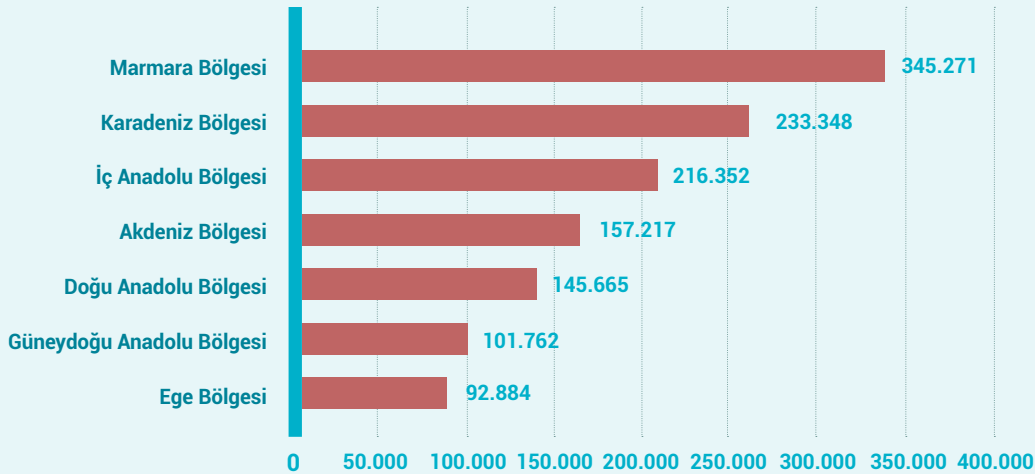
Grafik 27'de görüldüğü üzere 2016 yılında vaaz yapmaya yetkili görevlilerin unvanlarına bakıldığında ilk sırada imam-hatipler yer almaktadır. Toplam vaazların 3'te 2'si Cami görevlileri tarafından yapılmıştır. Merkezi vaaz uygulamasının terk edilerek yüz yüze vaaza geçilmesi imam-hatiplerin irşat hizmetlerine aktif olarak katılımına büyük bir katkı yapmıştır. 2011 yılında başlanan 'Yüz Yüze Vaaz Projesi'nin geldiği aşamayı göstermesi bakımından bu sonuçlar olumlu olarak değerlendirilmelidir.

Vaaz sayıları, unvanlara göre değerlendirildiğinde ikinci sırada vaizler yer almaktadır. Vaiz, cezaevi vaizi, uzman vaiz ve baş vaizlerin toplam vaaz sayıları 250.000 civarında vaaz yapmışlardır. Diyanet İşleri Başkanlığı'nda halen üç bine yakın vaiz ve vaize faal olarak görev yapmaktadır. Bugün vaizler Diyanet İşleri Başkanlığı'nın kendileri için belirlemiş olduğu görev tanımını aşan birçok sosyal dini hizmeti de yerine getirmektedir. Özellikle sosyal hizmetler kurumlarına; yani çocuk esirgeme kurumu, gençlik merkezleri, huzur evleri, cezaevleri, sığınma evleri, engellilere ait eğitim kurumlarına dini hizmeti düzenli ve programlı bir şekilde ulaştırmakla sosyal hayatın hemen her alanında yerini almaktadır. Türkiye'de yeni yeni kurumsallaşmaya başlayan hastanelerde 'Manevi Bakım' hizmetinden 'Aile ve Dini Rehberlik Büroları'na kadar farklı alanlarda ağırlıklı olarak vaizler görev yapmaktadır.

Vaizleri ilçe müftüleri diğer unvandaki personel takip etmektedir.

4. Vaazların Bölgelere Göre Dağılımı

Aşağıdaki Grafik 2016 yılı DHYS verilerine göre vaazların bölgelere göre dağılım sayılarını göstermektedir. Bu verilere göre Marmara Bölgesi en çok vaaz sunulan bölgemizdir. Marmara Bölgesini İç Anadolu ve Karadeniz bölgeleri takip etmektedir. Vaaz sayısının en az olduğu bölgelerimiz ise Güneydoğu Anadolu ve Ege Bölgesidir.

Grafik-28 Vaazların Bölgelere Göre Dağılımı

Vaazların bölgelere göre dağılımları incelendiğinde bir önceki yıla göre şu sonuçlara ulaşılmıştır.

Marmara Bölgesi 345.271 vaaz ile daha önceki yıllarda olduğu gibi ilk sıradaki yerini korumaktadır. Karadeniz Bölgesi 2016 yılında ikinci sırada yer almakta, bunu İç Anadolu Bölgesi, Akdeniz Bölgesi, Doğu Anadolu ve Güneydoğu Anadolu Bölgeleri izlemekte, Ege Bölgesi ise son sırada yer almaktadır.

5. Üçer Aylık Vaaz Dönemlerine Özel Konu Belirlenmesi

Başkanlığımızın 2012-2016 Stratejik Planında Genel Müdürlüğümüze verilen, 'her yılın üçer aylık vaaz programları için bir ana konu belirlenmesi' görevi çerçevesinde 2016 yılında 1. Vaaz ve İrşat Dönemi için "Sorumluluk Bilinci", 2. Dönem için "Hz. Peygamber Tevhid ve Vahdet", 3. Dönem için "Gelin Gönülleri Yapalım" ve 4. Dönem için de "Cami ve Kitap" konuları belirlenmiş ve vaaz konuları, bu ana konu merkeze alınarak hazırlanmıştır.

B. CAMİ HİZMETLERİ BAĞLAMINDA YAPILAN ÇALIŞMALAR

1. Cami Çalışma Programları

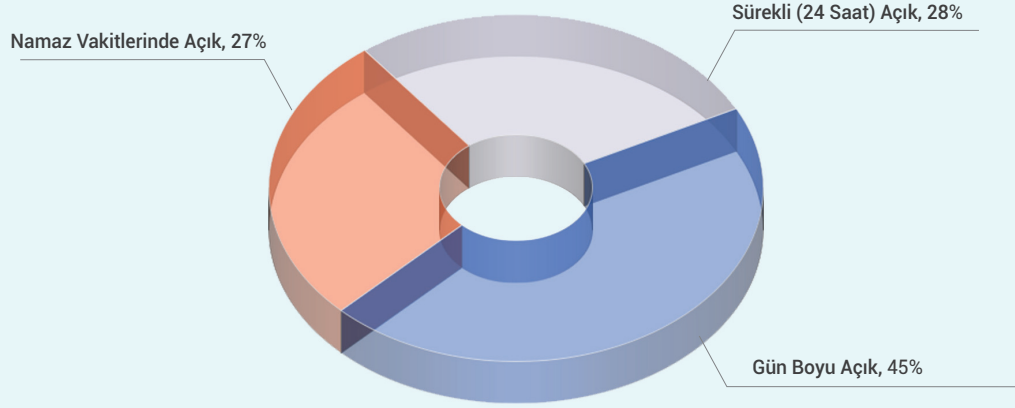
Başkanlığımızın görevleri arasında, toplumu din konusunda aydınlatmak, cami ve mescitleri ibadete açmak ve yönetmek yer almaktadır.

Mevzuatta birden fazla görevlisi bulunan merkezi camilerin sabah ve yatsı namazı arasında açık tutulması hükmü yer alırken, diğer camilerin namazlardan yirmi dakika önce açılması yeterli görülmüştür. Bu uygulamanın her ne kadar güvenlik vb. bir takım gerekçeleri olsa da din hizmetlerinin sunumunda bir takım aksaklıkların meydana geldiği görülmektedir. Yapılan iş, ticaret ve yolculuklar sebebiyle vatandaşlarımız cemaatle namaza yetişememekte sonrasında ise caminin kilitli olması sebebiyle ibadetlerin ifasında büyük sıkıntılar yaşanmaktaydı.

Başkanlığımız, birlik ve beraberlik mekânı olan camilerin, asli fonksiyonunu icra etmesinin ve mevzuatla verilen vazifelerin yerine getirilmesinin bir gereği olarak namaz vakitleri dışında da vatandaşlarımızın dini taleplerine cevap verilebilecek şekilde açık tutulması konusunda 05.03.2013 tarihli ve 514 sayılı "Camilerin Açık Tutulması Genelgesi" ile çalışma başlatmıştır.

a. Camilerin Açık Tutulması

Ülke genelinde toplam cami sayısının 87.539 rakamına ulaştığı günümüzde camilerin ibadete açık bulunduruldukları zaman dilimleri farklılık arz edebilmektedir. Camilerin önemli bir kısmı gün boyu, bir kısmı sürekli açık bulundurulurken, diğer bir kısmı sadece namaz vakitlerinde ibadete açık bulundurulmaktadır. Camilerin söz konusu niteliklerine göre dağılımı aşağıdaki Grafikte gösterilmektedir.

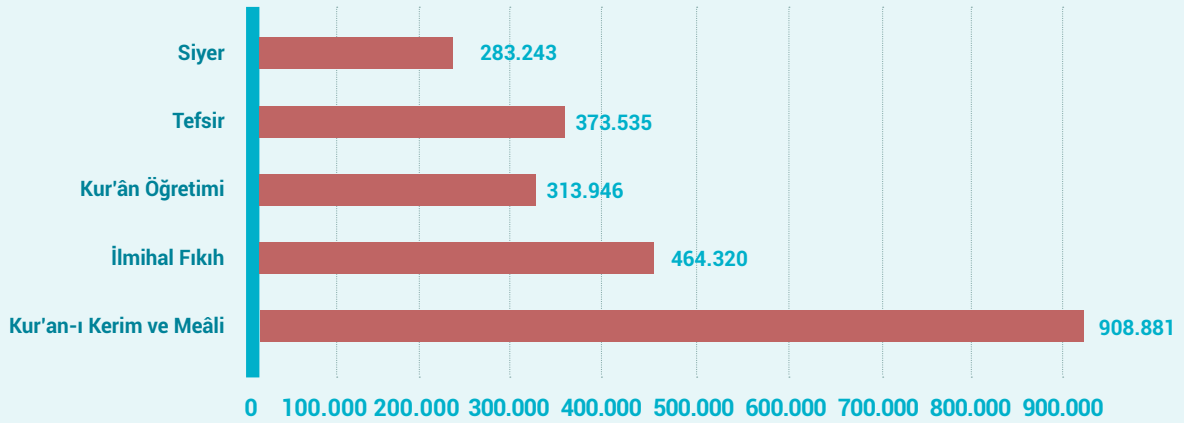
Grafik-29 Camilerin Açık Bulunduruldukları Vakitlere Göre Dağılımı

Camilerin % 73'ünün namaz vakitleri dışında da ibadete açık bulundurulduğu dikkate alındığında bu alandaki çalışmaların önemli bir gelişme kaydettiği anlaşılmaktadır.

b. Cami Çalışma Programı Uygulanması

Genelge gereği müftülüklerce her cami için cami çalışma programı oluşturulmuş, söz konusu program çerçevesinde Başkanlığımızca belirlenen kitaplardan yararlanılarak cami görevlileri tarafından dersler icra edilmiştir.

Veriler incelendiğinde 34.861 camide cami çalışma programı uygulandığı müşahade edilmektedir. Cami çalışma programı kapsamında gerçekleştirilen ders sayıları aşağıdaki Grafikte gösterilmektedir.

Grafik-30 Cami Çalışma Programı Kapsamında Yıl İçerisinde Gerçekleştirilen Ders Sayıları

Cami çalışma programından müstakil olarak Başkanlığımızca yürütülen "Hadis Dersleri" uygulaması kapsamında vaiz ve üzeri unvandaki personelimiz tarafından 2.580 camide haftalık hadis dersleri icra edilmiştir.

2. Sabah Namazı Buluşmaları

Başkanlığımızca 2011 yılından itibaren hayata geçirilen proje kapsamında haftalık olarak camilerde sabah namazı buluşmaları düzenlenmektedir. Sabah namazı buluşmalarıyla cemaatin aile efradıyla birlikte haftada bir gün sabah namazlarına katılımı teşvik edilmektedir. Program, namaz öncesinde Yasin-i Şerif tilaveti ile başlamakta cemaatle kılınan namazı müteakiben tesbih, tehlil ve salavâtlar cemaatin iştiraki ile okunmaktadır. Kısa bir hadis sohbetinin ardından dua edilerek program sonlandırılmaktadır.

Müftülüklerimiz, mahalli şartlar ve cemaatin katılımı da göz önüne alınarak merkezi camilerde uygulamaya koydukları sabah namazı buluşmalarını yaygın hale getirme çalışmalarına devam etmişlerdir.

2016 yılında 8.058 camide haftalık olarak sabah namazı buluşmaları icra edilmiştir.

3. Camilerde Kitaplık/Kütüphane Oluşturulması

Kadim geleneğimizde olduğu gibi günümüzde de camileri kitaplarla, kitapları vatandaşlarımızla buluşturmak, camilerimizi ilim ve irfan mektebine dönüştürmek amacıyla ülke genelinde "Cami ve Kitap Projesi" hayata geçirilmiştir. Bu kapsamda yayımlanan 13/01/2016 tarihli ve 75718882-216-1796 sayılı Başkanlık talimatında özetle şu hususlara yer verilmiştir:

1. Kitaplığı veya kütüphanesi olmayan cami ve mescitlere kitaplık/kütüphane kazandırılması,
2. Cami ve mescitlerdeki mevcut kitaplık veya kütüphanelerin fiziki açıdan iyileştirilmesi, içerik olarak zenginleştirilmesi ve gözden geçirilmesi,
3. Kitaplık veya kütüphanelerin cami/mescit estetiğine uygun bir hale getirilmesi,
4. Cami sınıflandırmasına göre Başkanlıkça belirlenen kitap listelerinin temin edilmesi,
5. Cami ve mescitlerde tespit edilen yıpranmış ve kullanım imkânı kalmamış "Mushaf-ı Şerif" ve kitapların geri dönüşüme kazandırılması,
6. Kitaplık/kütüphane cami müştemilatında özel bir mekânda oluşturulacak ise, gerekli tüm tefrişatın yapılması,
7. Cami görevlilerinin cemaate okuma alışkanlığı kazandırmaya yönelik çalışmalar yapması ve cami kitaplığından/kütüphanesinden daha etkin bir şekilde istifade edilmesi için rehberlik yapması.

Söz konusu proje ile 2016 yılı içerisinde daha önce kitaplığı bulunmayan 9.092 camiye kitaplık kazandırılmış, mahallinde oluşturulan komisyonlarla cami kitaplık ve kütüphaneleri göz-

den geçirilmiştir. Başkanlık ve TDV yayınları içerisinde belirlenen kitaplar mahalli imkânlar kullanılarak temin edilmiş ve cami kitaplıkları içerik olarak daha zengin hale getirilmiştir. Bu çerçevede camilerin gruplarına göre belirlenen kitapların 7.250 camide tamamı, 6.861 camide yarısı, 24.817 camide ise bir kısmı temin edilmiştir. Bununla birlikte yıpranmış ve kullanım imkânı kalmamış 53.601 mushaf ve 39.876 kitap Din İşleri Yüksek Kurulu görüşü dikkate alınarak usulüne uygun bir şekilde geri dönüşüme gönderilmiş ve yerlerine yenileri kazandırılmıştır.

Ayrıca 22/07/2016 tarihli ve 75718882-216-36009 sayılı talimat ile PDY/FETÖ ile ilişkili kişilerce yazılan kitapların cami ve mescit kitaplıklarından/kütüphanelerinden ilgili mevzuat hükümleri çerçevesinde ayıklanması sağlanmıştır.

Çalışmalar neticesinde 2016 yılsonu itibarıyla kitaplık/kütüphane bulunan cami sayısı 61.806'ya ulaşırken camilerdeki mevcut kitap sayısı 2.067.662 olarak tespit edilmiştir. 2016 yılı "Camiler ve Din Görevlileri Haftası" temasının "Cami ve Kitap" olarak belirlenmesi ve etkinliklerin bu çerçevede icra edilmesi söz konusu proje kapsamında yapılan çalışmalara ivme kazandırmıştır. A grubu camilerde başta çocuklar ve gençler olmak üzere toplumun farklı kesimlerinin istifade edebileceği zengin içerikli kütüphaneler oluşturulması için bir çalışma başlatılmıştır.

4. Kandiller

Dinî gün ve gecelerde düzenlenen Mevlit ve Kur'an-ı Kerim programlarının belli bir düzen ve disiplin içerisinde gerçekleşmesini sağlamak üzere Başkanlığımızca görevlendirmeler yapılmakta ve programlar takip edilmektedir. Bu doğrultuda 2016 yılı içerisinde icra edilerek ulusal televizyon ve radyolarda yayınlanan programlara ait bilgiler aşağıdaki tablolarda gösterilmiştir:

İL /İLÇE	CAMİ	TARİH	TV ADI
ANKARA YENİMAHALLE	Beştepe Millet C.	07.04.2016	KANAL 7
BURSA OSMANGAZİ	Ulu C.	07.04.2016	OLAY TV
ERZURUM PALANDÖKEN	Solakzade C.	07.04.2016	KARDELEN TV
İSTANBUL FATİH	Şehzadebaşı C.	07.04.2016	RUMELİ TV
İSTANBUL FATİH	Yeni C.	07.04.2016	AKİT TV
İSTANBUL KAĞITHANE	Sanayi Mh.Merkez C.	07.04.2016	TVNET
İSTANBUL ÜSKÜDAR	M.Ü. İlahiyat Fakültesi C.	07.04.2016	TRT-1
İSTANBUL ZEYTİNBURNU	Merkezefendi C.	07.04.2016	SEMERKAND TV
KONYA HÜYÜK	Makbule Ve Durmuş Akkuş Hüyük Mrk.C.	07.04.2016	KANAL 42 TV
KONYA SELÇUKLU	Hacı Veyiszade C.	07.04.2016	KON-TV
ORDU ALTINORDU	Karşıyaka Mh.Ensar C.	07.04.2016	ALTAŞ TV

Tablo-2 Regaip Kandilinde Ulusal ve Yerel Radyo ve Televizyonlarda Yayınlanan Programlar

I. Regaip Kandili

İL /İLÇE	CAMI	TARİH	TV ADI
ANKARA ÇANKAYA	Ahmet Hamdi Akseki C.	03.05.2016	DİYANET TV
BURSA OSMANGAZİ	Ulu C.	03.05.2016	BURSA TV
ERZİNCAN	Terzibaba C.	03.05.2016	TRT-1
İSTANBUL ATAŞEHİR	Mimar Sinan C.	03.05.2016	RUMELİ TV
İSTANBUL EYÜP	Eyüp Sultan C.	03.05.2016	KANAL 7
KONYA MERAM	Sekine Hatun C.	03.05.2016	KANAL 42 TV, K-TV
KONYA SELÇUKLU	Selçuklu Merkez C.	03.05.2016	KON-TV
ORDU GÖLKÖY	Aydoğan Mh. Merkez C.	03.05.2016	ALTAŞ TV

Tablo-3 Miraç Kandilinde Ulusal ve Yerel Radyo ve Televizyonlarda Yayınlanan Programlar
II. Miraç Kandili

İL /İLÇE	CAMI	TARİH	TV ADI
ANKARA ÇANKAYA	Ahmet Hamdi Akseki C.	21.05.2016	DİYANET TV
BURSA OSMANGAZİ	Ulu C.	21.05.2016	OLAY TV
BURSA YILDIRIM	Şirinevler Merkez C.	21.05.2016	BURSA TV
İSTANBUL FATİH	Fatih C.	21.05.2016	KANAL 7
KONYA MERAM	Sekine Hatun C.	21.05.2016	KANAL 42 TV
KONYA SELÇUKLU	Otogar Zeki Altındağ C.	21.05.2016	KON-TV, K-TV
MALATYA	Hacı Yusuf (Yeni) C.	21.05.2016	TRT-1
VAN GEVAŞ	Merkez C.	21.05.2016	TRT KURDİ

Tablo-4 Berat Kandilinde Ulusal ve Yerel Radyo ve Televizyonlarda Yayınlanan Programlar
III. Berat Kandili

İL /İLÇE	CAMI	TARİH	TV ADI
ANKARA YENİMAHALLE	Beştepe Millet C.	01.07.2016	TRT 1, DİYANET TV
BURSA YILDIRIM	Emirsultan C.	01.07.2016	ASTV
İSTANBUL FATİH	Fatih C.	01.07.2016	KANAL 7
KONYA MERAM	Sekine Hatun C.	01.07.2016	KON-TV
KONYA SELÇUKLU	İbrahim Hakkı Konyalı C.	01.07.2016	KANAL 42 TV
NİĞDE	Sungurbey C.	01.07.2016	TGRT, TGRT EU, TGRT HABER, TGRT FM

Tablo-5 Kadir Gecesinde Ulusal ve Yerel Radyo ve Televizyonlarda Yayınlanan Programlar
IV. Kadir Gecesi

TOPLUMU DİN KONUSUNDA AYDINLATMAYA YÖNELİK ÇALIŞMALAR
2016 FAALİYET RAPORU

İL /İLÇE	CAMI	TARİH	TV ADI
ANKARA KAHRAMANKAZAN	Şehitler C.	11.12.2016	TRT-1, DİYANET TV
BURSA OSMANGAZİ	Ulu C.	11.12.2016	OLAY TV
İSTANBUL BAŞAKŞEHİR	Hoca Ahmet Yesevi C.	11.12.2016	RUMELİ TV
İSTANBUL FATİH	Fatih C.	11.12.2016	KANAL 7
İSTANBUL FATİH	Şehzadebaşı C.	11.12.2016	KONTV
İSTANBULÜSKÜDAR	Küplüce C.	11.12.2016	AKİT TV
KONYA MERAM	Kapu C.	11.12.2016	K-TV VE KANAL 42
MARDİN DERİK	Tacarlar C.	11.12.2016	TRT KURDİ
ZONGULDAK	Ulu C.	11.12.2016	TGRT HABER, TGRT BELGESEL, TGRTEU, TGRTFM

Tablo-6 Mevlit Kandilinde Ulusal ve Yerel Radyo ve Televizyonlarda Yayınlanan Programlar
V. Mevlit Kandili

C. AİLEYE YÖNELİK ÇALIŞMALAR

Toplumsal değişimin etkilendiği kurumların başında aile gelmektedir. Köyden kente hızlı geçiş süreci, teknolojik gelişmeler, toplumsal rollerin farklılaşması gibi etkenler toplumun temel taşı olan aileyi olumsuz yönde etkilemiş ve bu durum da evlenme, boşanma, evlilik yaşının yükselmesi gibi konularda farklı sonuçları doğurmuştur. Daha önce ebeveynlerle bir arada büyüyen çocuklar kreş ortamlarına bırakılmaya başlanmış, ailede kendilerine yer bulan ve söz sahibi olan yaşlılar sosyal hizmet kurumlarında kalmaya başlamıştır. Bu durum toplumu oluşturan kültürün nesiller arası aktarımında kesintiye sebep olmuştur. Aile sadece bireysel ihtiyaçların karşılandığı mekânlar değildir. Aile toplumu toplum yapan dilin, kültürün örf ve adetlerin kuşaklar arası aktarımının gerçekleştiği yuva olması gerekirken günümüzde bu fonksiyonu icra etmekten uzak kalmaya başlamıştır. Bu nedenle Başkanlığımızın değerlerin benimsenmesi ve nesilden nesile aktarılmasında en temel mekanizma olan aile kurumuna yönelik çalışmalar yapması zaruridir.

Aile toplumun çekirdeği, en küçük yapı taşıdır. Ailenin korunması toplumun korunmasının ön şartıdır. Sağlıklı ve bilinçli nesiller ancak sağlıklı aileler ile mümkün olacaktır.

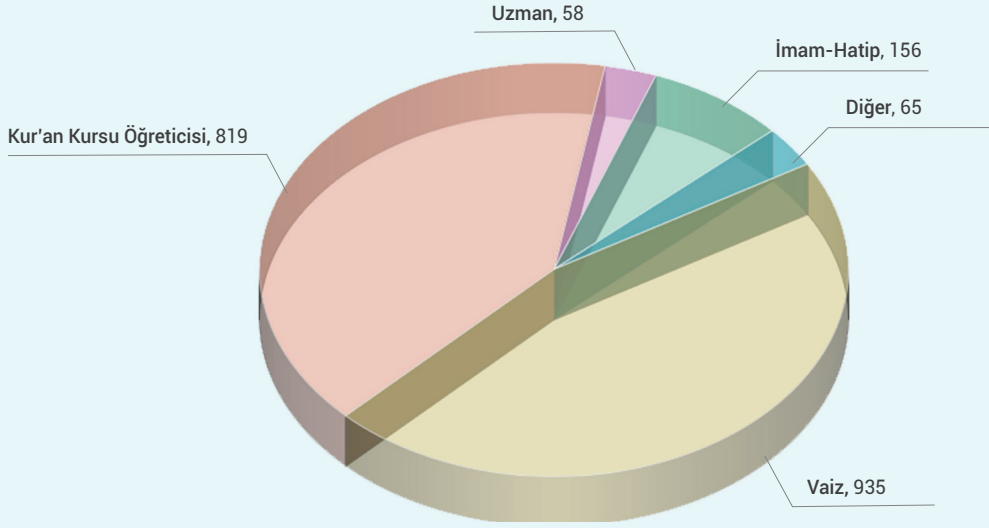
Bu sebeple Başkanlığımız insan odaklı din hizmetinin merkezine aileyi alarak millî ve manevî değerlere bağlı aile yapısının korunması, hızla değişen toplumsal, teknolojik ve ekonomik şartlar karşısında ailenin maruz kalabileceği riskler ile sorun alanları konusunda dinî bilgi ve manevi destek hizmeti sunmaktadır.

Daire Başkanlığının aileye yönelik faaliyetleri rehberlik ve eğitim faaliyetleri olarak iki ana başlık altında incelenecektir.

1. Aile ve Dinî Rehberlik Büroları

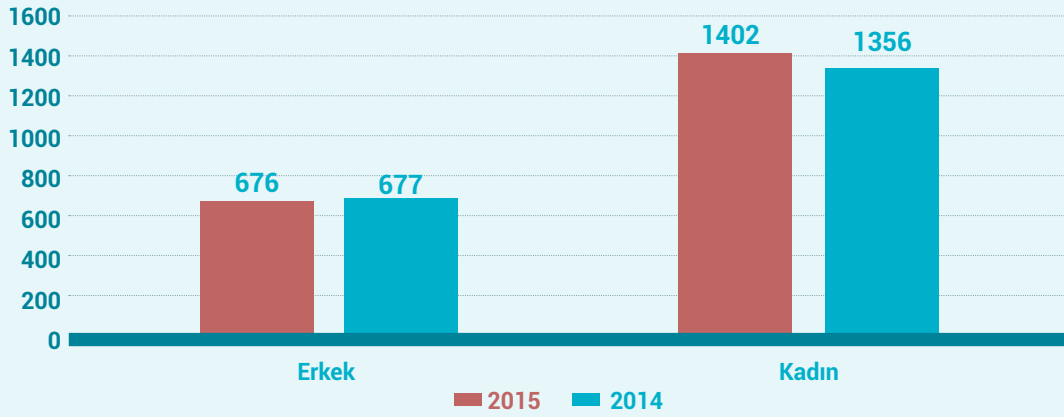
Diyanet İşleri Başkanlığının temel stratejisi din hizmetini toplumun bütün kesimine ulaştırılmaktadır. Vatandaşın gelen dini içerikli soruların cevaplandırılması ve sorunların çözüme kavuşturulması din hizmeti sunan personelin temel görevlerindedir. Aileye ilişkin sorular yapısı itibarı ile farklılıklar taşıması sebebiyle bu alanda çalışacak donanımlı personel yetiştirilmesinin gereğini ortaya çıkarmıştır. Bu danışma taleplerinin din ile ilgili olan kısmına bizzat cevap vermek, ayrıca gerekli olan durumlarda müracaat edenin sağlık, hukuk ve güvenlik birimleri gibi uygun kurumlara yönlendirmek amacıyla il müftülükleri bünyesinde 633 sayılı Kanun hükümlerine uygun olarak 2003 yılından itibaren dinî danışma ve rehberlik yapmak üzere Aile ve Dini Rehberlik Büroları hizmete açılmıştır.

Müftülükler bünyesinde görev yapan Aile ve Dini Rehberlik Büroları 2016 yılı itibarıyla 81 il ve 274 ilçe müftülüğüne bağlı olarak hizmet vermektedir. Bürolarda 1356'si kadın, 677'si da erkek olmak üzere toplam 2033 personelimiz görev yapmaktadır.

Grafik-31 Büro Personelinin Unvana Göre Dağılımı

Büro personelinin unvana göre dağılımı; 935 vaiz, 58 din hizmetleri ve eğitim uzmanı, 819 Kur'an kursu öğreticisi, 156 imam-hatip ve müezzin kayyım şeklindedir. Şube müdürü, murakıp, veri hazırlama ve kontrol işletmeni gibi unvanlarda görev yapan büro personeli sayısı ise 65'tir. 2015 ve 2016 yıllarında gerçekleştirilen atamalarla bürolarda çalışan vaiz sayısı artırılmıştır.

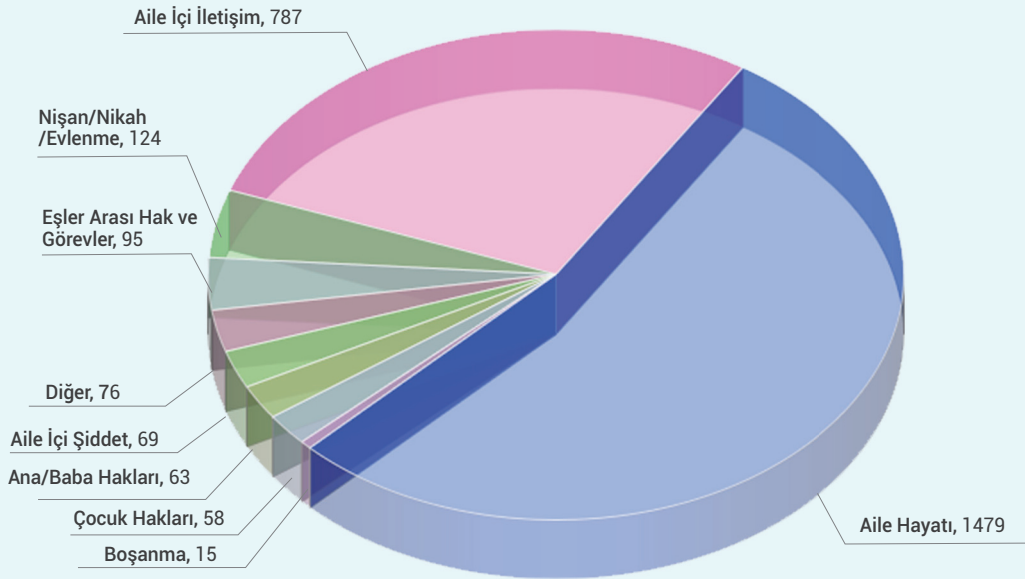
Grafik-32 Büro Personelinin Cinsiyete Göre Dağılımı

Büro personelinin cinsiyete göre dağılımında erkek personel sayısı artırılması hedeflenmektedir.

a. Aile ve Dinî Rehberlik Bürolarına Yapılan Başvurular

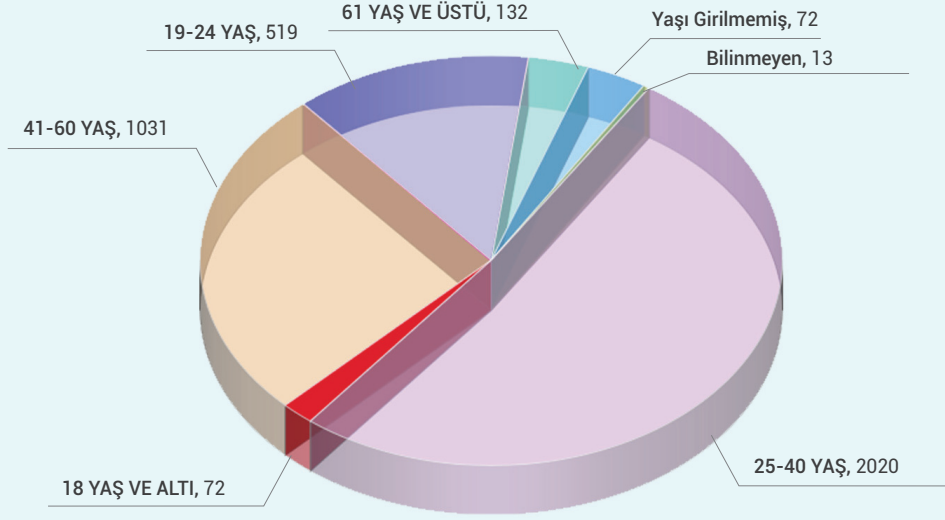
Aile ve Dinî Rehberlik Bürosu bizzat büroya gelen vatandaşlarla yaptığı yüz yüze görüşmeler yolu ile, telefonla veya e-posta yoluyla gelen sorulara cevap vermektedir. Burada takip edilen usul genel olarak dini içerikli sorulara cevap verilmekte, başka kurumları ilgilendiren sorular ise ilgili kuruma yönlendirilmektedir. Bu sorular büro personeli tarafından veri tabanına kaydedilmektedir. Ancak yaşanan bazı olumsuzluklardan dolayı (fetva içerikli sorularda yaşanan sıkıntılar ve soru hatlarının kapatılması ve bununla birlikte tüm ülkeyi etki altına alan 15 Temmuz darbe girişimi gibi) bütün sorular sisteme kaydedilememiştir. İllerden gelen veriler doğrultusunda bürolara yapılan aylık başvuru sayısı 27143, 2016 yılı içerisinde veri tabanına kaydedilen soru sayısı 3922'dir.

Yıl sonunda yapılan koordinatörler toplantısında sisteme sadece soruların girilmesinin illerde yaşanan sorunların analiz ve tespitlerinde daha sağlıklı verilere ulaşılması için faydalı olacağı görüşü hâsıl olmuştur. Bu sebeple personelin veri tabanına sadece soruları girmesi sağlanarak bürolara yapılan gerçek başvuru sayısı ve il genelinde ilgili hangi soruların ön plana çıktığı tespit edilmeye çalışılacaktır.

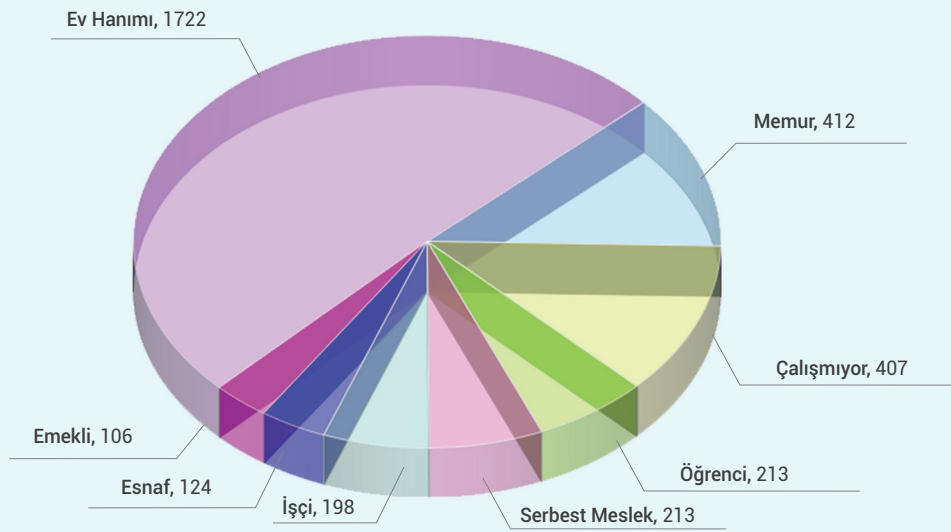
Grafik-33 Soruların Konu Başlıklarına Göre Dağılımı

ADRB'lere yansıyan sorunlar incelendiğinde Grafikte de görüldüğü gibi en çok Aile İçi İletişim ile ilgili sorular geldiği gözlemlenmektedir. Nitekim 2016 yılı içerisinde yapmış olduğumuz il sorun haritasında da en çok sorunun bu alanda olduğu gözlemlenmiş ve aile ile ilgili problemlerin temelinde iletişim sorunlarının olduğu görülmüştür.

Grafik-34 Başvuranların Yaşlarına Göre Karteks Sayıları

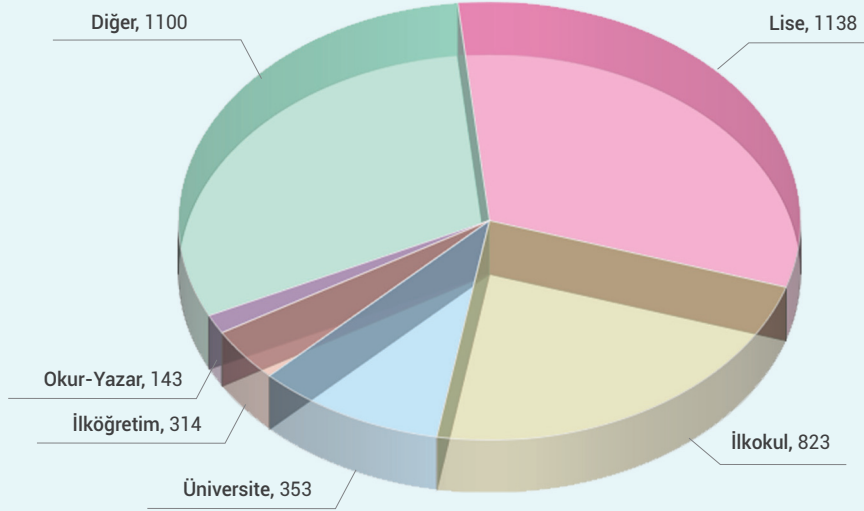
Yukardaki grafiğe göre Aile ve Dini Rehberlik Bürolarına yapılan başvuruların büyük çoğunluğunu 25-40 yaş aralığındaki bireyler oluşturmaktadır. Aile ve Dini Rehberlik tanıtım seminerlerinin gençlik merkezleri, Kur'an kursları gibi yerlerde uygulanması ile gençler arasında büroların tanınırlığı artmıştır.

Grafik-35 Başvuranların Mesleğine Göre Karteks Sayıları

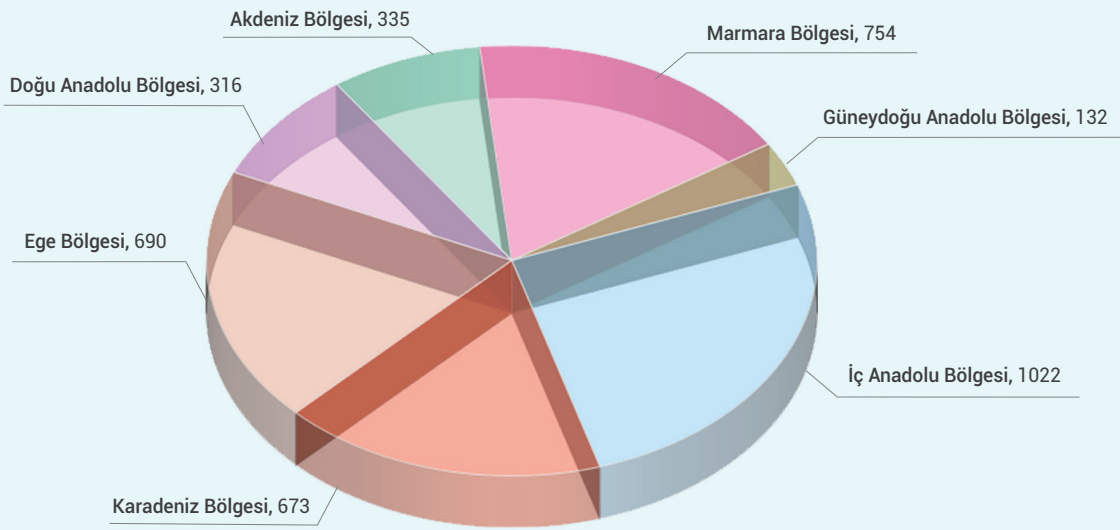

Grafiğe göre bürolara ev hanımları yoğunluklu olmak üzere her meslek grubundan insan başvurmaktadır. Bu bağlamda bürolarımız çalışan, çalışmayan, emekli, öğrenci her gruptan vatandaşımıza hizmet götürmektedir.

Grafik-36 Başvuranların Öğrenim Durumuna Göre Karteks Sayıları

Grafiğe göre bürolara başvuranların öğrenim durumları çeşitlilik göstermekte olup, toplumun her kesiminden öğrenim gruplarından olan bireylere hizmet sunulmaktadır.

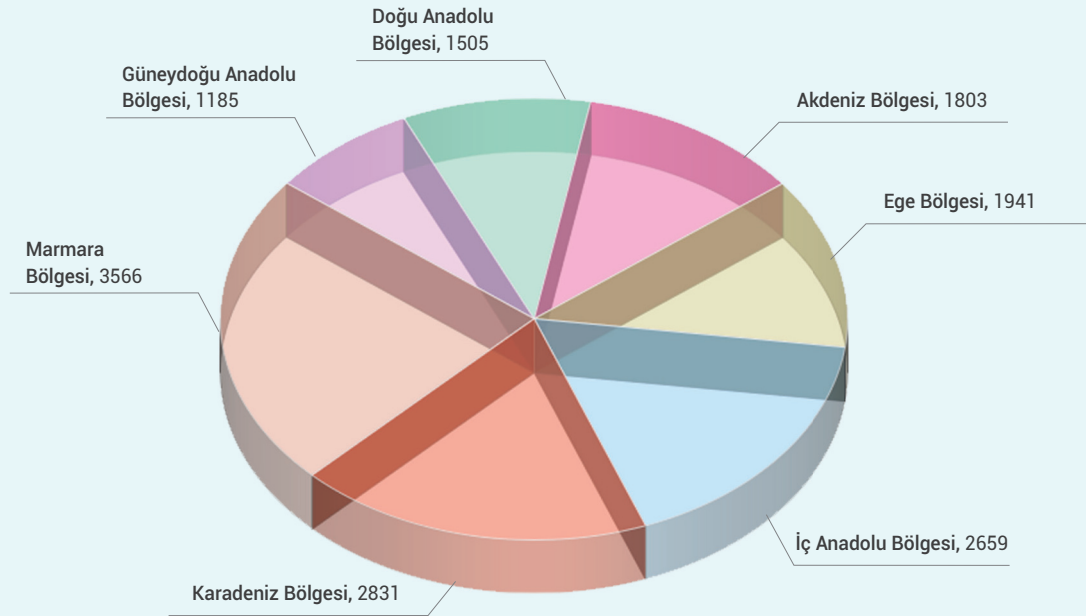

Grafik-37 Başvuranların Bölgelere Göre Dağılımı

Yapılan başvuruların bölgelere göre dağılımı incelendiğinde İç Anadolu, Marmara ve Karadeniz bölgelerinin ilk sıralarda yer aldığı görülmektedir. Nüfus yoğunluğunun en yüksek olduğu Marmara bölgesi başvuru sıralamasında ikinci sırada yer almakta olduğu başvuruların nüfusla orantılı bir seyir izlemediğini göstermektedir.

b. Aile Ve Dinî Rehberlik Bürolarına Yapılan Faaliyetler

Aile ve dini rehberlik bürolarında vatandaşlardan gelen dini içerikli soruların cevaplanması büroların görev alanlarının sadece bir bölümüdür. Bürolar aynı zamanda aileye yönelik sosyal/kültürel programlar ve sosyal hizmet kurumlarındaki manevi destek faaliyetleri gerçekleştirerek mevzuatta kendilerine yüklenen görevleri yerine getirmeye çalışırlar. Din Hizmetleri Yönetim Sistemi verilerine göre, 2016 yılında yurt genelinde gerçekleştirilen faaliyetlerin toplam sayısı 15409'dur.

Grafik-38 Faaliyetlerin Bölgelere Göre Dağılımı

Faaliyetlerin coğrafi bölgelere göre dağılımına bakıldığında ilk üç sıralaması Marmara, Karadeniz ve İç Anadolu Bölgesi şeklinde olmuştur. Büroya gelen başvurular ile yapılan faaliyetlerin bölgesel dağılımın orantılı olduğu gözlenmektedir. Bu da buralarda görev yapan personelin veri tabanına kayıt noktasında bilinçlendiğinin göstergesidir.

2-Aile ve Dini Rehberlik Bürolarına Yönelik Çalışmalar

a. Sabit Personel Görevlendirilmesi

Aile ve Dini Rehberlik Bürolarınca yürütülen faaliyetlerin daha etkin ve verimli bir şekilde sunulabilmesi için halen Başkanlığımız teşkilatında görev yapan personel arasından görevde yükselme sınavıyla 200 e yakın vaizin Aile ve Dini Rehberlik Bürolarına naklen atanması gerçekleştirilmiştir.

b. Aile ve Dinî Rehberlik Büroları Karteks ve Faaliyet Analizi

Aile ve Dini Rehberlik Bürolarının genel olarak takip edilmesi, faaliyetlerinin sene başında gönderilen yıllık plan dahilinde yapılıp yapılmadığının kontrol edilmesi, veri tabanına kaydedilen soruların belirlenmesi amacıyla altışar aylık periyodlar halinde analizler yapılarak rapor haline getirilmiş ve bürolara gönderilmiştir.

D. ÖZEL GRUPLARA YÖNELİK MANEVİ DESTEK VE REHBERLİK ÇALIŞMALARI

Sosyal Hizmet Kurumlarında Dinî Rehberlik Faaliyetleri

Ülkemizde son yıllarda yaşanan şehirleşmenin sonucu olarak toplumsal yapıda önemli değişiklikler meydana gelmiştir.

Geleneksel toplumun destek unsurlarından mahrum kalan toplum katmanlarını desteklemek amacıyla devletimiz yeni kurum ve kuruluşlar oluşturmuştur. Topluma sunulan sosyal yardım faaliyetleri bir bakanlık olarak örgütlenmiş, toplumun dezavantajlı kesimlerine sağlanan sosyal desteklerde hem nicelik hem de nitelik olarak önemli bir mesafe alınmıştır.

Toplumun desteğe ve rehabiliteye muhtaç kırılgan kesimlerine yönelik bu hizmetlere Başkanlığımız da önemli katkılar sağlamaya başlamıştır. Bu bağlamda;

Huzurevleri, yetiştirme yurtları, kadın konukevi, hastaneler, cezaevleri gibi manevi rehberliğin ayrı bir önem taşıdığı alanlarda ve toplumun himayeye muhtaç kesimleri ve engellilere yönelik olarak yürüttüğü din hizmetlerinde, bu alanın gerektirdiği özellik ve duyarlılıklara uygun bir şekilde hizmet sunulması yanında Gençlik ve Spor Bakanlığı ile yapılan bir protokol çerçevesinde gençlere yönelik dini rehberlik hizmetleri sunulmaktadır.

Sosyal hizmet kurumlarında sunulan din hizmetinin farklılığı sebebiyle buralarda hizmet yürütecek personelin de donanım olarak farklı olması gerekmektedir. Burada sunulan hizmetin sağlıklı yürütülebilmesi amacıyla personelin yetiştirilmesi ve yardımcı kaynakların oluşturulmasına yönelik çalışmalar da devam etmektedir.

DİBBYS'den alınan verilere göre, 2016 yılında sosyal hizmet kurumlarında 4782 faaliyet gerçekleştirilmiştir. Buralarda yürütülen din hizmetinin sistematik hale getirilmesi amacıyla hazırlanacak 'sosyal hizmetlerde dini rehberlik' broşürü hazırlanarak nitelik olarak hizmetin geliştirilmesine katkı sağlanmıştır. Görev yapan personelin ilerleyen yıllarda hizmet içi eğitime alınması ile hizmet kalitesinin ivme kazanması hedeflenmektedir. 2016 yılında Başkanlığımıza bağlı 1226 personel sosyal hizmet kurumlarında aktif görev almıştır.

1-Gençlik Çalışmaları

Ülkemiz nüfusunun büyük bir oranını gençlerin oluşturması ciddi ve önemli bir kaynaktır. Genç nüfusa sahip olmak birçok yönüyle avantaj kabul edilmektedir. Fakat bu avantaj iyi değerlendirilmediği takdirde dezavantaj olabilmekte ve toplumsal bir sorun haline gelebilmektedir.

Şiddet olayları, negatif yapılanmalar, zararlı madde alışkanlıkları gibi aile ve toplumu tehdit eden unsurlar ve cereyanlar gençleri hedef almaktadır. Gençleri bu olumsuz durumlardan korumak ve kendilerini gerçekleştirmelerine imkân tanımak, milli ve manevi şuuru sahibi olmalarına yardımcı olmak için çok ciddi ve kararlı gençlik politikalarına ve kurumsal projelere ihtiyaç vardır.

Toplumun tüm kesimlerine hitap eden bir kurum olarak gençlere hizmet sunan diğer kurum ve kuruluşlarla işbirliği içerisinde çalışmalarına devam eden Başkanlığımız, Gençlik ve Spor Bakanlığı ile 26.02.2015 tarihinde imzaladığı işbirliği protokolüyle bu çalışmalarına ivme kazandırmış ve güzel neticeler elde edilmektedir. Kutlu Doğum Haftası münasebetiyle gerçekleştirilen "Gençlik Kutlu Doğumda Buluşuyor" programları, Camiler ve Din Görevlileri Haftası münasebetiyle düzenlenen "Gençlik Huzurda Buluşuyor" faaliyeti, Ramazan ayında icra edilen "Ramazan Kampı" ve "iftar" programları bunlardan bazılarıdır.

Gençlerin sorunlarını en aza indirmek için planlı ve programlı dini sosyal ve eğitim projeleri uygulayarak kalıcı çözümler üretmeyi amaçlayan Başkanlığımız, bireyin eğitimi ile toplumun huzuruna katkı sağlama gayretindedir. Toplumun huzuru için yapılabilecek en doğru ve sonuç vermesi bakımında da umut verici olan hizmet ise gençlerin eğitimi ve sosyalleşmesi için yapılacak olan manevi-dinî rehberlik faaliyetleridir. Şüphesiz ümmet ve milletin geleceğini emanet edeceğimiz, milletin huzur ve güvenini sağlayacak olan gençlere yatırım yapmanın en iyi yolu yeni nesillerin ruhlarına ve beyinlerine hitap etmek, gönül dünyalarını sağlam bilgiler ve manevi değerlerle inşa ederek sağlıklı nesiller yetiştirmektir. Bunun için de kurumlar arası işbirliği ile gençlere hizmet sunmak büyük önem arz etmektedir.

Bu bağlamda 2016 yılı içerisinde yapılan faaliyetleri şu şekilde sıralamak mümkündür:

a. Gençlere Yönelik Kutlu Doğum Programları

- Kutlu Doğum Haftası münasebetiyle gençlerin gönül ve zihin dünyalarına hitap edecek, milli ve manevi değerlerine katkı sağlayacak bir çalışma modeli ortaya konmuş ve 81 ilde "Gençlik Kutlu Doğumda Buluşuyor" programları gerçekleştirilmiştir. Kutlu Doğum formatı içerisinde ilahilerin ve ezgilerin yer aldığı programlar icra edilmiştir.

b. Ramazan Kampı

- Gençlik ve Spor Bakanlığının önemli çalışma alanlarından birini oluşturan Gençlik Kampları kapsamında temalı kamp modeline uygun olarak Ramazan Kampları gerçekleştirilmiştir.
- Mezkûr kamplarda Gençlik ve Spor Bakanlığı görevlilerinin yanında Başkanlığımızdan 161 personelimiz 7 Kamp Merkezinde toplam 17 kampta görev yapmıştır.
- Gençlik ve Spor Bakanlığı ile Başkanlığımızın işbirliğinde planlanan Ramazan Kampı, Kırşehir, Kastamonu, Osmaniye, Bolu, Antalya, Manisa ve Trabzon illerinde gerçekleştirilmiştir.
- Farklı unvanlarda personelimiz programda yer alan Kur'an-ı Kerim ve Siyer derslerini okutmak ve gençlere rehberlik etmek üzere görevlendirilmiştir.
- Kamplar ülkemizin farklı şehirlerinden gelen gençlerin katılımı ile 6 günlük sürelerle Ramazan boyunca 3 dönem halinde gerçekleştirilmiştir.
- Her kampta umre ödüllü kompozisyon yarışması yapılmıştır.

c. Yaz Kampları

- Ramazan sonrası devam eden 2016 yaz kamplarında 150 personel, 8 ilde 47 kampta görev yapmıştır.
- Yaz kamplarının her birinde de umre ödüllü kompozisyon yarışması yapılmıştır.
- 19-24 Haziran 2016 tarihinde Mersin Silifke'de düzenlenen Ensar-Muhacir kampında 8 personelimiz görev yapmıştır.
- 15 Temmuz hain darbe kalkışması sonrası gençlere milli, manevi değerlerin önemini ve vatanımızın parçalanamaz bir bütün olduğunu ortaya koymak adına Antalya'da "Demokrasi Kampı" yapılmış ve 4 Personelimiz görev almıştır.
- Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı-Gençlik ve Spor Bakanlığı ile Başkanlığımız arasında imzalanan işbirliği protokolü çerçevesinde 09-15 Temmuz 2016 tarihleri arasında Kastamonu ve Kırşehir illerinde "Değerler Eğitimi" kampı yapılmıştır.

d. Kredi Ve Yurtlar Kurumu Yurtlarında Kalan Öğrencilere Yönelik Çalışmalar

Gençlik ve Spor Bakanlığı ile Başkanlığımızı işbirliğinde gençlere yönelik yürütülen çalışmaların önemli bir ayağını KYK yurtlarında sunulan manevi rehberlik hizmetleri oluşturmaktadır. Oldukça yeni sayılan bu hizmet hakkında alanda görev yapan personelimizden, öğrencilerden, ailelerden ve ilgili kurum yetkililerinden gelen bildirimlerden anlaşıldığına göre hayati önem taşımaktadır. Ülkemizin karşı karşıya kaldığı yanlış din bilgisi ve algısından kaynaklanan sorunların çözümünde Başkanlığımızın alanda daha etkin bir şekilde inisiyatif alması önemli hale gelmiştir.

KYK yurtlarında yürütülen faaliyetler:

- 2015-2016 eğitim döneminin bahar yarıyılında 43 ilde 83 personelle başladığımız KYK Manevi Rehberlik çalışmamız 2016-2017 Eğitim döneminde 81 ilde 207 personelle devam etmiştir.
- KYK yurtlarında Manevi Rehber olarak görevlendirilen personelimiz için 10-12 Şubat 2016 tarihlerinde Ankara'da ve 26-28 Eylül 2016 tarihlerinde Afyonkarahisar'da eğitim seminerleri düzenlenmiştir.
- Bütün yurtlarda en az bir görevli olma hedefine yönelik çalışmalar devam etmektedir.
- Ülke geneli gençlik çalışmalarının daha sistemli hale gelmesi için gerekli çalışmalar yapılmış, alanda faaliyet gösteren müftülüklerimiz ve görevlilerimizle sürekli iletişim halinde koordineli olarak fikrî alt yapı oluşturulmuş ve hizmetlerimizi daha çok sayıda gencimize ulaştırmak için çabalarımız yoğunlaştırılmıştır.

2-Yaşlılara Yönelik Çalışmalar

Büyüklerimizin aile ve toplum içerisinde layık oldukları saygı ve sevgiyi görmeleri, sahip oldukları tecrübe ve birikimlerini doğal süreçler içerisinde genç kuşaklara aktarmaları milletimizin önemli mezziyetlerindedir. Bu bağlamda Batı toplumlarında yaygın ve yerleşik olarak bulunan çeşitli kurumlar bugüne kadar ülkemizde çok da ihtiyaç hâline gelmemiştir.

Büyüklerin, ailelerinden soyutlanarak huzurevlerinde barındırılmaları yerine her evi huzurlu bir eve çevirmek şüphesiz sosyo-psikolojik olarak çok daha anlamlıdır. Bununla beraber çeşitli sebeplerle büyüklerimizin sığınacağı, akrabalarıyla vakit geçireceği kurumların oluşturulması önemli bir ihtiyaç olarak ortaya çıkmıştır.

2010 yılında yürürlüğe giren Diyanet İşleri Başkanlığı Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun'un "Başkanlığın hizmet birimleri, görevleri ve yetkileri" başlıklı 7. Maddesinin Din Hizmetleri Genel Müdürlüğü'nün görevlerini tadad eden bölümün 3. fıkrasında "Ceza infaz kurumu ve tutukevleri, çocuk islahevi, huzurevi, sağlık kuruluşları ve benzeri yerlerde bulunan vatandaşlara irşat hizmetleri götürmek" hükmüyle ilk defa huzurevlerinde irşat hizmeti yürütmek Başkanlığın yasasına girerek bir hizmet kalemi olarak görülmüştür.

Bugün huzurevlerinde sunulan manevi destek hizmetleri 2011 yılında Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı ile yapılan işbirliği protokolüne dayanmaktadır.

Başkanlığımız büyüklerimize yönelik hizmetlerini iki kategoride şekillendirmektedir. Hutbe, vaaz, konferans, yazılı ve görsel yayınlar vasıtası ile büyüklerimizin ulvi mertebeleri topluma anlatılmaktadır. Gerek aile fertlerinin gerekse tüm toplumun "büyüklerine saygı göstermeyen, bizden değildir" hadis-i şerifi mucibince hareket etmesi yönünde çaba sarf edilmektedir.

Bir diğer alan ise huzurevlerinde kalan büyüklerimize yönelik yürütülen manevi destek hizmetleridir. Dezavantajlı gruplar denilen, maddi ve manevi bakıma ihtiyacı olanlara yönelik ceza infaz kurumları, hastaneler ve rehabilitasyon merkezlerinde yürütülen sistematik ve kurumsal manevi destek hizmetlerine benzer bir çalışma huzurevlerinde de sunulmaktadır.

Ülke genelinde 55 ilde mevcut çeşitli kurumlarda 30 bin yaşlıya hizmet sunulmaktadır. Bu çerçevede müftülüklerce hazırlanan programlar çerçevesinde ziyaret, sohbet ve ibadetlerde rehberlik faaliyetleri yürütülmektedir. Özellikle Ramazan ayında iftar davetleri, dinî gün ve gecelerde programlar, haftalık ve aylık periyotlarla huzurevi ziyaretleri önem arz etmektedir.

DHYS verilerine göre 2016 yılında din görevlileri huzurevlerinde yıl boyunca toplam 807 faaliyet yapmıştır. Bu faaliyetlere 38.345 kişi katılmıştır.

Ayrıca Başkanlığın Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığına bağlı huzurevlerinde vermiş olduğu dini hizmetlerle ilgili huzurevi sakinlerinin memnuniyetini ve dini hizmetler hakkındaki eğilimlerini ölçmek amacıyla "Huzurevinde Dini Hizmetler Memnuniyeti Araştırması" 12 ilde 246'sı kadın olmak üzere toplam 602 kişiyle yapılmıştır. Buna göre:

- Huzurevlerinde yaşayan her üç kişiden ikisi huzurevlerinde sunulan manevi destek hizmetlerinden haberdardır.
- Katılımcıların önemli bir kısmına göre sunulan hizmet manevi boşluk ve yalnızlığı giderici bir rolde görülmektedir.
- Huzurevlerinde kalan yaşlıların din görevlilerinden istediği sohbet konuları ile verilen sohbet konuları hemen hemen aynıdır. İlk üç sırada "İbadet ve İnanç", "Ahlak" ve "Siyer/Hz. Muhammed'in hayatı" gelmektedir.
- Yaşlıların yaklaşık üçte ikisinden fazlası dini faaliyet olarak din görevlisinin sohbet yapmasını tercih etmektedir. Bununla birlikte huzurevi sakinlerinin %13,8 ise etkinlik yapılması yönünde tercih bildirmişlerdir.
- Katılımcıların Diyanet TV ve Radyo'dan haberdar olma durumu %45,3 düzeyindedir.
- Araştırmada ulaşılan önemli bulgulardan biri de, huzurevlerinde yakın çevreden ya da tanımadıkları insanlar tarafından yapılan ziyaret sıklığı azaldıkça din görevlisi ile görüşme isteğinin artmasıdır.
- Din görevlisinin yaklaşımını saygılı bulma ile din görevlisinin sohbetlerinin yaşama yön verme etkisi arasında pozitif bir ilişki bulunmuştur. En az bilgi ve donanım kadar din gö-

revlilerinin tutum ve davranışlarının da insanları etkilemede önemli bir unsur olarak olduğu görülmektedir.

- Din görevlilerinin sunumunu katılımcıların %79'u samimi ve yeterli bulmaktadır.
- Katılımcıların büyük çoğunluğu (%72,2) din görevlilerinin herkesçe anlaşılabilir sade bir dil kullandığını ifade etmektedir.
- Huzurevlerinde verilen din hizmetleri kendilerini ruhen ya da psikolojik olarak doyuran bir sosyal etkinlik olarak algılanma eğilimi yüksektir.

3-Engellilere Yönelik Çalışmalar

Başkanlığımız engellilerin dini vecibelerini engelsiz bir şekilde yerine getirmesini sağlamaya yönelik çalışmalar yürüterek engellilere manevi destek ve dini danışmanlık hizmetleri sunmaktadır. Bu bağlamda engellilerin manevi gelişimlerine katkıda bulunmak, eğitim ve öğretim mekanizmalarına katılımlarını teşvik etmek, dini sorumluluklarını yerine getirmeleri noktasında motivasyonlarını arttırmak, içinde buldukları durum sebebiyle rahatlamalarını sağlamak amacıyla çeşitli faaliyetler düzenlenmektedir.

Engelli bireylere yönelik toplum içerisinde algıyla ilgili birtakım olumsuzluklar söz konusu olduğu için engelli bireyler ve aileleri bazen toplum içerisinde dışlanma ve ayrımcılığa maruz kalmaktadır. Başkanlığımız bu sorunu aşmak üzere, toplum genelinde farkındalık artıracak çalışmalar yapmaktadır.

Engelli bireylere yönelik dini ve manevi hizmetler evrensel, insani ve hukuki bir haktır. Bireylerin bu hakka erişiminin sağlanması için erişilebilirlik ve ulaşılabilirlik başta olmak üzere camilerimiz ve Kur'an kurslarımızda çeşitli faaliyetler yapılmaktadır.

Bu hizmetler; camilerin ulaşılabilirliğinin sağlanması, işaret dili ile hutbe okunması, web site hizmeti, dini yayınlar, hac-umre hizmetleri ve eğitim faaliyetlerinin yanı sıra Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğü ile koordineli çalışmaları kapsamaktadır.

Bu bağlamda 2016 yılında yapılan faaliyetleri şu şekilde özetleyebiliriz:

- Engelli vatandaşlarımızın, dinî eğitim, yayın ve irşat yönünden ihtiyaçlarının karşılanmasını sağlamak amacıyla; Söz konusu hizmetlerin daha etkin, verimli, sistematik ve eşgüdüm içerisinde yürütülebilmesi için Genel Müdürlüğümüz koordinasyonunda; Eğitim Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Dini Yayınlar Genel Müdürlüğü, Hac ve Umre Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Yönetim Hizmetleri Genel Müdürlüğü, İnsan Kaynakları Genel Müdürlüğü ile Strateji Geliştirme Başkanlığı birimlerinden birer üyeden müteşekkil "Engelli Hizmetleri Çalışma Grubu" kurulmuştur.
- Müftülüklerimiz marifetiyle farklı engel gruplarına özel Kur'an-ı Kerim ve dini bilgiler kursları açılmış, işaret dili ve Braille alfabesi gibi özel eğitimleri olan din görevlileri görevlendirilmiştir.

- Ülke genelinden seçilmiş farklı engellere sahip 100 başarılı engelli öğrenciyeye yönelik sömestr döneminde umre programı düzenlenmiştir.
- "Kutlu Doğum haftası münasebeti ile 10 Engelli Rehabilitasyon Merkezinde "Engelliler Kutlu Doğumda Buluşuyor" temalı programlar yapılmıştır.
- Türkiye geneli Engellilere ulaşmak, ülke geneli hizmet birliğini yakalamak, farklı engelli gruplarına göre ihtiyaç duyulan işaret dili, Braille alfabesi vb. özel eğitilmiş kişiler yetiştirilmesi amacıyla her ilimizden en az bir (1) Büyükşehirlerde iki (2) olmak üzere "Engelli İl Koordinatörleri" görevlendirilmiştir.
- Söz konusu koordinatörler günlük "Engelli Hizmetleri Koordinatörler Eğitimi"ni aldıktan sonra görevlerine başlamıştır.
- Başkanlık Merkezinde Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, Milli Eğitim Bakanlığı, ilgili STK temsilcilerinin katılımı ile iftar programı düzenlenmiştir.

4-Sığınmacılara Yönelik Yapılan Çalışmalar

Suriye'deki iç savaştan kaynaklanan ve 2011 yılının Mart ayında başlayan göç akını Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği tarafından "yakın tarihte görülen en büyük göç dalgası" olarak tanımlanmaktadır. Bu tarihten itibaren insanlar hızla yerlerinden edilmiş veya ülkeden kaçıma zorlanmıştır.

Suriye'de beşinci yılını dolduran iç savaş ve kitlesel göç hareketleri, başta Türkiye olmak üzere tüm bölge ülkelerinin siyasi, ekonomik ve sosyal dinamiklerini etkilemiştir.

Nisan 2011 tarihinde Suriye'den Türkiye'ye giriş yapan 252 kişiden oluşan ilk kafileden bu yana, Türkiye'ye sığınan Suriyeli sayısı 3 milyonu aşmıştır. Uyguladığı "açık kapı politikası" ile sınırdan giriş yapan Suriyelilere "geçici koruma statüsü" veren Türkiye çalışma izni de vererek önemli bir adım atmıştır.

Suriye'den çıkış yapan insanlar öncelikli olarak beş komşu ülkeye sığınmışlardır. Söz konusu ülkeler (Türkiye, Ürdün, Lübnan, Irak ve Mısır) arasında Türkiye, en fazla Suriyeliye ev sahipliği yapan ülke olmuştur.

Ülkemiz tarafından Suriyeliler için yapılan harcamalar 2016 tarihi itibarıyla 10 milyar ABD Dolarını aşmıştır. Bu rakam AFAD acil yardım ödeneği, sağlık hizmetleri, eğitim hizmetleri, diğer kamu harcamaları, Kızılay, Türkiye Diyanet Vakfı, belediyeler ve bazı STK'lar tarafından yapılan ve raporlanabilen harcamaları içermektedir. Ayrıca, hesaplamalara çevresel etki ve mevcut altyapıların yıpranması gibi negatif dışsallıklar eklenmemiştir.

Türkiye'ye sığınan sığınmacıların %10'u 10 ilde kurulan geçici barınma merkezlerinde kalırken %90'lık büyük bölümü şehirlere ve kasabalara dağılmış bulunmaktadır.

Başkanlığımız "din konusunda toplumu aydınlatmak" ifadesinde kendini bulan asli vazifesini Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı veya yabancı ayrımı yapmadan yürütmektedir. Vatandaşları-

mızın aldığı tüm din hizmetinden sığınmacılar da faydalanmaktadır.

Bu kapsamda Başkanlık, geçici barınma merkezlerinde ve sığınmacıların yaşadıkları tüm yerleşim merkezlerinde din hizmeti ve din eğitimi ekseninde hizmet sunmaktadır. Din hizmetleri, manevi destek hizmetleri, eğitim hizmetleri, sosyal-kültürel faaliyetler hizmetin genel karakteristiğini oluşturmaktadır.

Sığınmacılara yönelik bilgilendirme ve bilinçlendirme faaliyetleri yürütülmekte ayrıca zekât, fitre, sadaka, kurban eti dağıtımı ve diğer ihtiyaç malzemeleri gibi maddi yardımlar da yapılmaktadır.

Vatandaşlarımızın sığınmacılara karşı hoşgörülü, yardımsever ve kucaklayıcı olmalarına yönelik kamuoyu duyarlılığı oluşturmak amacıyla vaaz ve hutbeler okunmakta, birlik-beraberlik ve kardeşlik çağrısı yapılmaktadır.

Din Hizmetleri Genel Müdürlüğü bünyesinde Sosyal ve Kültürel İçerikli Din Hizmetleri Daire Başkanlığı görev alanları içinde olan Göç konusu, 25/11/2016 tarihli ve 29899 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 3/10/2016 tarihli ve 2016/9492 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile kurulması kararlaştırılan yeni Daire Başkanlığı ile daha etkin ve verimli hizmetler üreteceği değerlendirilmektedir.

Başkanlık olarak bugüne kadar sığınmacılara yönelik proje odaklı çalışma yapılmamış olup önümüzdeki dönemde faaliyetlerin bu çerçevede yürütülmesi planlanmaktadır.

Aşağıda 2016 yılı içerisinde yapılan çalışmalar şunlardır.

a. Çalışma Grupları

Sığınmacılara yönelik koordinasyon yetkisi Başbakanlığın uhdesinde iken kurulan çalışma gruplarından biri olan "Din Eğitimi ve Hizmetleri Çalışma Grubu"nun koordinasyon görevi üstlenilmiş, Milli Eğitim Bakanlığı, AFAD, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı ve STK temsilcilerinin katılımıyla din hizmetlerinin koordinasyonuna yönelik toplantılar yapılmıştır.

Genel koordinasyonun AFAD'a verilmesi ile birlikte söz konusu çalışma grupları işlevini yitirmişdir.

b. Geçici Barınma Merkezlerinde Koordinatör Görevlendirmeleri

Geçici Barınma Merkezlerinde yürütülen Başkanlık hizmetlerini koordine etmek üzere her kampta bir Başkanlık personeli koordinatör olarak görevlendirilmiştir. Kamp içindeki tüm din hizmeti faaliyetleri personelimiz tarafından koordine edilmektedir.

c. Çalışma Toplantıları

Yerelde sığınmacılara yönelik hizmetleri gerçekleştiren Müftülerle;

2016 yılı Ocak ayında Mersin'de istişare toplantısı düzenlenmiştir.

Ayrıca 2016 yılı Haziran ayında sığınmacılara yönelik hizmetlerden sorumlu il müftü yardımcılarını ve kamp koordinatörleri ile 3 günlük bir eğitim düzenlenmiştir.

d. Toplum Merkezlerine Görevlendirme Yapılması

Başbakanlık koordinasyonunda teşekkül eden toplum merkezleri projesinde Başkanlığın Kur'an ve dini rehberlik dersi verebileceği, kütüphaneye kitap katkısı sağlanacağı deklare edilmiştir. Ankara Altındağ'da açılan ilk Toplum Merkezinde sığınmacı öğreticiler istihdam edilmiş ve Toplum Merkezine Başkanlık yayınları başlatılmıştır.

e. Hutbelerin Arapça'ya tercüme edilmesi

Geçici Barınma Merkezlerinde Arapça olarak, sığınmacıların yoğun olarak yaşadıkları mahallelerde de Türkçe hutbe sonrası özet olarak Arapça hutbe okunmaktadır. Bu yılın başından beri başlatılan uygulamaya göre Genel Müdürlük web sayfasında haftanın hutbesi İngilizce ve Arapça olarak yayınlanmaktadır.

f. Geçici Barınma Merkezleri Cami ve Mescitlerinde Görevlendirmeler Yapılması

Cami ve mescitlerin büyük bölümünde Suriyeli gönüllüler imam-hatiplik, müezzin kayyımılık ve Kur'an Kursu Öğreticiliği yapmaktadır.

g. Vekâletle Kurban

Yurtiçinde Başkanlığımız ve TDV işbirliğiyle kesilen vekâletle kurban hisselerinin %30'u sığınmacılara ulaştırılmıştır.

5-Bağımlılara Yönelik Çalışmalar

Yaşadığımız dönemde gerek dünyada gerekse ülkemizde bağımlılık (uyuşturucu, alkol, madde, kumar, teknoloji vb.) nedeniyle ciddi problemler yaşanmaktadır. Ülkemizi ciddi boyutta tehdit eden bağımlılık, yalnızca bir sağlık problemi olmayıp aynı zamanda toplumsal ve ailevi sorunlara da yol açmaktadır. Dolayısıyla madde bağımlılığı ile mücadele sadece sağlık yönüyle değil sosyal, hukuki, ekonomik, güvenlik, dini vb. yönlerle ele alınması gereken çok yönlü bir sorundur.

Başkanlığımız her türlü bağımlılığa karşı talep azaltımı çalışmalarını yapmak, bu alanda yapılan çalışmalara destek vermek, bağımlılık ile ilgili kurum ve kuruluşlarla işbirliği yürütmek, madde bağımlılarının tedavi olma taleplerini din görevlileri aracılığıyla ilgili kurum ve kuruluşlara

yönlendirmek, bağımlılıktan kurtulan kimselerin sosyal uyumuna katkıda bulunmak çerçevesinde yapmaktadır.

Bu bağlamda 2016 yılında;

- Ramazan ayı içerisinde ülkemizde AMATEM bulunan illerde madde bağımlısı tedavisi gören kişilere yönelik iftar programı yapılmıştır.
- Kutlu Doğum Programları kapsamında AMATEM'lerde madde bağımlısı hastalara yönelik "Maddeden Mana'ya Kutlu Doğum" programı yapılmıştır
- Nisan 2016 tarihi itibarıyla "uyuşturucu ile din temelli mücadelede Diyanet İşleri Başkanlığı'nın önemi" nedeniyle Uyuşturucu ile Mücadele Kurulu (UMK) ve Uyuşturucu ile Mücadele Teknik Kurulu (UMTK)'ya Diyanet İşleri Başkanlığı'nın katılmasına karar verilmiştir.
- Uyuşturucu ile mücadele kurullarında; il ve ilçelerde yapılacak çalışmaların programı ve koordinesi yapılmakta, illerde yapılan uyuşturucu ile mücadele koordinasyon kurullarının faaliyetleri takip edilmektedir.

6-Sağlık Kuruluşlarında Sunulan Manevi Destek Çalışmaları

Başkanlığımız ile Sağlık Bakanlığı arasında 07 Ocak 2015 tarihinde "Hastanelerde Manevi Destek Sunmaya Yönelik İşbirliği Protokolü" imzalanarak yürürlüğe girmiştir.

Protokol kapsamında hastanelerde manevi destek sunmak üzere gerekli nitelikleri haiz Başkanlık personeli 200 saatlik "Hastane Manevi Rehberlik ve Destek Hizmeti Eğitimi" verilerek uzmanlaşmaları sağlanmaktadır.

Manevi destek hizmeti; dini referanslardan hareketle, insanların acılı, sıkıntılı, üzüntülü, korkulu hallerinde, yalnızlık ve ümitsizlik duygularına kapıldıklarında, ani değişimlerle gelen kriz durumlarında, maruz kaldıkları yeni duruma uyum sağlama ve baş edebilme becerilerini geliştirmelerine yardımcı olmayı, varsa sorularını cevaplamayı, hayatlarına yeni bir anlam vermelerine eşlik ederek onlara moral kazandırmayı amaçlamakta ve talep eden hasta, hasta yakını ve sağlık personeline sunulmaktadır.

Hastanelerde manevi destek hizmetinin amacı; hastaların, hasta yakınlarının ve hastane personelinin kendi istek ve talepleri çerçevesinde, içinde buldukları özel şartlar da göz önünde bulundurularak, inandıkları değerler çerçevesinde hastane içinde de yaşamalarını, ibadet ve dua etmelerini; içinde buldukları konumlara göre gereken dini bilgilere kavuşturulmalarını; manevi ihtiyaç içinde ve çaresiz durumda olanların ihtiyaçlarının giderilmelerini sağlayarak hastalıklarından kaynaklanan problemlerini aşmalarında yardımcı olmak ve manevi destek sağlamak, bu suretle de patolojik iyileşmelerine katkıda bulunmaktır.

Manevi destek hizmeti; dini yükseköğrenim görmüş ve gerekli eğitime katılarak başarılı olmuş Diyanet İşleri Başkanlığı personeli tarafından hastanelerin Manevi Destek Biriminde sunulmaktadır.

2016 yılında 17 Ekim-11 Kasım 2016 tarihleri arasında düzenlenen Eğitim Programıyla 6 ilde sunulan manevi destek hizmetleri 14 ile yayılmış ve toplamda 41 hastanede 80 personel manevi destek personeli olarak görevlendirilmiştir.

Manevi Destek Personeli, kendisiyle görüşmek isteyen hasta, hasta yakını ve hastane personeline dinin sağlığı korumaya, tedaviye ve hastalığın doğru anlaşılmasına verdiği önem, ibadetlerin sağlıklı olmaya olumlu etkileri, hastalık durumunda ve hastane ortamında ibadet, tevekkül, kaza, kader, sabır, şükür vb. konuları uygun bir dille anlatmaktadırlar.

Hastanelerde sunulan manevi destek hizmetlerinin yakın gelecekte tüm büyükşehirlerde yaygınlaşması ve yeterli personele ulaşması hedeflenmektedir.

7-Hükümlü Ve Tutuklulara Yönelik Çalışmalar

Başkanlığımız ve Adalet Bakanlığı işbirliği ile hükümlü ve tutuklulara yönelik yürütülen din hizmetleri ve manevi destek faaliyetleri, ceza infaz kurumları rehabilitasyon sisteminde önemli bir yer tutmaktadır. Alanda yapılan bilimsel araştırmalar, kurumların hazırladığı raporlar ve hedef kitleden alınan geri dönüşler bu konuda önemli veriler ortaya koymaktadır.

Yılsonu itibarı ile 200.000 sayısına ulaşan hükümlü ve tutukluların çoğunluğu gençlerden oluşmaktadır. Söz konusu kitlenin ceza infaz kurumlarında geçirmekte oldukları süreyi manevi rehberlik hizmetleri olarak değerlendirmeleri, hayata vicdan, uhrevî sorumluluk, kul ve kamu hakkı, tövbe gibi perspektiflerle bakabilmeleri önem arz etmektedir.

Başkanlığımız ceza infaz kurumlarının tamamında hizmet sunarak hükümlü ve tutuklulara ulaşmayı hedeflemektedir. Bu amaçla, kadrolu cezaevi vaizinin olmadığı veya yetersiz kaldığı kurumlarda dini yükseköğrenim görmüş personel görevlendirilerek hizmet sunulmaktadır.

Kurumlarda görev alan personelimiz 10/02/2011 tarihli "Adalet Bakanlığı ile Diyanet İşleri Başkanlığı Arasında Tutuklu ve Hükümlülerin Dini ve Ahlaki Gelişimlerini Sağlamaya Yönelik Protokol" esaslarına istinaden, Kur'an-ı Kerim ve din dersi, koğuş ziyareti, bireysel görüşmeler, dini gün ve gecelerde düzenlenen programlar, bilgi yarışmaları, konferans gibi faaliyetler yürütmektedirler.

Cezaevi din hizmetleri sunan personelimiz yeterli alt yapının yanı sıra, alanın gerektirdiği akademik bakış açısı ve belirli bir tecrübeye de sahip olmalıdır. Bu sebeple söz konusu personel düzenli aralıklarla seminerlere alınmaktadır. Bu bağlamda cezaevlerinde görev yapan kadrolu cezaevi vaizi ve farklı unvanlarda olup görevlendirme usulü ile çalışan toplam 518 personel 16-20 Mayıs ve 23-27 Mayıs 2016 tarihleri arasında Afyon Sandıklı'da iki grup halinde seminere alınmıştır.

Ceza infaz kurumlarında 2016 yılında yürütülen faaliyetleri şu şekilde özetleyebiliriz:

355 ceza infaz kurumunda, kadrolu ve görevlendirme olarak toplam 690 personel ile hizmet sunulmuştur.

Kutlu Doğum Haftası, Ramazan Ayı, Camiler Haftası, 12 Mart İstiklal Marşının Kabulü ve Mehmet Akif Ersoy'u Anma Günü, 18 Mart Şehitler ve 19 Eylül Gaziler Günü, kandil geceleri gibi dini ve milli günler vesilesi ile bütün ceza infaz kurumlarında konferans, sohbet, yarışma, tiyatro gösterimi gibi faaliyetler icra edilmiştir. Müftülüklere gönderilen talimatlarda konuya dikkat çekilmiş ve raporları talep edilmiştir.

Kutlu Doğum Haftası vesilesi ile ilk defa bu yıl tüm ceza infaz kurumlarını kapsayan bir çalışma gerçekleştirilmiştir. Bu bağlamda Başkanlığımız ve Adalet Bakanlığı işbirliği ile düzenlenen dini bilgiler yarışmasına 21.500 hükümlü ve tutuklu müracaat etmiştir. Başvuran herkese Başkanlığımız yayınlarından "Peygamberimizin Hayatı" ve "İslam İnanç İlmihali" isimli eserler ücretsiz olarak gönderilmiştir. Yarışmaya katılanlar, her iki kitaptan Başkanlığımızca hazırlanan 80 soruyu 120 dakikada cevaplamak üzere tüm kurumlarda 31 Mart 2017 tarihinde sınava alınmışlardır. Yarışmada tüm sorulara doğru cevap vererek 100 tam puan alan 12 kişi umre ile ödüllendirilmiştir. Ayrıca her kurumun kendi içerisinde dereceye girenlere müftülüklerce ve ceza infaz kurumları ödül yönetmeliği çerçevesinde çeşitli hediyeler verilmiştir. Söz konusu çalışmanın hükümlü ve tutuklular için kitap okuma, öğrenme ve motivasyon konusunda son derece etkili olduğu görülmüştür.

Ramazan ayında bütün kurumlarda farklı etkinlikler icra edilmiştir. Düzenli olarak devam eden faaliyetlerin yanı sıra bazı kurumlarda personelimiz tarafından mukabele okunmuş, teravih namazları cemaatle kılınmış ve iftar programları düzenlenmiştir.

Bu yıl ikincisi düzenlenen hatim okuma etkinliği Ramazan ayının cezaevlerinde de Kur'an ayı olarak idrak edilmesine önemli katkı sağlamıştır. Ramazan öncesi gönderilen yazı ile çalışmaları başlayan kampanyada ihtiyaç duyulan yerlere Kur'an-ı Kerim ve cüzler dağıtılmış, kimin hangi cüzü, kaç sayfa okuyacağı belirlenmiştir. Bu bağlamda hükümlü/tutuklu ve personelin de katıldığı kampanyada toplam 13 bin hatim sayısına ulaşılmıştır. Kur'an okuma bilmeyenler de bildikleri kısa sureler, dualar ve tesbihatlar ile etkinliğe katılımı sağlanmıştır. Okunan hatimler tüm ceza infaz kurumlarında Kadir gecesinde düzenlenen dua programları ile şehitlere ve terör olaylarında hayatlarını kaybedenlerin ruhlarına bağışlanmıştır.

Başkanlığımız talep eden kurumları Kur'an-ı Kerim, İlmihal, Siyer gibi kitaplarla desteklemiştir. Ayrıca bütün ceza infaz kurumlarına Diyanet Aylık Dergi ve Diyanet Takvimi gönderilmiştir.

8-Olağanüstü Hâllerde Sunulacak Din Hizmetlerine Yönelik Çalışmalar

"Olağanüstü Hâllere Hazırlık ve Toplum Liderlerini Bilinçlendirme Projesi" çerçevesinde 2007 yılında Kızılay ile imzalanan protokol kapsamında, 2016 yılında 31 Temmuz 2016 tarihinde Uşak ilinde toplum liderlerini eğitecek "Eğitici Eğitimi Toplantıları" gerçekleştirilmiştir. 2016 yılı itibarıyla "Eğitici Eğitimi Toplantıları" gerçekleştirilen toplam il sayısı 64 olmuştur. Ülke genelinde bütün illeri kapsayacak şekilde planlanan uygulamaya devam edilmektedir.

E. DİNİ İÇERİKLİ ORGANİZASYONLAR

I- KUTLU DOĞUM HAFTASI PROGRAMLARI

1-Hafta Öncesinde Gerçekleştirilen Hazırlık Çalışmaları

Başkanlığımız, 2016 yılı Kutlu Doğum Haftası çalışmalarına il ve ilçe müftülükleri, ilahiyat fakülteleri ile Milli Eğitim Bakanlığı Din Öğretimi Genel Müdürlüğü'nün tema olarak belirlenebilecek konulara dair görüşlerini alarak başlamıştır.

Başkanlığımıza iletilen görüşler Genel Müdürlüğümüzce tevhid edilmiş ve 06/01/2016 tarihinde toplanan Kutlu Doğum Haftası Merkez Komisyonunca değerlendirilmiştir.

a. İstişare Toplantıları

2016 Yılı Kutlu Doğum Haftası temasını ve tema kapsamında hafta boyunca gerçekleştirilecek faaliyetleri belirlemek üzere 18.01.2016 tarihinde Diyanet İşleri Başkanımız Prof. Dr. Mehmet GÖRMEZ başkanlığında Başkanlığımız üst düzey yöneticilerinin katılımıyla istişare toplantısı yapılmıştır. Bu toplantıda Kutlu Doğum Haftası Merkez Komisyonu'nun teklif ettiği konulardan "Hz. Peygamber, Tevhid ve Vahdet-Gelin Birlik Olalım" temasının Kutlu Doğum Haftası'nda ele alınmasına karar verilmiştir.

Aynı toplantıda Kutlu Doğum Haftası resmi açılış programının 09 Nisan 2016'da Ankara'da yapılması, bununla birlikte Başkanlığımız öncülüğünde İstanbul, Edirne ve Diyarbakır başta olmak üzere farklı illerde program gerçekleştirilmesi kararlaştırılmıştır.

09 Nisan 2016 tarihinde Ankara ATO Congressium Salonu'nda yapılacak olan resmi açılış programı ön hazırlıklarını görüşmek üzere Ankara Müftülüğünde bir toplantı yapılmıştır. Söz konusu toplantıya Din Hizmetleri Genel Müdürü Doç. Dr. Yaşar YİĞİT, İrşat Hizmetleri Daire Başkanı Hüseyin HAZIRLAR, Ankara İl Müftüsü Prof. Dr. Mefail HIZLI, il müftü yardımcıları, ilçe müftüleri ve diğer yetkililer katılmıştır.

Ayrıca 18 Nisan 2016'da İstanbul'da gerçekleştirilecek olan programla ilgili olarak 03 Mart 2016 tarihinde Başkanlığımız merkezinde Diyanet İşleri Başkanımız Prof. Dr. Mehmet GÖRMEZ'in başkanlığında Başkan Yardımcısı Prof. Dr. H. Kâmil YILMAZ, Din Hizmetleri Genel Müdürü Doç. Dr. Yaşar YİĞİT, İrşat Hizmetleri Daire Başkanı Hüseyin HAZIRLAR ve sivil toplum kuruluşlarının temsilcilerinin de hazır bulunduğu bir değerlendirme toplantısı yapılmıştır.

b. Basılı ve Görsel Materyal Hazırlanması

- Tanıtım ve etkinliklerde kullanılmak üzere üç farklı görsel tasarım ve sloganlar içeren afişler (billboard, raket, tanıtım afişleri), bir adet sinevizyon ile altı ayrı kamu spotu hazırlanmıştır. Hazırlanan bu materyal örnekleri DVD halinde il müftülüklerine gönderilmiştir.
- Dini Yayınlar Genel Müdürlüğü'nce "Hz. Peygamber, Tevhid ve Vahdet" adlı bir kitapçık

hazırlanarak il ve ilçe müftülüklerine gönderilmiştir. Ayrıca Diyanet Aylık Dergi'nin Nisan sayısı Kutlu Doğum Haftası teması merkeze alınarak içeriklendirilmiştir.

- Kutlu Doğum Haftası için hazırlanan web sayfası "kutludogum.diyamet.gov.tr" adresiyle hizmete sunulmuştur. Hafta münasebetiyle hazırlanan tüm yazılı/görsel materyal, hutbe, vaaz örnekleri ile il/ilçe müftülüklerimiz ve yurtdışı teşkilatımız tarafından düzenlenecek etkinlikler bu sayfada yayınlanmıştır.
- Hafta münasebetiyle hazırlanan sinevizyon ve kamu spotu filmleri, RTÜK'ten gerekli izinler alınarak ulusal ve yerel medya kuruluşlarına gönderilmiştir.
- Afişlerin müftülük binaları, Kur'an kursları, camiler ve işyerleri ile duraklar, metro istasyonları, belediye otobüsleri, servis araçları ile diğer mekanlardaki reklam alanlarına asılması sağlanmıştır.
- Ankara ve İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanlıkları ile işbirliği yapılarak belediye otobüslerine, metro ve tramvay istasyonlarına, deniz otobüslerine, şehrin merkezi yerlerinde bulunan billboard ve raket panolarına Kutlu Doğum afişlerinin asılması sağlanmıştır.

c. Basın Toplantısı

Hafta münasebetiyle yapılacak olan faaliyetleri tanıtmak ve bu faaliyetlerin amaç ve hedeflerini kamuoyu ile paylaşmak üzere Diyanet İşleri Başkanımız Prof. Dr. Mehmet GÖRMEZ 07.04.2016 tarihinde İstanbul'da basın mensuplarıyla bir araya gelmiştir. Basın toplantısına 17 farklı medya kuruluşundan toplam 28 medya mensubu katılmıştır. Söz konusu basın toplantısı bazı ulusal yayın kuruluşları tarafından canlı olarak yayınlanmıştır.

İstanbul Kutlu Doğum Haftası Basın Toplantısı

d. Hutbe Okutulması

Kutlu Doğum Haftası münasebetiyle 08.04.2016 tarihinde ülkemiz genelindeki camilerde Genel Müdürlüğümüzce hazırlanan "Hz. Peygamber, Tevhit ve Vahdet", 15.04.2016 tarihinde "Tevhid ve Vahdet Medeniyeti" ve 22.04.2016 tarihinde "Tevhid ve Vahdetin Öncüsü Müminler" isimli hutbeler okutulmuştur.

Hafta Boyunca Gerçekleştirilen Faaliyetler

2016 yılı Kutlu Doğum Haftası, "Hz. Peygamber, Tevhid ve Vahdet" başlığı altında Başkanlığımız merkez, yurtiçi ve yurtdışı teşkilatlarımız tarafından hafta boyunca gerçekleştirilen çeşitli etkinliklerle kutlanmıştır. Bu etkinlikleri şu şekilde sıralamak mümkündür:

2. Başkanlık Merkezince Gerçekleştirilen Faaliyetler

a) Sergiler

Kutlu Doğum Haftası münasebetiyle Başbakanımız Sayın Ahmet DAVUTOĞLU ve Diyanet İşleri Başkanımız Prof. Dr. Sayın Mehmet GÖRMEZ'in katılımları ile 8 Nisan 2016 tarihinde İstanbul Ayasofya Müzesi'nde "Aşk-ı Nebi" sergisi açılmıştır. Söz konusu sergi, vatandaşlarımız tarafından yoğun bir ilgi görmüştür.

İstanbul Ayasofya Müzesi'nde "Aşk-ı Nebi" Sergisi

b) Açılış Programları

- 09 Nisan 2016 tarihinde Ankara ATO Congressium Salonu'nda Başbakanımız Sayın Ahmet DAVUTOĞLU, bakanlar, siyasi parti temsilcileri, üst düzey bürokratlar, sivil toplum kuruluşları temsilcileri, iş ve sanat dünyasından önemli isimlerin yanı sıra çok sayıda vatandaşımızın katılımıyla Kutlu Doğum Haftası resmi açılış programı gerçekleştirilmiştir.

Ankara Kutlu Doğum Haftası Resmi Açılış Programı

- 10 Nisan 2016 tarihinde Fransa Strasburg'da Diyanet İşleri Başkanımız Prof. Dr. Mehmet GÖRMEZ'in konuşmacı olarak katıldığı Kutlu Doğum Haftası Avrupa açılış programı gerçekleştirilmiştir. Programa Paris Büyükelçimiz, Başkonsoloslarımız, Fransız yetkililer ile Avrupa'nın farklı ülkelerinde yaşayan çok sayıda vatandaşımız katılmıştır.
- Kutlu Doğum Haftası münasebetiyle, İpsala'da Türkiye'den ve Balkanlardan on binlerce kişinin katıldığı özel bir program düzenlenmiştir. İpsala Fuar Alanında gerçekleşen programa, Diyanet İşleri Başkanı Prof. Dr. Mehmet GÖRMEZ ve Sağlık Bakanı Mehmet MÜEZ-ZİNOĞLU katılmıştır.
- 17 Nisan 2016 tarihinde İstanbul Sinan Erdem Spor Salonu'nda Başkanlığımız öncülüğünde çeşitli sivil toplum kuruluşları ile birlikte organize edilen programa Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip ERDOĞAN, TBMM Başkanı Sayın İsmail KAHRAMAN, Bakanlar, Milletvekilleri, üst düzey bürokratlar ve çok sayıda vatandaşımız katılmıştır. Programda Diyanet İşleri Başkanımız Prof. Dr. Sayın Mehmet GÖRMEZ de bir konuşma yapmıştır.
- Kutlu Doğum Haftasının kapanış programı, 22 Nisan 2016 tarihinde Diyarbakır'da Diyanet İşleri Başkanımız Prof. Dr. Mehmet GÖRMEZ'in katılımıyla gerçekleştirilmiştir.
- Ayrıca bu programlar haricinde Kutlu Doğum Haftası münasebetiyle Erzurum, Kocaeli, Elazığ, Niğde, Yozgat, Samsun, Kastamonu, Adana, Aydın ve Siirt illerinde Başkanlığımız öncülüğünde düzenlenen programlara Başkanlığımız üst düzey yöneticileri konuşmacı olarak katılmıştır. Söz konusu programların bilgisi aşağıda gösterilmiştir:

S.N	KONUŞMACI	GÖREVİ	İL	TARİH
1	Dr. Ekrem KELEŞ	Din İşleri Yüksek Kurulu Başkanı	Erzurum	14.04.2016
2	Prof. Dr. H. Kâmil YILMAZ	Başkan Yardımcısı	Kocaeli	13.04.2016
3	Prof. Dr. H. Kâmil YILMAZ	Başkan Yardımcısı	Elazığ	14.04.2016
4	Prof. Dr. H. Kâmil YILMAZ	Başkan Yardımcısı	Niğde	20.04.2016
5	Prof. Dr. H. Kâmil YILMAZ	Başkan Yardımcısı	Yozgat	21.04.2016
6	Doç. Dr. Yaşar YİĞİT	Din Hizmetleri Genel Müdürü	Samsun	15.04.2016
7	Prof. Dr. Ali ERBAŞ	Eğitim Hizmetleri Genel Müdürü	Kastamonu	12.04.2016
8	Dr. Yüksel SALMAN	Dini Yayınlar Genel Müdürü	Adana	14.04.2016
9	Prof. Dr. İbrahim Hilmi KARSLI	Din İşleri Yüksek Kurulu Üyesi	Aydın	15.04.2016
10	Mehmet KAPUKAYA	Din İşleri Yüksek Kurulu Üyesi	Siirt	20.04.2016
11	Hüseyin HAZIRLAR	İrşat Hizmetleri Daire Başkanı	Samsun	15.04.2016

Tablo-7 Başkanlığımız Öncülüğünde Gerçekleştirilen Kutlu Doğum Programları

c) Gençlik Kutlu Doğumda Buluşuyor Programları

Farklı illerde "Gençlik Kutlu Doğumda Buluşuyor" programları gerçekleştirilmiştir. Söz konusu illerde gerçekleştirilen programlar aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

S.N	SÖYLEŞİ	KONSER	İL	TARİH
1	Hayati İNANÇ	Ömer KARAOĞLU	Muğla	11.04.2016
2	Nurullah GENÇ	Aykut KUŞKAYA	Batman	12.04.2016
3	Nurullah GENÇ	Aykut KUŞKAYA	Uşak	13.04.2016
4	Nurullah GENÇ	Aykut KUŞKAYA	Isparta	14.04.2016
5	Nurullah GENÇ	Aykut KUŞKAYA	Antalya	15.04.2016
6	Nurullah GENÇ	Eşref Ziya Terzi	Erzurum	17.04.2016
7	Nurullah GENÇ	Aykut KUŞKAYA	Hatay	18.04.2016
8	Nurullah GENÇ	Fatih KOCA	Gaziantep	19.04.2016
9	Nurullah GENÇ	Aykut KUŞKAYA	Edirne	19.04.2016
10	Hayati İNANÇ	Ömer KARAOĞLU	Şanlıurfa	20.04.2016
11	Nurullah GENÇ	Eşref Ziya TERZİ	Kayseri	21.04.2016
12	Nurullah GENÇ	Eşref Ziya Terzi	Malatya	22.04.2016
13	Nurullah GENÇ	Eşref Ziya TERZİ	Erzincan	23.04.2016
14	Nurullah GENÇ	Aykut KUŞKAYA	Samsun	25.04.2016
15	Hayati İNANÇ	Mustafa CİHAT	Sinop	26.04.2016
16	Hayati İNANÇ	F. KOCA-M. CİHAT-A. KUŞKAYA	Ankara	27.04.2016
17	Hayati İNANÇ	Mustafa CİHAT	Kastamonu	28.04.2016

Tablo-8 "Gençlik Kutlu Doğumda Buluşuyor" Programları

ç) Kredi ve Yurtlar Kurumuna Yönelik Programlar

Yüksek Öğretim Kredi ve Yurtlar Kurumu Genel Müdürlüğüne bağlı yurtlarda kalan öğrencilere yönelik, "Hz. Peygamber, Tevhid ve Vahdet-Gelin Birlik Olalım" konulu konferanslar düzenlenmiştir. İlahiyat/İslamî ilimler fakültelerinde görev yapan akademisyenlerle farklı unvanlarda görev yapan Başkanlığımız personelinin konuşmacı olarak katıldığı programlar, Gençlik ve Spor Bakanlığı ile imzalanan protokol çerçevesinde yürütülmüştür. Söz konusu konferanslara dair bilgiler aşağıda yer almaktadır:

SN	ADI SOYADI	GÖREVİ	İL ÖĞRENCİ YURDU		TARİH
1. EKİP	Yrd. Doç. Dr. Mücteba ALTINDAŞ	Öğretim Üyesi/Afyon Kocatepe Üniversitesi	Tınaztepe Erkek Yurdu	Afyonkarahisar	19.4.2016
	Yrd. Doç. Dr. Mebrure DOĞAN	Öğretim Üyesi/Afyon Kocatepe Üniversitesi	Destine Hatun Kız Yurdu	Afyonkarahisar	14.4.2016
2. EKİP	Yrd. Doç. Dr. Talip AYAR	Öğretim Üyesi/Abant İzzet Baysal Üniversitesi	Abant Erkek Yurdu	Bolu	15.4.2016
	Yrd. Doç. Dr. Ayşegül YILMAZ	Öğretim Üyesi/Abant İzzet Baysal Üniversitesi	Gölköy Kız Yurdu	Bolu	14.4.2016
3. EKİP	Yrd. Doç. Dr. Hilmi KARAAĞAÇ	Öğretim Üyesi/Gümüşhane Üniversitesi	Osman Nuri Efendi Erkek Yurdu	Gümüşhane	14.4.2016
	Yrd. Doç. Dr. Fetullah YILMAZ	Öğretim Üyesi/Gümüşhane Üniversitesi	Torul Kız Yurdu	Gümüşhane	19.4.2016
4. EKİP	Öğr. Gör. Sümeyra ÇALIK	Öğretim Üyesi/Bozok Üniversitesi	Yozgat Kız Yurdu	Yozgat	14.4.2016
	Yrd. Doç. Dr. Orhan YILMAZ	Öğretim Üyesi/Bozok Üniversitesi	Ahmet Efendi Erkek Yurdu	Yozgat	14.4.2016
5. EKİP	Yrd. Doç. Dr. Ömer Faruk SÖYLEV	Öğretim Üyesi/Dumlupınar Üniversitesi	Yesevi Erkek Yurdu	Kütahya	20.4.2016
	Arş. Gör. Sümeyye SEVİNÇ	Arş. Gör./Dumlupınar Üniversitesi	Zafertepe Kız Yurdu	Kütahya	20.4.2016
6. EKİP	Doç. Dr. Fatma Asiye ŞENAT	Öğretim Üyesi/Eskişehir Osmangazi Üniversitesi	Bala Hatun Kız Yurdu	Eskişehir	20.4.2016
	Yrd. Doç. Dr. Abdullah ACAR	Öğretim Üyesi/Eskişehir Osmangazi Üniversitesi	Yunus Emre Erkek Yurdu	Eskişehir	20.4.2016
7. EKİP	Yrd. Doç. Dr. Süleyman GÜR	Öğretim Üyesi/Karadeniz Teknik Üniversitesi	Nizamiye Erkek Yurdu	Trabzon	14.4.2016
	Yrd. Doç. Dr. Betül SAYLAN	Öğretim Üyesi/Karadeniz Teknik Üniversitesi	Doğu Karadeniz Kız Yurdu	Trabzon	15.4.2016
8. EKİP	Öğr. Gör. Ebubekir ATALAY	Öğr. Gör./Hitit Üniversitesi	Hayrettin Karaman Yurdu	Çorum	14.4.2016
	Yrd. Doç. Dr. Nuran DÖNER	Öğretim Üyesi/Bozok Üniversitesi	İskilipli Atif Hoca Kız Yurdu	Çorum	14.4.2016
9. EKİP	Yrd. Doç. Dr. Emrah DİNDİ	Öğretim Üyesi/Sinop Üniversitesi	Alaiye Erkek Yurdu	Sinop	14.4.2016
	Yrd. Doç. Dr. Yasemin BARLAK	Öğretim Üyesi/Sinop Üniversitesi	Sinop Kız Yurdu	Sinop	14.4.2016
10. EKİP	Yrd. Doç. Dr. Cafer ACAR	Öğretim Üyesi/Gaziosmanpaşa Üniversitesi	Gaziosmanpaşa Erkek Yurdu	Tokat	13.4.2016
	Yrd. Doç. Dr. Emine ÖĞÜK	Öğretim Üyesi/Gaziosmanpaşa Üniversitesi	Tokat Kız Yurdu	Tokat	18.4.2016
11. EKİP	Yrd. Doç. Dr. Salih KESKİN	Öğretim Üyesi/On dokuz Mayıs Üniversitesi	Karadeniz Erkek Yurdu	Samsun	14.4.2016
	Yrd. Doç. Dr. Hatice ŞAHİN	Öğretim Üyesi/On dokuz Mayıs Üniversitesi	Turgut Özal Kız Yurdu	Samsun	13.4.2016
12. EKİP	Yrd. Doç. Dr. Zeki YAKA	Öğretim Üyesi/Akdeniz Üniversitesi	Elmalılı Hamdi Yazır Erkek Yurdu	Antalya	14.4.2016
	Yrd. Doç. Dr. Nazife Nihal İNCE	Öğretim Üyesi/Akdeniz Üniversitesi	Akdeniz Kız Yurdu	Antalya	20.4.2016
13. EKİP	Yrd. Doç. Dr. Ali ÖGE	Öğretim Üyesi/Necmettin Erbakan Üniversitesi	Alaaddin Erkek Yurdu	Konya	18.4.2016
	Dr. Betül GÜLER	Arş. Gör./ Necmettin Erbakan Üniversitesi	Fahrünnisa Hatun Kız Yurdu		20.4.2016

Tablo-9 Kredi Yurtlar Kurumlarındaki Programlar

d) Mültecilere Yönelik Özel İrşat Programları

"Hz. Peygamber, Tevhid ve Vahdet-Gelin Birlik Olalım" konusundaki duyarlılığı en üst seviyeye çıkarmak, Suriyeli mültecilerin de söz konusu haftanın heyecanına ortak olmalarına katkı sağlamak amacıyla Arapça bilen personelden müteşekkil özel irşat ekipleri oluşturulmuştur. Söz konusu ekipler marifetiyle Gaziantep, Kilis, Hatay ve Şanlıurfa illerinde bulunan Suriyeli mültecilere yönelik programlar tertip edilmiştir. Programların bilgisi aşağıda gösterilmiştir:

SN	ADI SOYADI	GÖREVİ	İL	TARİH
1. EKİP	Hasan BAŞIŞ	Başkanlık Müşaviri	Gaziantep	15.4.2016
	Mehmet ÇINAR	Malatya Yeşilyurt İlçe Müftüsü		
	Hacı Ahmet MEHO	Türkiye Diyanet Vakfı Suriye Koordinatörü		
2. EKİP	Hasan BAŞIŞ	Başkanlık Müşaviri	Kilis	16.4.2016
	Musa ÇİFTÇİ	Adıyaman İl Müftü Yardımcısı		
	Mehmet GÜNEŞ	Gaziantep İl Müftü Yardımcısı		
3. EKİP	Hasan BAŞIŞ	Başkanlık Müşaviri	Hatay	18.4.2016
	Hüseyin ORTAÇ	Şanlıurfa Akçakale İlçe Müftüsü		
	Hacı Ahmet MEHO	Türkiye Diyanet Vakfı Suriye Koordinatörü		
4. EKİP	Hasan BAŞIŞ	Başkanlık Müşaviri	Şanlıurfa	19.4.2016
	Mehmet ÇINAR	Malatya Yeşilyurt İlçe Müftüsü		
	Mehmet GÜNEŞ	Gaziantep İl Müftü Yardımcısı		

Tablo-10 Suriyeli Mültecilere Yönelik Özel İrşat Programı

e) Terör Mağduru Bölgelere Yönelik Özel İrşat Programı

Terör mağduru bölgelere yönelik Başkanlığımız üst düzey personelinden bir konuşmacı ve Kur'an-ı Kerim'i güzel okumakla temayüz etmiş bir okuyucudan müteşekkil özel irşat ekipleri görevlendirilmiştir. Program, bölgedeki on ilimiz ve bu illerin ikişer büyük ilçelerinde uygulanmıştır. Ekipler, imkânlar ölçüsünde; il ve ilçe müftülüklerini ziyaret etmişler, il ve ilçe merkezlerindeki camilerde Cuma vaazı yapmışlar, imam-hatip liselerini, Kur'an kurslarını ziyaret ederek buradaki öğrencilerle bir araya gelmişler, merkezi camilerde düzenlenen sabah namazı buluşmalarına katılmışlar, STK'ları ve kanaat önderlerini, terör olaylarında evi yıkılan ve hasar gören din görevlilerimizi, şehit ailelerini ziyaret etmişlerdir. Söz konusu irşat ekiplerinin bilgisi aşağıda gösterilmiştir:

S.N	KONUŞMACI	OKUYUCU	GÖR. İL/İLÇE
1	Dr. Ekrem KELEŞ Din İşleri Yüksek Kurulu Başkanı Ali MARAŞLIGİL Emekli İl Müftüsü	Yunus KOÇAN Hacı Bayram Camii Uzm. İmam Hatibi Ankara/Altındağ	Diyarbakır Bismil Ergani
2	Zeki SAYAR Din İşleri Yüksek Kurulu Üyesi Abdullah KAPLAN Başkanlık Müşaviri Ahmet OĞUZ Din İşleri Yüksek Kurulu Uzm. Yrd.	Ali DERMAN Mecidiyeköy Merkez C. Baş İmam Hatibi İstanbul/Şişli	Şırnak Cizre Silopi
3	Dr. Muhlis Akar Din İşleri Yüksek Kurulu Üyesi Mehmet KAPUKAYA Din İşleri Yüksek Kurulu Üyesi	Fatih OKUMUŞ Mush. İnceleme ve Kıraat Kurulu Üyesi	Muş Bulanık Malazgirt
4	Dr. Hüseyin KARAPINAR Din İşl. Yüksek Kurulu Emekli Başkanı Nurettin Muhtar ACAR Başkanlık Vaizi	Mustafa YILDIRIM Pertevniyal Valide Sultan C. Baş İ. Hatibi İstanbul/Fatih	Ağrı Doğubeyazıt Patnos
5	Rifat ORAL Din İşleri Yüksek Kurulu Üyesi Abdürezzak ATEŞ Başkanlık Müşaviri	Fikri SEZER Büyük Selimiye Camii Müezzin Kayyımı İstanbul/Üsküdar	Mardin Kızıltepe Midyat
6	Şaban İŞLEK Başkanlık Vaizi Doç. Dr. Mustafa SARIBIYIK Başkanlık Müşaviri	Yaşar ÇUHADAR Mush. İnceleme ve Kıraat Kurulu Üyesi	Siirt Kurtalan Baykan
7	Doç. Dr. Halil ALTUNTAŞ Başkanlık Müşaviri Hasan ÇINAR Başkanlık Vaizi	Lokman DURAK Bağlarbaşı Camii İmam Hatibi İstanbul/Maltepe	Bitlis Tatvan Güroymak
8	Mehmet KESKİN Başkanlık Müşaviri Hüseyin İZGİ Din İşleri Yüksek Kurulu Uzmanı	Musa COŞKUN Mihraplı Külliye Camii Baş İmam Hatibi Bursa/Osmangazi	Bingöl Genç Karlıova
9	Prof. Dr. Ali AKPINAR Konya İl Müftüsü Doç. Dr. Abdurrahman CANDAR Din İşleri Yüksek Kurulu Uzmanı	Mustafa KURTTAŞ Hacı Ömer Ağa Camii İmam Hatibi Kocaeli/Karamürsel	Batman Kozluk Gercüş
10	Sabri AKPOLAT Din İşleri Yüksek Kurulu Uzmanı Dr. Abdurrahman BÜYÜKKÖRÜKÇÜ Başvaiz/Konya İl Müftülüğü	Mehmet Emin MELAYİM Ulu Camii Baş İmam Hatibi Diyarbakır/Sur	Van Erciş Özalp

Tablo-11 Terör Mağduru Bölgelere Yönelik Özel İrşat Programı

f) Ceza İnfaz Kurumlarına Yönelik Programlar

Ülkemiz genelinde 355 ceza infaz kurumunda 31 Mart 2016 tarihinde "Dini Bilgiler Yarışması" düzenlenmiştir. Yarışmaya müracaat eden 21.500 hükümlü/tutuklu daha önceden cezaevlerine gönderilen Başkanlığımız yayınlarından "Hz. Peygamber'in Hayatı" ve "İslam İnanç İlmihali" isimli eserlerden yarışmaya katılmıştır. Yarışmada dereceye girenler Başkanlığımızca umre ödülü ile ödüllendirilmişlerdir. Ayrıca diğer yarışmacılara da müftülükler ve ceza infaz kurumlarınca çeşitli hediyeler verilmiştir.

Yarışmanın düzenlendiği ceza infaz kurumlarında aynı zamanda müftülüklerimizce Kutlu Doğum Programları icra edilmiştir.

g) Alkol ve Madde Bağımlılığı Tedavi ve Eğitim Merkezleri (AMATEM)'ne Yönelik Programlar

09-20 Nisan 2016 tarihleri arasında Antalya, Bursa, Denizli, Eskişehir, Konya, Malatya, Sakarya, Mersin, Tekirdağ ve Tokat'ta bulunan "Alkol ve Madde Bağımlılığı Tedavi ve Eğitim Merkezleri'nde Kutlu Doğum Programları düzenlenmiştir.

ğ) Engelli Rehabilitasyon Merkezlerine Yönelik Programlar

09-20 Nisan 2016 tarihleri arasında İstanbul/Bahçelievler, Ankara/Yenimahalle, Kars, Kayseri/Melikgazi, Konya, Sakarya/Arifiye; Trabzon, İzmir/Karşıyaka, Şanlıurfa/Karaköprü ve Samsun'da bulunan engelli rehabilitasyon merkezlerinde aile ve sosyal politikalar il müdürlükleri işbirliğiyle "Hz. Peygamber, Tevhid ve Vahdet" temalı programlar düzenlenmiştir.

h) Huzurevlerine Yönelik Programlar

09-20 Nisan 2016 tarihleri arasında Ankara, Amasya, Afyonkarahisar, Aydın, Balıkesir, Bursa, Denizli, Düzce, Karabük ve Ordu'da bulunan huzurevlerinde "Hz. Peygamber, Tevhid ve Vahdet" Temalı Programlar düzenlenmiştir.

ı) Konferans/Konuşmacı ve Kur'an-ı Kerim Okuyucusu Görevlendirmeleri

Yurt içinde düzenlenen programlarda konferans vermek üzere 37 il ve 132 ilçeye Başkanlık merkezinden 117 personel görevlendirilmiştir.

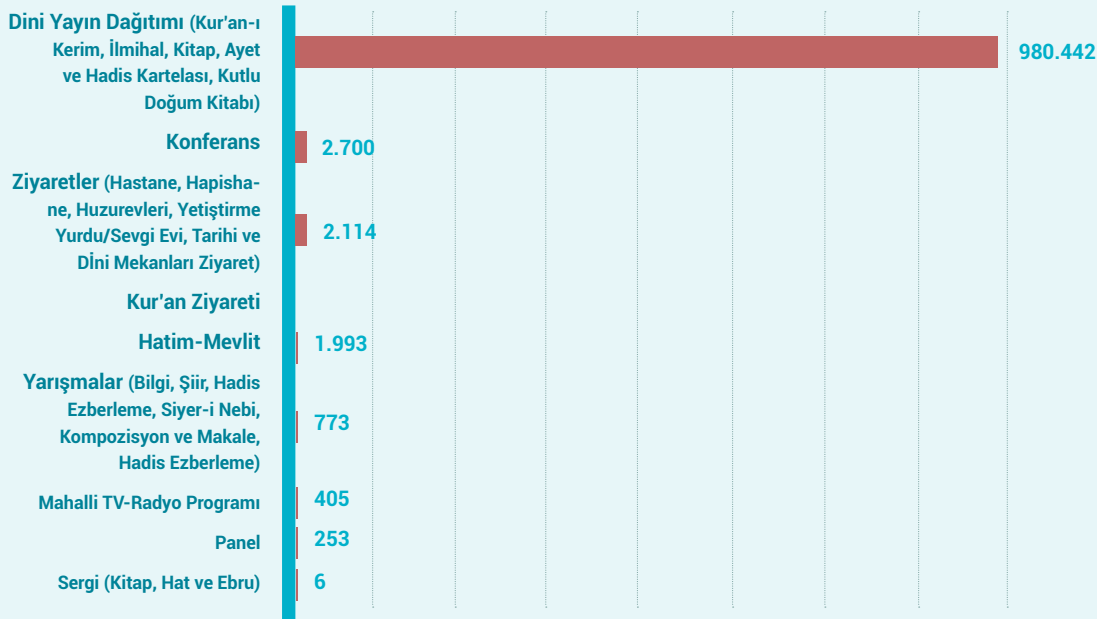
Yurt dışında düzenlenen programlarda konferans vermek üzere 21 ülkede 143 personel görevlendirilmiştir.

Yurt içi ve yurt dışında gerçekleştirilen programlarda Kur'an-ı Kerim tilaveti için toplam 80 okuyucu görevlendirilmiştir.

3- İl ve İlçe Müftülüklerimizce Gerçekleştirilen Faaliyetler

Yurt içinde il ve ilçe müftülükleri ile eğitim merkezi müdürlükleri tarafından çeşitli faaliyetler gerçekleştirilmiştir. Bu bağlamda, gerçekleştirilen faaliyetler aşağıdaki Grafikte gösterilmiştir:

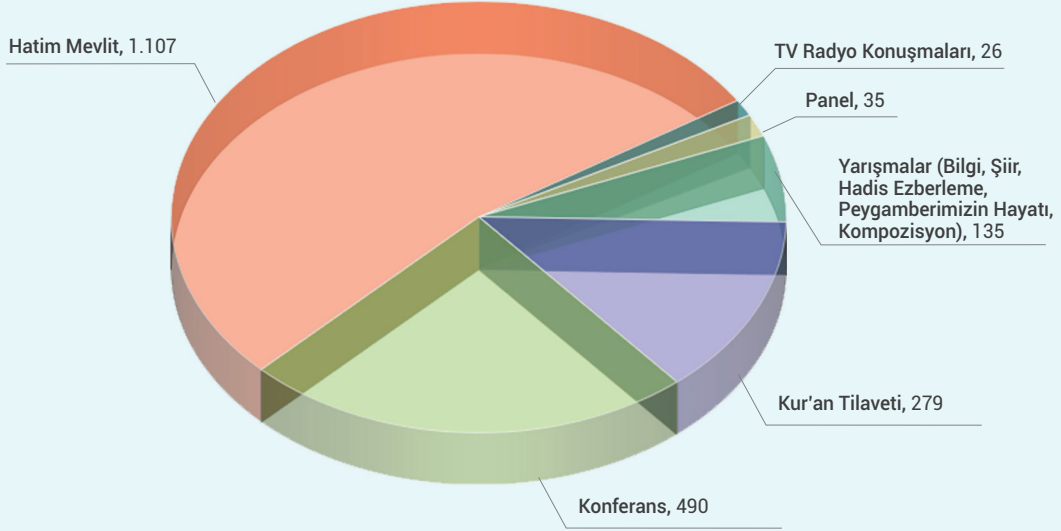
Grafik-39 Kutlu Doğum Haftasında Gerçekleştirilen Faaliyetlerin Sayısal Verileri

Yurt içinde gerçekleştirilen mezkûr faaliyetleri üç grupta değerlendirmek mümkündür:

a) Bilgilendirmeye Yönelik Faaliyetler

Bu faaliyetler konferans, panel, radyo-televizyon programları, Kur'an tilaveti, hatim ve mevlit ile yarışmalar vb. programlardır.

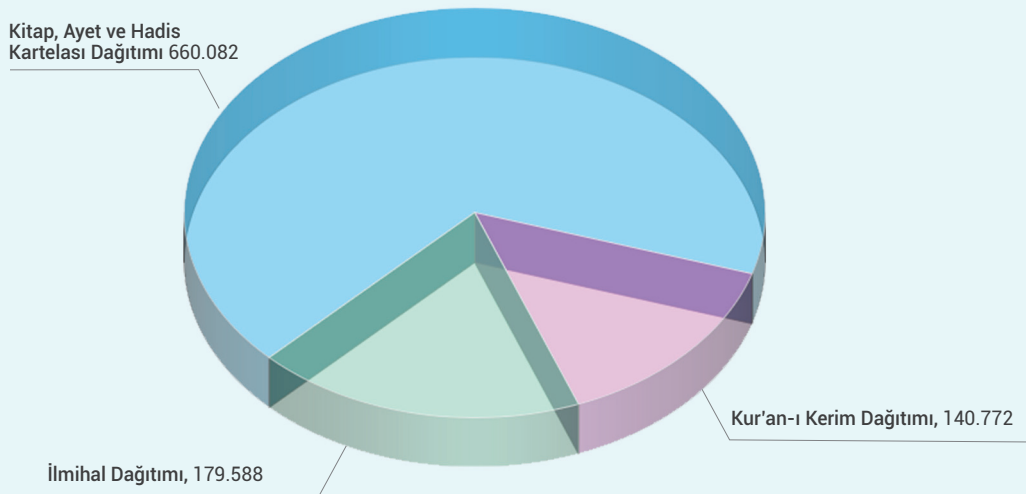
Yarışmalar kapsamında yurt içinde öğrencilere yönelik olarak "Hz. Peygamber'in Hayatında Birlik ve Beraberlik Örnekleri" ve Hz. Peygamber'in Oluşturduğu Vahdet Toplumu" konularında kompozisyon; "Kesretten Vahdete, Gelin Birlik Olalım" konusunda şiir; "İslam'ın Getirdiği Tevhid ve Vahdet" konusunda makale yazma yarışmaları gerçekleştirilmiştir. Söz konusu faaliyetlere dair veriler aşağıdaki Grafikte gösterilmiştir:

Grafik-40 Bilgilendirmeye Yönelik Faaliyetlerin Verileri

b) Tanıtıma Yönelik Etkinlikler

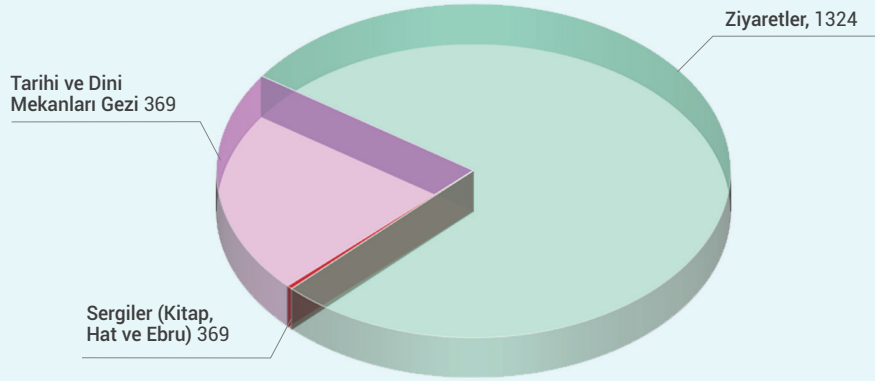
Kutlu Doğum haftası temasına yönelik özel olarak hazırlanan kitap, ayet ve hadis kartelası ile ilmiihal ve Kur'an-ı Kerim dağıtılmıştır. Faaliyetlerin sayısal değerleri Grafikte gösterilmiştir:

Grafik-41 Tanıtıma Yönelik Faaliyetlerin Verileri

c) Maddi/Manevi Yardımlaşma ve Dayanışmaya Yönelik Etkinlikler

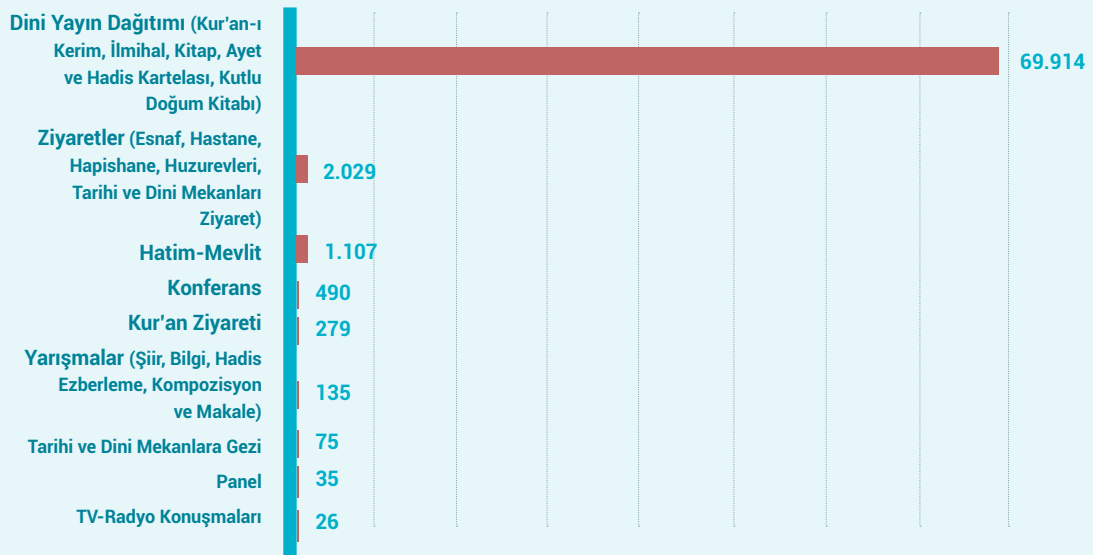
Bu kapsamda, sergi, hastane, hapisane, huzur evleri, yetiştirme yurdu/sevgi evi ve tarihi mekânları ziyaret gibi etkinlikler gerçekleştirilmiştir. Grafikte bu etkinliklere ilişkin sayısal bilgiler sunulmuştur:

Grafik-42 Maddi/Manevi Yardımlaşma ve Dayanışmaya Yönelik Etkinliklerin Verileri

4- Yurtdışı Teşkilatımızca Gerçekleştirilen Faaliyetler

Yurt dışında müşavirlik, ataşelik ve koordinatörlükler tarafından gerçekleştirilen çeşitli faaliyetlere dair sayısal veriler aşağıdaki Grafikte gösterilmiştir:

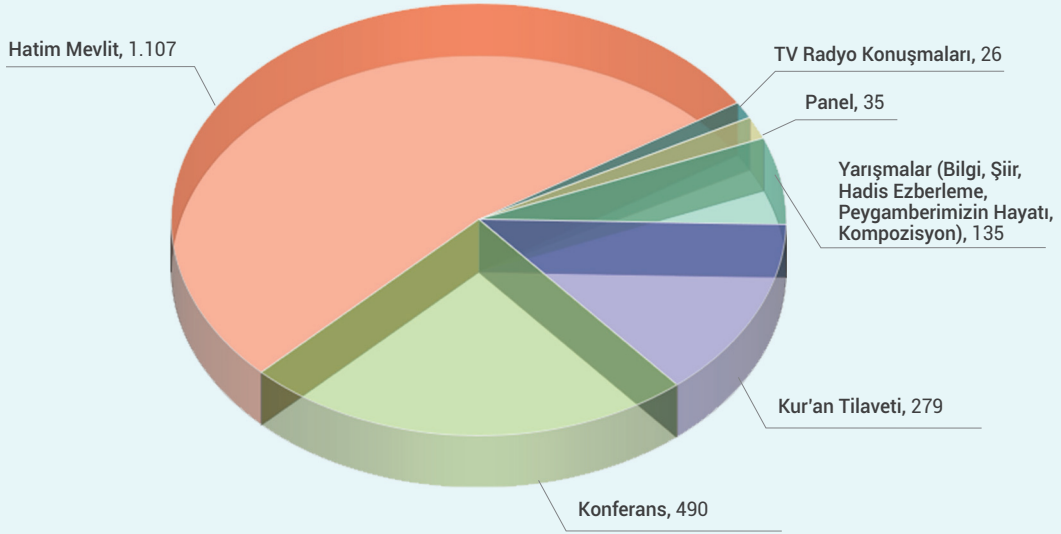

Grafik-43 Yurtdışı Teşkilatımızca Gerçekleştirilen Faaliyetlerin Verileri

Yukarıdaki Grafikte görülen yurt dışı Kutlu Doğum faaliyetleri üç grupta değerlendirilebilir:

a) Bilgilendirmeye Yönelik Faaliyetler

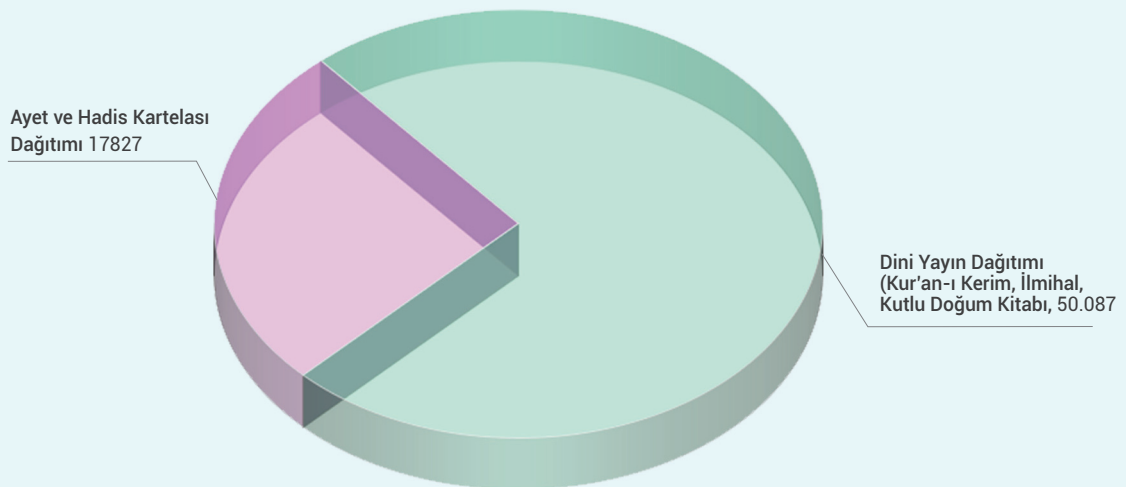
Bu kapsamda konferans, panel, televizyon-radyo programı, Kur'an tilaveti, hatim ve mevlit gibi yarışmalar düzenlenmiştir. Söz konusu faaliyetlerin sayısal değerleri Grafikte gösterilmiştir:

Grafik-44 Bilgilendirmeye Yönelik Faaliyetlerin Sayısal Verileri

b) Tanıtıma Yönelik Faaliyetler

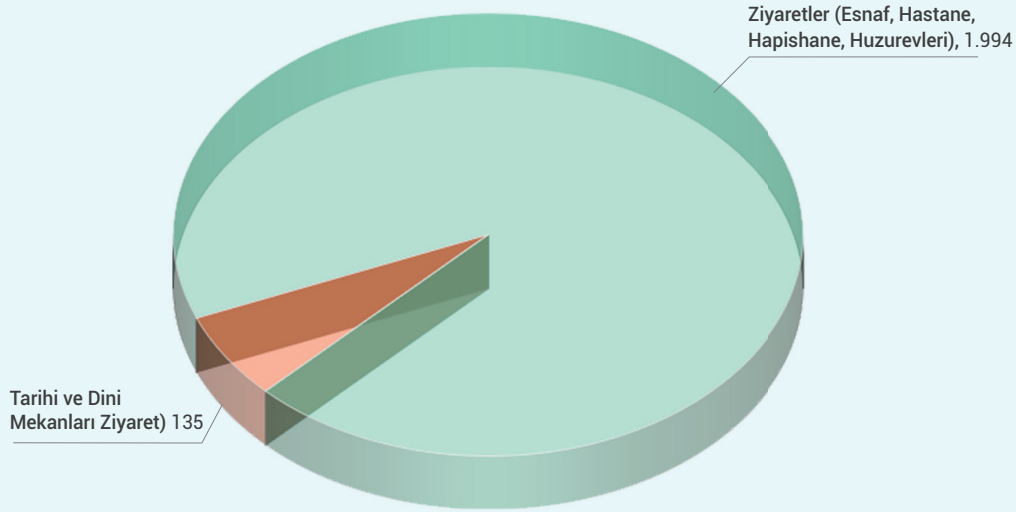
Bu bağlamda kitap, Kur'an-ı Kerim, ilmihal, âyet ve hadis kartelası dağıtılmıştır. Bu faaliyetlerin sayısal değerleri Grafikte gösterilmiştir:

Grafik-45 Tanıtıma Yönelik Faaliyetlerin Sayısal Verileri

c) Maddi/Manevi Dayanışmaya Yönelik Etkinlikler

Bu kapsamda gerçekleştirilen etkinlikler aşağıdaki Grafikte gösterilmiştir.

Grafik-46 Maddi/Manevi Dayanışmaya Yönelik Etkinliklerin Sayısal Verileri

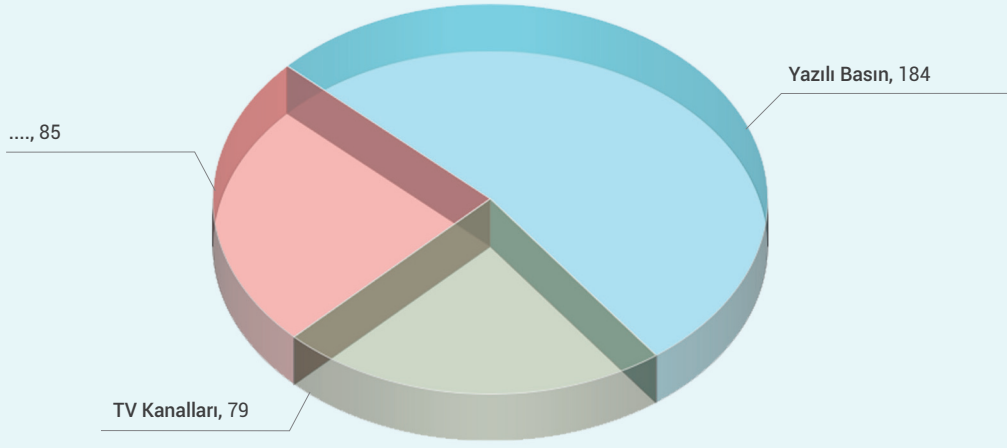
5- Medya Analizi

"Hz. Peygamber, Tevhid ve Vahdet-Gelin Birlik Olalım" teması, açılış programları, vaaz, hutbe, konferans, panel, sempozyum vb. etkinliklere ilaveten temaya dair hazırlanan sinevizyon ve kamu spotlarının basın-yayın organlarında gösterimi, sosyal medyada yürütülen çeşitli kampanyalar vb. yollarla medya vasıtasıyla da desteklenmiştir. Bu kampanyaları şu başlıklar halinde özetlemek mümkündür:

a) Basın-Yayın Haber Analizi

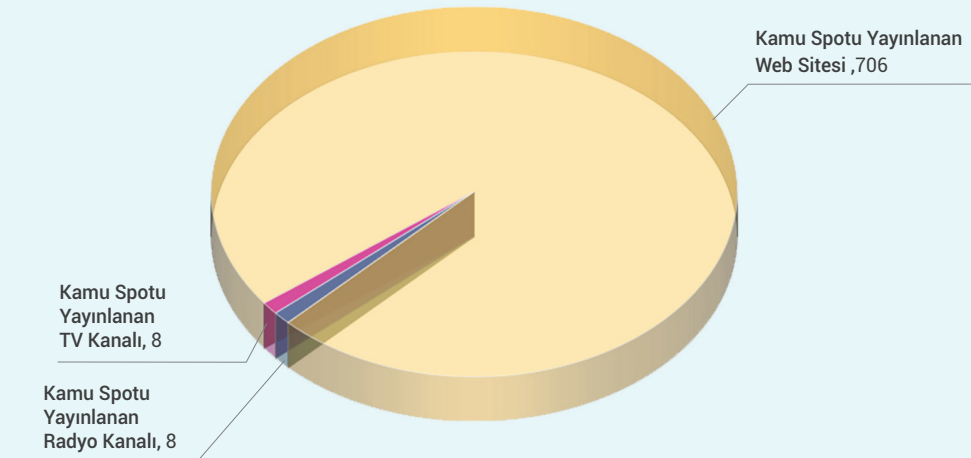
Hafta süresince Başkanlığımız Kutlu Doğum Haftası etkinlikleri, 20 farklı televizyon kanalında 79, yazılı basında 184 ve 85 internet sitesinde olmak üzere toplamda 348 habere konu olmuştur. Bu haberlerle yaklaşık 8 milyon insana ulaşıldığı tahmin edilmektedir. Söz konusu basın analizlerinin sayısal değerleri grafiğe yansıtılmıştır.

Grafik-47 Basın Haber Analizi Sayısal Verileri

b) İşitsel ve Görsel Medyadaki Tanıtım Analizi

Başkanlığımızca hazırlanan kamu spotu 45 farklı ulusal TV kanalı ile 26 farklı radyo kanalına gönderilmiştir. Söz konusu kamu spotu, 8 farklı ulusal TV kanalında 92 kez, toplamda 4.574 saniye yayında kalmıştır. Takibi yapılan 8 radyo kanalında ise 705 saniye yayında kalmıştır. Ayrıca 706 web sitesinde yayınlanmıştır.

Grafik-48 Kampanya Filmlerinin Gösterim Analizi

c) İnternet ve Sosyal Medyadaki Tanıtım Analizi

İnternet bannerları hazırlanarak gönüllülük esasına göre web sitelerinde yayınlanması sağlanmıştır. Bu bağlamda, 11 farklı banner tasarımı yapılmış, 706 web sitesinde hazırlanan banner çalışmaları yayınlanmıştır. Yayınlanan bu çalışmaların 80.000 internet kullanıcısı tarafından görülmesi sağlanmıştır.

Diğer yandan hafta boyunca sosyal medyada da çeşitli kampanyalar yürütülmüş olup, etkinlikler bu alanda da büyük yankı uyandırmıştır. Kampanya çalışması, toplamda 20 gün sürmüş ve Kutlu Doğum Haftasıyla ilgili yaklaşık 30.000 içerik paylaşılmıştır. Bu paylaşımlarla tahminen 9.500.000 kişiye ulaşılmıştır.

II. RAMAZAN AYI PROGRAMLARI

1-Başkanlıkça Yapılan Faaliyetler

a. Ramazan Ayı Buluşmaları

2016 Yılı Ramazan ayında yurt çapında yürütülen vaaz ve irşat hizmetlerinin etkin ve verimli bir şekilde yerine getirilmesine katkı sağlamak, hizmetlerin mahallinde uygulamalarını gözlemlemek, ramazan ayının amacına uygun bir şekilde geçirilmesinde Başkanlığın beklentilerini taşra teşkilatına aktarmak amacıyla Başkanlık üst düzey görevlileri 17-18 Haziran 2016 ile 3-4 Temmuz 2015 tarihlerinde 76 ekip halinde 80 il merkezi ile önemli ilçelerinde görevlendirilmişlerdir.

• Vaaz ve İrşat Hizmetleri

Ramazan ayı Merkez-taşra buluşmaları kapsamında görevlendirilen personel, görevleri süresince, Cuma namazı öncesi, Teravih namazı öncesi, görevlendirildikleri il ve ilçelerin merkez camilerinde "Tevhid ve Vahdet" konusunda vaaz yapmışlardır. Vaazlarda birlik ve beraberliğin önemi, dayanışma ve yardımlaşma, kardeşlik, mü'min ve muvahhid olma gibi konuları üzerinde durmuşlar, bu hususta Başkanlığımızca yayınlanan kitapçıkta yer alan çerçevede vaaz ve nasihatla bulunmuşlardır.

Aynı konu, görevlilerimizin katıldığı radyo-tv programlarında da anlatılmış, Başkanlığımızın konuya verdiği önem ile, Başkanlığımız ve Türkiye Diyanet Vakfı işbirliği ile ülkemizde ve dünya genelinde yürütülen hayır ve yardım faaliyetleri hakkında bilgi verilmiştir.

• İyilik Sofraları

Ramazan ayında görevlendirilen personel, mahalli müftülüklerce "İyilik Sofraları" adı altında organize edilen iftar programlarına katılmışlardır. Söz konusu iftar programları, Kanaat önderleri, Engelliler, Gençler, Kuran Kursu Öğrencileri, Sivil Toplum Kuruluşlarının Yöneticileri, Mülteciler, Din Görevlileri, Şehit Aileleri ve Gaziler, AMATEM'de tedavi görenler, Maden İşçileri,

Türkiye'de Yerleşik Yabancılar gibi toplumun tamamını temsil eden kesimlere yönelik olarak düzenlenmiştir. İftar programlarında Başkanlığımız temsilcileri Ramazan ayının temasına uygun olarak açıklamalar yaparak, katılımcıların iftar sevinçlerine ortak olmuşlardır.

• Ziyaretler

Görevliler görev mahallinde bulunan başta mülki amirler olmak üzere, cezaevleri, huzurevleri, Kur'an kursları, şehit yakınları ve sivil toplum kuruluşlarını ziyaret ederek, Başkanlığımız adına Ramazan ayını tebrik etmişler ve Başkanlığımızın çalışmaları hakkında bilgi vermişlerdir.

b. Eğitim Merkezi Personelinin Görevlendirmesi

Eğitim Merkezlerindeki eğitim görevlileri ve ihtisas eğitimi gören kursiyerler Ramazan ayında özellikle müftü ve vaizi bulunmayan il ve ilçe müftülüklerinde hizmette devamlılık ve verimliliği sağlamak amacıyla görevlendirilmektedirler. Görevlendirilmelerde illerden talep edilen vaiz ihtiyacı ve personel tercihleri belirleyici olmaktadır. Bu bağlamda 2016 yılı Ramazan ayında illerden bildirilen vaiz ihtiyacı doğrultusunda 6 eğitim görevlisi ve 60 ihtisas kursiyeri görevlendirilmiştir. Görevlendirilen personel Ramazan ayı sonuna kadar görev yapmışlardır. İlgili müftülüğün hazırladığı program çerçevesinde vakit namazları öncesinde ve sonrasında vaaz ve irşat hizmetlerinde bulunmuşlar, hastane, huzurevi, çocuk yuvası/evi, yetiştirme yurtları ve esnaf ziyaretleri yapmışlardır. Yapılan görevlendirmelerle mahalli müftülüklerce icra edilen Ramazan ayı ibadet ve irşat hizmetlerine önemli bir katkıda bulunulmuş ve hizmetin daha geniş kitlelere ulaşması sağlanmıştır.

c. Ramazan Ayında Ülke Genelinde Okunan Hutbeler

2016 Ramazan Ayında Başkanlığımızca hazırlanan ve ülke genelinde okunan hutbeler şunlardır:

S.N	Hutbe Başlığı	Okunma Tarihi
1	Kuran Ayı Ramazan	10.06.2016
2	Kur'an, Ramazan ve Çocuk	17.06.2016
3	Arınma Vesilesi, Zekat ve İnfak	24.06.2016
4	Kadrimizi Yücelten Kadir Gecesi	01.07.2016
5	Ramazan Bayramı	05.07.2016

Tablo-12 Ramazanda Okunan Hutbeler

2. İl ve İlçe Müftülüklerince Yapılan Faaliyetler

a. Hatimle Teravih Namazı

Ramazan ayı denilince oruçtan sonra ilk akla gelen ve halkımızın yoğun olarak rağbet ettiği teravih namazları bütün camilerimizde ibadetin usulüne uygun olarak eda edilmiştir. Ülke genelinde 764 camide hafız cami görevlilerinin istihdamıyla hatimle teravih namazı kılınmıştır.

b. İtikâf

Ramazan ayında itikâfa girmek ibadet bilincinin İslam dinindeki önemli tezahürlerindedir. Başkanlığımız itikâfın ibadet coşkusu ve huzuru içerisinde yapılabilmesini önemsemektedir. Bu amaçla camilerde itikâfa girmek isteyen vatandaşlarımızın talepleri il ve ilçe müftülüklerince alınarak uygun görülen camilerde itikâfa girmeleri sağlanmaktadır. Bu doğrultuda 2016 Ramazan ayı münasebetiyle 7.580 cami itikâf için hazırlanmıştır.

c. Mahya Asılması

Ramazan ayında iki ve daha fazla minareli camilerde minareler arasına asılan ve insanlara kısa cümlelerle, önemli dini ve ahlaki hatırlatmalar yapan mahya geleneği, toplumumuzda asırlardır devam ettirilmektedir. Bu yıl Ramazan ayı münasebetiyle 381 camide mahya asılmıştır.

d. Mukabele Programları

Kur'ân'ın indirilmeye başlandığı ay olması münasebetiyle Ramazan ayında vatandaşlarımız nezdinde Kur'ân'a olan ilgi artmaktadır. Bu münasebetle camilerde Ramazan aylarında Kur'ân'ın cemaat önünde okunarak hatmedilmesi önemli bir gelenek olarak yaşatıla gelmiştir.

Elde edilen verilere göre 2016 yılı Ramazan ayında cami görevlilerince 61.086 camide mukabele okunmuştur.

e. Kadir Gecesinde Camilerin Sabaha Kadar Açık Bulundurulması

Kadir gecesini ihya etmek isteyen vatandaşlarımız için ülke genelinde 23.287 cami sabaha kadar açık bulundurulmuştur.

f. Mobil (Çadır) Mescit Kurulması

Ramazan ayında cami bulunmayan bölgelerde ibadetlerin ifasını sağlamak için 72 mobil (çadır) mescit kurulmuştur.

g. Müştemilatında Her gün İftar verilen Camiler

Ramazan münasebetiyle birlik ve kardeşlik duygularının geliştirilmesi, yardımlaşma bilincinin artırılması, fakir, kimsesiz ve muhtaçların hatırlanıp gözetilmesi gayesiyle il ve ilçe müftülüklerinin yaptığı organizelerle iftar davetleri düzenlenmiştir. Bu ay süresince 975 caminin

müştemilatında her gün iftar davetleri tertip edilmiştir.

h. Camilerde Vaaz Hizmeti

Son yıllarda cami görevlilerinin kendi camilerinde vaaz vermeleri teşvik edilmekte bu amaçla çeşitli kurs ve seminer programları düzenlenmektedir. Bu yıl ramazan ayında 12.957 cami görevlisi camilerinde vaaz vermiştir.

i. Kur'an Ziyafeti Programları

İl ve ilçe müftülüklerince Ramazan ayı içerisinde ülke genelinde farklı gün ve mekânlarda en az iki okuyucunun katılımıyla 260 "Kur'ân Ziyafeti Programı" tertip edilmiştir.

III- CAMİLER HAFTASI PROGRAMLARI

Başkanlığımızca her yıl 1-7 Ekim tarihleri "Camiler ve Din Görevlileri Haftası" olarak kutlanmaktadır. Hafta boyunca camiler ve bu mekânlarda görev yapan din görevlilerinin kadim geleneğimizdeki yeri; dinî ve içtimâî hayattaki önemi ile sosyal hayata sağladığı katkılar ele alınmaktadır. Hafta münasebetiyle ülke genelinde çeşitli etkinlikler düzenlenmekte, belirlenen temalar ile "cami" konusunda toplumumuzda farkındalık oluşturmaya yönelik çalışmalar yapılmaktadır.

2016 yılı Camiler ve Din Görevlileri Haftası münasebetiyle gerçekleştirilen faaliyetler başlıklar halinde aşağıda zikredilmiştir.

1-Hafta Öncesinde Gerçekleştirilen Hazırlık Çalışmaları

a. Merkez Komisyonu Toplantıları

Din İşleri Yüksek Kurulu Başkanvekili, Din Hizmetleri, Eğitim Hizmetleri, Dini Yayınlar, Dış İlişkiler ve İnsan Kaynakları Genel Müdürleri ile Türkiye Diyanet Vakfı Mütevelli Heyeti II. Başkanı ve Türkiye Diyanet Vakfı Genel Müdürü'nden müteşekkil Kutlu Doğum Haftası ile Camiler ve Din Görevlileri Haftası Merkez Komisyonu, Din Hizmetleri Genel Müdürlüğünden sorumlu Diyanet İşleri Başkan Yardımcısı'nın başkanlığında 28.01.2016 ve 29.07.2016 tarihlerinde toplanarak Camiler ve Din Görevlileri Haftası'nda düzenlenecek yarışmalar, Merkez, taşra ve yurtdışı teşkilatımızda icra edilecek etkinlikler konusunda kararlar almıştır.

b. Mesleki Yarışmalar

2016 yılı Camiler ve Din Görevlileri Haftası münasebetiyle din görevlileri arasında "Hafızlık", "Kadın Din Görevlileri Hafızlık", "Kur'an-ı Kerimi Güzel Okuma", "Kadın Din Görevlileri Kur'an-ı Kerimi Güzel Okuma", "Ezanı Güzel Okuma", "Etkili Hutbe Sunumu", "Hutbe Yazma" ve "Şiir Yazma" yarışmaları düzenlenmiştir.

Gerçekleştirilen yarışmaların Türkiye finallerine sırasıyla ilçe, il ve bölge aşamalarında birinci

olan din görevlileri katılmıştır. Türkiye finalleri Afyonkarahisar, Kırıkkale, Zonguldak, Aksaray, Adana ve Tokat illerinde 27-28 Ağustos 2016 tarihlerinde gerçekleştirilmiştir. Başkanlığımızca bastırılan yarışma afişleri yarışmaların vatandaşlarımıza duyurulması için ilgili il müftülüklerine gönderilmiştir.

Şiir Yazma Yarışması Yüksek Seçici Kurulu 24 Ağustos 2016 Çarşamba günü, Hutbe Yazma Yarışması Yüksek Seçici Kurulu 25 Ağustos 2016 Perşembe günü toplanarak hutbe ve şiirler değerlendirilmiş, dereceye girenler belirlenmiştir.

Dereceye giren personelimiz Ankara'da yapılan açılış merasimine davet edilmiş ve Başkanlığımızca ödüllendirilmiştir. Yarışmalarda dereceye giren din görevlilerinin listesi aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

1- HAFIZLIK YARIŞMASI

S.N.	Adı Soyadı	Görev Yeri
1.	Mücahit Abdullah ERTUNÇ	Sipahi Köyü Camii İmam Hatibi Uzunköprü/EDİRNE
2.	Mustafa ÇİFTÇİ	Hamidiye Mah. Camii Müezzin Kayyımı Beyşehir/KONYA
3.	Hulki KARAPINAR	Recep Demir Erkek Kur'an Kursu Öğreticisi Merkez/ERZİNCAN

2- KUR'AN-I KERİMİ GÜZEL OKUMA YARIŞMASI

S.N.	Adı Soyadı	Görev Yeri
1.	Hami EDİS	Mehmet Akif Ersoy Camii Müezzin Kayyımı Kartal/İSTANBUL
2.	Muhammed SİZCAN	TOKİ Şeyh Edebali Camii İmam Hatibi Edremit/VAN
3.	Yakup OKUTAN	Pazarkapı Camii İmam Hatibi Ortahisar/TRABZON

3- EZANI GÜZEL OKUMA FİNAL YARIŞMASI

S.N.	Adı Soyadı	Görev Yeri
1.	Ali AKKAN	Çağrı Sitesi Camii Müezzin Kayyımı Merkez/YOZGAT
2.	Hüseyin AKBULUT	Mihrimah Sultan Camii Müezzin Kayyımı Üsküdar/İSTANBUL
3.	Kasım KAHRAMAN	Tahtaköprü Mah. Çiftlik Camii İmam Hatibi Antakya/HATAY

4- ETKİLİ HUTBE SUNUMU FİNAL YARIŞMASI

S.N.	Adı Soyadı	Görev Yeri
1.	-	-
2.	Alaattin DEMİREL	Organize Sanayi Camii İmam Hatibi Tuşba/VAN
3.	Ali Osman KÖSEOĞLU	Aktaşkıracı Camii İmam Hatibi Ereğli/ZONGULDAK

5- KADIN DİN GÖREVLİLERİ HAFIZLIK FİNAL YARIŞMASI

S.N.	Adı Soyadı	Görev Yeri
1.	Gülşen SEZER	Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı Kız Kur'an Kursu Öğreticisi Çankaya/ANKARA
2.	Fatma BAYAT	İbribey Köyü Kur'an Kursu Öğreticisi Malkara/TEKİRDAĞ
3.	Mine GÜRSES	Hale Kız Kur'an Kursu Öğreticisi Karatay/KONYA

6- KADIN DİN GÖREVLİLERİ KUR'AN-I KERİMİ GÜZEL OKUMA FİNAL YARIŞMASI

S.N.	Adı Soyadı	Görev Yeri
1.	Sevda YARTAŞI PEHLİVAN	Kartaltepe Mah. Rahmanlar Kız Kur'an Kursu Öğreticisi Kartal/İSTANBUL
2.	Hatice YAŞAR	Saraliler Kız Kur'an Kursu Öğreticisi Çumra/KONYA
3.	Sümeyra ÇERKEZ ÇETİN	Ahmediye Kız Kur'an Kursu Öğreticisi Yeşilyurt/MALATYA

7- HUTBE YAZMA FİNAL YARIŞMASI

S.N.	Adı Soyadı	Görev Yeri
1.	-	-
2.	-	-
3.	-	-

8- ŞİİR YAZMA FİNAL YARIŞMASI

S.N.	Adı Soyadı	Görev Yeri
1.	-	-
2.	-	-
3.	Hatice MERAĞLI	İl Vaizi SAKARYA

Tablo-13 2016 Yılı Camiler ve Din Görevlileri Haftası
Yarışmalarında Dereceye Giren Din Görevlileri

Yarışmalarda dereceye giren din görevlilerine ödülleri ve sertifikaları 01 Ekim 2016 Cumartesi günü Ankara Kocatepe Camii fuar alanında gerçekleştirilen ödül töreninde Başbakan Yardımcısı Prof. Dr. Numan KURTULMUŞ ve Diyanet İşleri Başkanı Prof. Dr. Mehmet GÖRMEZ tarafından takdim edilmiştir.

c. Tema Belirlenmesi

Başkanlığımızca 2016 yılı Camiler ve Din Görevlileri Haftası Teması "Cami ve Kitap" olarak belirlenmiştir. Hafta boyunca gerçekleştirilen etkinliklerde kadim geleneğimizde olduğu gibi günümüzde de camileri kitaplarla buluşturmak, her bir camimize mütevazı de olsa bir kitaplık/kütüphane kazandırmak, var olan kitaplıkları/kütüphaneleri zenginleştirmek, kitaplar vasıtasıyla toplumu dini konularda aydınlatmak, vatandaşlarımıza okuma alışkanlığı kazandırmak, camilerimizi ilim ve irfan mektebine dönüştürmek amaçlanmıştır.

Tema kapsamında gerçekleştirilecek faaliyetlerin daha geniş kitlelere ulaşmasını sağlamak üzere Kültür ve Turizm Bakanlığına bağlı il ve ilçe halk kütüphaneleri ile işbirliği içerisinde çeşitli etkinlikler düzenlenmiştir.

d. Bilgilendirme Toplantısı

2016 yılı Camiler ve Din Görevlileri Haftası için belirlenen "Cami ve Kitap" temasının 01-07 Ekim 2016 tarihleri arasında genelde ülke, özelde illerde yazılı ve görsel medyada, sosyal ve toplumsal bütün kuruluşlarda etkin bir biçimde ele alınmasını temin etmek amacıyla din hizmetlerinden sorumlu müftü yardımcıları ile 26 Eylül 2016 Pazartesi günü Ankara'da Diyanet İşleri Başkanı Prof. Dr. Mehmet GÖRMEZ'in iştirakiyle kampanya bilgilendirme toplantısı gerçekleştirilmiştir.

e. Görsel Tasarımlar ve Kampanya Filmleri Yapımı

Belirlenen temanın kamuoyuna etkin bir şekilde duyurulmasını sağlamak için 6 adet afiş tasarlanmıştır. Tasarımı yapılan bu afişler billboard, raket, köprü vb. görsel tasarımlar ile desteklenmiştir.

Temayı işleyen bir kamu spotu hazırlanmış, RTÜK onayının ardından yayınlanmak üzere ulusal/yerel TV kanallarına ve radyolara gönderilmiştir. Ayrıca "Cami ve Kitap" konulu bir sinevizyon hazırlanmıştır.

f. Web Sitesi Hazırlanması

"Cami ve Kitap" konulu yazılı ve görsel materyalleri ihtiva eden "camilerhaftasi.diyaret.gov.tr" adresi kullanıma açılmıştır. Bu sayfa aracılığı ile tema kapsamında Başkanlıkça hazırlanan görsel materyaller, kampanya filmleri, konu ile ilgili kitap, dergi, ayet ve hadis kartelası, makale, hutbe ve vaazlar il ve ilçe müftülükleri, din görevlileri ve halkımızın istifadesine sunulmuştur.

g. Banner Tasarımı

"Cami ve Kitap" temasının internet ve sosyal medyada etkili bir şekilde tanıtımının yapılabilmesi amacıyla 56 banner tasarımı hazırlanmıştır. Hazırlanan bu tasarımların gönüllülük esasına göre yayınlanması için haber siteleri, en çok ziyaret edilen siteler, kişisel ve kurumsal siteler, bloglar vb. web sayfalarının yöneticilerine 80.000 mail gönderilmiştir. Ayrıca popüler siteler arasından belirlenen 1.000 yönetici ile telefon irtibatı kurularak çalışmaya destek vermeleri talep edilmiştir.

Yapılan bu çalışmalar neticesinde 300 internet sitesi ile 672 müftülük sitesinde bannerların yayını sağlanmıştır. Bannerların ilgili sayfalarda yayını ile Camiler Haftası web sayfası ve içeriği 5.253.459 defa görüntülenmiştir. Banner yayınının % 90'ı yurtiçinde gerçekleşirken Almanya (10), Belçika (1), Avusturya (2), Romanya (1) ve ABD (1)'de de belirli sitelerde yayınlandığı tespit edilmiştir.

2-Hafta İçerisinde Başkanlık Merkezince Gerçekleştirilen Faaliyetler

a. Açılış Programı

Camiler ve Din Görevlileri Haftası açılış programı Başbakan Yardımcısı Prof. Dr. Numan KURTULMUŞ ve Diyanet İşleri Başkanı Prof. Dr. Mehmet GÖRMEZ'in katılımı ile 01 Ekim 2016 Cumartesi günü saat 10:00'da Ankara Kocatepe Camii fuar alanında gerçekleştirilmiştir. Açılış programına yaklaşık 3.000 civarında vatandaşımız iştirak etmiştir. Katılımcılara Başkanlıkça yayınlanan "Cami ve Kitap" isimli eser hediye edilmiş ve yemek ikram edilmiştir.

Kur'ân-ı Kerim tilaveti ile başlayan programda kaside ve ilahiler okunmuştur. Program, sinevizyon gösterimi, protokol konuşmaları ve ödül töreninin ardından yapılan dua ile son bulmuştur. Bu yıl ilk defa 2011-2015 yıllarında belirlenen Camiler ve Din Görevlileri Haftası temaları ile ilgili örnek çalışmalara imza atmış beş din görevlisine tematik ödüller verilmiştir. Tematik ödüllere layık görülen personel ve ödül aldığı dal aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

TEMATİK ÖDÜLLER

S.N.	Adı Soyadı	Görev Yeri	Ödül Aldığı Tema
1.	Memet ŞENYİĞİT	Uzman İmam-Hatip Merter Veyssel Karani Camii Güngören/İSTANBUL	CAMİ-ÇOCUK
2.	Ahmet AKYASAN	İmam-Hatip TDV. Alagüllük Camii KARABÜK	CAMİ-ENGELLİ
3.	Fahri ÇAKAN	İmam-Hatip Türkönüt Camii Çankaya/ANKARA	CAMİ-KADIN VE AİLE
4.	Levent UÇKAN	İmam-Hatip Hasanpaşa Camii Kadıköy/İSTANBUL	CAMİ-GENÇLİK
5.	RECEP ÇERİ	İmam-Hatip Miraç Camii Kadiri/OSMANİYE	CAMİ VE NAMAZLA DIRILIŞ

Tablo-14 2006 Yılı Tematik Ödülle Layık Görülen Personel ve Ödül Aldıkları Temalar

b. Sabah Namazı Buluşması

Camiler ve Din Görevlileri Haftası münasebetiyle 02 Ekim 2016 Pazar günü Ankara ili Çankaya ilçesi Ahmet Hamdi Akseki Camii'nde Kredi Yurtlar Kurumuna bağlı yurtlarda kalan üniversite öğrencilerinin iştirakiyle "Sabah Namazı Buluşması" programı gerçekleştirilmiştir. Diyanet İşleri Başkanı Prof. Dr. Mehmet GÖRMEZ'in katılımı ile gerçekleştirilen programda namaza müteakip tesbih, tehlil ve salavatlar okunmuş, Kur'ân-ı Kerim tilavet edilmiştir.

Programda Prof. Dr. Mehmet GÖRMEZ gençlere hitaben bir konuşma gerçekleştirmiştir. Gençlerin yoğun ilgi gösterdiği programdan sonra cemaate kahvaltı ikram edilmiştir.

c. Kur'ân-ı Kerim ve Mevlit Programı

09 Ekim 2016 Pazar günü Ankara ili Altındağ ilçesi Hacı Bayram Camii'nde merhum din görevlileri ve şehitlerimiz için "Kur'ân-ı Kerim ve Mevlit" programı düzenlenmiştir.

3-İl ve İlçe Müftülüklerince Gerçekleştirilen Faaliyetler

İl ve ilçe müftülüklerinde Camiler ve Din Görevlileri Haftası kutlama komisyonları oluşturulmuştur. Bu komisyonlarca hafta boyunca yapılan faaliyet ve etkinlikleri ortaya koyan programlar hazırlanmış ve uygulanması takip edilmiştir.

Buna göre yapılan faaliyetler aşağıdaki şekilde sıralanabilir:

a. Kur'ân-ı Kerim ve Mevlit Programları

Hafta faaliyetleri çerçevesinde ülkemizin birliği, bütünlüğü, istiklal ve istikbali uğruna canlarını feda eden aziz şehitlerimiz; Kur'an kursu, cami ve müstemilatının yapımı, bakımı, onarımı vb. işlerin yapılması hususlarında hizmeti geçen hayırsever vatandaşlarımız ve din görevlilerimizden vefat edenlerin ruhlarına başışlanmak üzere ülke genelinde 525 hatim, 785 mevlit programı düzenlenmiştir.

Ayrıca il ve ilçe müftülüklerince güzel Kur'ân-ı Kerim tilavet eden din görevlilerinin iştirakiyle ülke genelinde 433 Kur'ân Ziyafeti programı tertip edilmiştir.

b. Sabah Namazı Buluşmaları

Camiler ve Din Görevlileri Haftası münasebetiyle il ve ilçe müftülüklerince merkezi camilerde "Sabah Namazı Buluşması" programları düzenlenmiştir. Sabah namazından önce Yasin-i Şerif tilaveti ile başlayan programlarda namaza müteakip tesbih, tehlil ve salavatlar okunmuş, Kur'ân-ı Kerim tilavet edilmiştir. Programlar yapılan kısa bir konuşmanın ardından dua ile son bulmuştur.

c. Konferans, Panel ve Sempozyum

Hafta münasebetiyle çeşitli kültürel etkinlikler düzenlenmiştir. Bu çerçevede vatandaşlara, din görevlilerine ve öğrencilere yönelik 886 konferans ile 80 panel gerçekleştirilmiştir. Yak-

laşık 245.000 kişinin iştirak ettiği programlarda aşağıdaki konularda toplumsal farkındalık oluşturulmaya çalışılmıştır.

- Cami ve Kitap
- Kadim Geleneğimizde Cami Kütüphaneleri
- Bir Mektep Olarak Camiler
- Tarihsel Süreçte İlim Halkaları ve Camiler
- Kitap Medeniyetimiz
- Okuyarak Anlamak, Anlayarak Gelişmek
- Alışkanlıklarımız ve Okuma Kültürü
- Ailece Okuyoruz

d. Görsel ve Yazılı Medya Faaliyetleri

Camiler ve Din Görevlileri Haftası'nın teması olan "Cami ve Kitap" konusunun çeşitli mecralarda işlenerek kadim geleneğimizdeki yerlerine vurgu yapmak, okuma alışkanlığımızı geliştirebilmek ve camileri bu faaliyet için hazır hale getirebilmek amacıyla yerel TV ve radyolar aracılığı ile 129 program gerçekleştirilmiş, çeşitli gazete ve dergilerde makaleler yayımlanmıştır.

e. Cami Buluşmaları

Toplumun farklı kesimlerinin camiye ilgisini artırmak amacıyla 2011-2015 yılları arasında Camiler ve Din Görevlileri Haftalarının temalarını teşkil eden çocuk, genç, kadın, aile ve engelli buluşması programları icra edilmiştir. Bu çerçevede ülke genelinde 30 camide Cami Kadın ve Aile Buluşması, 94 camide Cami ve Çocuk Buluşması, 107 camide Cami ve Genç Buluşması 1 camide ise Cami ve Engelli Buluşması gerçekleştirilmiştir.

Bu yılki temanın "Cami ve Kitap" olması sebebiyle 7 camide Cami, Yazar ve Okur Buluşmaları gerçekleştirilmiştir.

f. Kitap Okuma Etkinliği

Camilerde "Cami ve Kitap" teması çerçevesinde hayata geçirilen kitap okuma etkinliklerine hafta münasebeti ile başlangıç yapılmıştır. Önümüzdeki süreçte artarak devam etmesi beklenen söz konusu çalışmalar hafta içerisinde 89 camide gerçekleştirilmiştir.

g. Kitap Dağıtımı

İl ve ilçe müftülüklerince yapılan etkinliklerde "Cami ve Kitap" isimli eser ile Kur'ân-ı Kerim, ilmiyal, ayet ve hadis kartelası dağıtımı gerçekleştirilmiştir.

h. Yarışmalar

İl ve İlçe Milli Eğitim Müdürlükleri ile iş birliği içerisinde ilkokul, ortaokul ve lise öğrencileri ile Kur'an kursunda eğitim gören kursiyerler arasında kompozisyon, şiir, hutbe yazma, Kur'an-ı Kerimi güzel okuma, hutbe ve şiir okuma, hadis ezberleme, Peygamberimizin hayatı ve bilgi yarışmaları gerçekleştirilmiştir. Ülke genelinde 69 noktada gerçekleştirilen yarışmalarda dereceye girenlere çeşitli ödüller verilmiştir.

i. Ziyaretler

Hafta etkinlikleri kapsamında hastane, huzurevi, sevgi evleri, resmi kurum ve kuruluş, şehit aileleri ve gaziler, esnaf, cezaevi ziyaretleri ile çeşitli tarihi ve dini mekânlara geziler düzenlenmiş, bu çerçevede 1.152 ziyaret ve 328 gezi programı gerçekleştirilmiştir.

Diğer Faaliyetler

Yapılan söz konusu faaliyetlerin dışında, basın açıklaması, cami, Kur'an kursu ve müftülük hizmet binası temel atma ve açılış merasimi, başarılı personele teşekkür belgesi verilmesi, sinevizyon gösterimi, tasavvuf musikisi konseri, sergi ve açık kapı, yemek ikramı gibi etkinlikler yapılmıştır.

Açılış merasimlerine emekli personelimiz de davet edilmiş, başarılı personelimiz ile hizmetlerinin yürütülmesine katkı sağlayan vatandaşlarımız, teşekkür belgesi verilerek taltif edilmiştir. İnşaatı tamamlanan Kur'an kursu, müftülük ve cami açılışları bu haftada gerçekleştirilerek hizmetlerin yürütülmesinde fiziki mekanların yeterli, kaliteli, misyon ve vizyonumuza yakışır olmasının önemi ifade edilmiştir. Becerisi olan görevlilerin çalışmalarını değerlendirmek maksadıyla hat, ebru ve tezhip sergisi açılmıştır.

IV- KURBAN VE VEKÂLETLE KURBAN PROGRAMLARI

Kurban Bayramında ibadet maksadıyla kurban kesmek isteyenlerin kurbanlarını, dini hükümlere, sağlık şartlarına ve çevre temizliğine uygun olarak hayvana en az acı verecek şekilde bizzat kesmelerine veya vekâlet yoluyla kestirmelerine yardımcı olmak ve kurbanın dini ve sosyal fonksiyonunun yerine getirilmesini sağlamak Kurban hizmetlerinin temel gayesidir.

Kurban Hizmetleri, 21/11/2001 tarihli ve 24590 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan "Kurban Hizmetlerinin Diyanet İşleri Başkanlığınca Yürütülmesine Dair Bakanlar Kurulu Kararı" ve 18/8/2002 tarihli ve 24850 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan "Kurban Hizmetlerinin Diyanet İşleri Başkanlığınca Yürütülmesine Dair Yönetmelik" hükümlerine göre yürütülmektedir.

Kurban Hizmetleri merkezde Bakanlıklar arası Kurban Hizmetleri Kurulu tarafından, taşrada ise ilgili kurul üyelerinin il ve ilçe temsilcilerinden oluşan Kurban Hizmetleri Komisyonları tarafından organize edilmektedir. Kurul üyeleri Diyanet İşleri Başkanlığı koordinesinde, İçişleri Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı, Orman ve Su İşleri Bakanlığı, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı ile Türkiye Diyanet Vakfı'ndan oluşmaktadır.

Her yıl Kurul tarafından alınan kararlar doğrultusunda hazırlanan ve Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren "Kurban Hizmetlerinin Uygulanmasına Dair Tebliğ" kurban hizmetlerinin yürütülmesinde önemli bir işlev görmektedir.

1. Başkanlıkça Yapılan Faaliyetler

- Bakanlıklar arası Kurban Hizmetleri Kurulu 29.03.2016 tarihinde toplanarak 2015 Yılı Kurban Bayramı'nda yapılan faaliyetlerin bir değerlendirmesini yapmış, 12 Eylül 2016 Pazartesi günü idrak edilen kurban bayramı münasebetiyle alınan tedbirleri ve gündemindeki diğer konuları görüşmüştür.
- Bakanlıklar arası Kurban Hizmetleri Kurulunun 29.03.2016 tarihli ve 2016/1 no'lu kararı gereği Kurul üyesi kurum ve kuruluşların temsilcilerinden oluşan bir komisyon tarafından "2016 Yılı Kurban Hizmetlerinin Uygulanmasına Dair Tebliğ" hazırlanmış ve 03 Ağustos 2016 tarihli ve 29790 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.
- Anılan Tebliğin 6 ncı maddesinin (a) fıkrası uyarınca Türkiye genelinde kurban satış ve kesim yeri adresleri belirlenerek kurban komisyonu üyesi kurum ve kuruluşların web sitelerinde yayımlanmıştır.
- Bayram öncesi hutbe, vaaz, radyo ve TV programları aracılığı ile; 2016 yılı Kurban Tebliğinde de yer verilen kurbanın dini, sosyal ve çevresel boyutları anlatılmıştır.
- 02 Eylül 2016 Cuma günü "Kulluk ve Samimiyet Beyanı Kurban", 09 Eylül 2016 Cuma günü "Bayram ve Hz. İbrahim", 12 Eylül 2016 bayram namazında da "Bayram Sabahı" başlıklı hutbeler Başkanlıkça hazırlanmış ve camilerde okunmuştur.
- Kurban Bayramı öncesinde kurban.diyaret.gov.tr web sayfası hizmete açılmış ve kurbanla ilgili tüm bilgiler ve bağlantılar burada paylaşılmıştır.
- Tarım Gıda ve Hayvancılık Bakanlığı verilerine göre 2016 Yılı Kurban Bayramı'nda ülkemizde 923.751 büyükbaş ve 2.939.252 küçükbaş olmak üzere toplam 3.863.003 adet kurban kesilmiştir.
- Her büyükbaş hayvanın 7 kişi adına kesilebildiğinden hareketle $923.751 \times 7 = 6.466.257$ hisse büyükbaş ve 2.939.252 de küçükbaş olmak üzere toplam 9.405.509 kişinin 2016 yılında kurban kestiği sonucunu çıkarmak mümkündür.

2. Kurban Hizmetleri Komisyonlarınca Yapılan Faaliyetler

- Kurban Hizmetleri Komisyonları, gerekli kararları almış ve uygulamaları denetlemiştir. Kurban Komisyonları tarafından il ve ilçelerde uygun yerlerde "Kurban Satış Yerleri" ve "Kurban Kesim Yerleri" oluşturulmuştur.
- 2016 yılında 1.699 adet kurban satış yeri hazırlanmıştır. Ayrıca 3869 adet kurban kesim yeri hazırlanmıştır. Satış ve kesim yerlerinin bilgileri web sayfasında yayımlanmıştır.

- Emniyet, jandarma ve belediye ekipleri ile işbirliği sağlanarak cadde sokak ve park yeri gibi alanlarda kurban kesilmemesi için gerekli çalışmalar yapılmıştır. Belediyelerle işbirliği yapılarak bayram öncesi ve bayram süresince satış ve kesim yerlerinde temizlik ve denetim birimlerinden yeterli sayıda eleman bulundurulmuştur.

3- Vekâletle Kurban Kesim Organizasyonları

Vekâletle kurban kesim organizasyonlarında son yıllarda dikkate değer bir artış gözlenmektedir. Ülkemizde faaliyet gösteren birçok yardım kuruluşu vekâlet yoluyla kurban kesim organizasyonu düzenlemektedir.

Yurt içi ve yurt dışındaki vatandaşlarımızdan kurbanlarını vekâlet yoluyla kestirmek isteyenlere yardımcı olmak amacıyla 1989 yılından beri Başkanlık da Türkiye Diyanet Vakfı işbirliğiyle vekâlet yoluyla kurban kesim organizasyonu düzenlenmektedir.

Söz konusu organizasyona vatandaşlarımız yurtiçi ve yurtdışından katılım sağlamaktadırlar.

- Bu yıl organizasyonun tanıtımı için yurt içi ve yurt dışında geniş katılımlı toplantılar düzenlenmiştir. Bu kapsamda yurtiçinde 81 ilin il ve ilçe müftüleri, vaizleri ve din görevlilerini kapsayacak şekilde 10 merkezde toplantılar yapılmıştır. Yurtdışında da müşavirlik ve ataşelik merkezlerinde görev yapan din görevlileri ve derneklerinin katılımıyla Avrupa'nın birçok ülkesinde toplantılar düzenlenmiştir.
- Organizasyona yurtiçinden 2015 yılında 100.868 hisse katılım olmuşken bu yıl 132.276 hisse katılım olmuştur. 2015 yılında 74.379 olan yurtdışı hisseleri 2016 yılında 95.926 hisseye çıkmıştır. Bu artışta söz konusu toplantıların etkisi olduğu değerlendirilmektedir.
- 2016 yılında toplam 228.202 adet vekâlet verilmiştir.
- Bununla birlikte organizasyon çerçevesinde teberrüken 11.997 hisse ve temsilen 143 hisse kurban kesilmiş ve ihtiyaç sahiplerine dağıtılmıştır. Dolayısıyla kesilen kurban sayısı toplam 240.342 hisseye ulaşmıştır.
- Kesilen kurbanlardan yararlanan aile sayısı 1.103.396'ya ulaşmıştır.
- Kurbanların kesim ve dağıtım işlerine 375 gönüllü nezaret etmiştir.
- Vekâleti alınan kurbanlar yurtiçinde 195 merkezde, yurtdışında ise 130 ülkenin 457 bölgesinde kesim ve dağıtım gerçekleştirilmiştir.
- Organizasyona katılan vatandaşlara SMS ve e-mail ile bilgi verilmiştir.

V- MUHARREM AYI ETKİNLİKLERİ

2016 yılı Muharrem ayı etkinlikleri kapsamında 10 Muharrem/09 Ekim 2016 tarihinde Eyüp Bahariye Mevlevihane'sinde "Rıza Lokması", Eyüp Sultan Camii'nde ise "Kerbela Şehitlerini Anma Programı" düzenlenmiştir.

Söz konusu programlara Diyanet İşleri Başkanı Sayın Prof. Dr. Mehmet Görmez'in yanı sıra Alevi, Bektaşî, Caferî kanaat önderleri katılmıştır.

Ayrıca il ve il müftülükleri tarafından Rıza Lokması, Kur'an-ı Kerim ve mevlit programı, aşure dağıtımı, ziyaret gibi çeşitli faaliyetler düzenlenmiştir.

F- VAKİT HESAPLAMA HİZMETLERİ

1- Namaz Vakitleri

a- Takvimler

aa. Başkanlık Takvimleri

2017 Yılı Başkanlık Takvimlerinin ön yüzüne konulacak olan;

- Günlük namaz vakitleri,
- Her şehir için günlük kible saati,
- Her bölgenin ilk şehri için ay doğuş-batış vakti,
- Her Kamerî ayın İçtima ve Ru'yet tarih, saat ve yerleri,
- Her şehir için Ramazan ve Kurban Bayramı namaz vakti,
- Rumi, miladi ve hicri tarihlerin birbirlerine tekabülleri ile Hızır-Kasım günlerine ait

Veriler hazırlanarak Dini Yayınlar Genel Müdürlüğüne gönderilmiştir.

Bu veriler 39 yurt içi 21 yurt dışı olmak üzere 60 bölge ve 1361 şehri içermektedir.

Fakat Resmi Gazete'nin 07.09.2016 tarihli 9154 sayılı kararname ekinde yer alan Bakanlar Kurulunun yeni kararı uyarınca, yaz saati uygulamasının her yıl, yıl boyu sürdürülmesinin kararlaştırılmış olması sebebiyle yurtiçi takvim çalışması yenilenerek Dini Yayınlar Genel Müdürlüğüne tekrar gönderilmiştir.

ab. Diğer Takvimler ve İmsakiyeler

Takvim çıkaran kamu kurumu ve özel kuruluşlara telif ücreti karşılığında namaz vakitleri ve imsakiyeler hazırlanarak gönderilmiştir.

2- Kamerî Ay Başları

a-Uluslararası Kamerî Ay Başları ve Hicri Takvim Birliği Kongresi

Türkiye Cumhuriyeti Diyanet İşleri Başkanlığı'nın çağrısıyla Uluslararası Hicri Takvim Birliği Kongresi İstanbul'da 21-23 Şaban 1437/28-30 Mayıs 2016 tarihleri arasında düzenlenmiştir. Oy çokluğu ile Başkanlığımızın teklif ettiği tekli takvim kabul edilmiştir.

b- Güney Amerika Kıtası Chile Şevval Hilali Gözlemi

Başkanlığımız Astronomu Gürhan EREN ile Din İşleri Yüksek Kurulu Uzmanı Dr. Yunus KELEŞ tarafından Hicri 1437 yılı Şevval ayı hilâl gözlenmesi amacıyla Güney Amerika'da bulunan Chile-İquique'ye gidilmiştir. Gözlem çalışması 02-07 Temmuz 2016 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir.

c- 2016 Yılı Ramazan, Şevval ve Zilhicce Hilal Gözlemleri

Kamerî ayların ve dini günlerin başlangıç ve bitişlerini doğru belirleyebilmek için, Ay'ın gökyüzünde görünür hareketleri çok hassas bir şekilde hesaplanmalıdır. Hesaplama sonuçlarına göre de kamerî ayın başlaması veya bitmesine karar verilmelidir. Bu çalışmalar ise gözlemler ile desteklenmelidir.

Dinimizde kamerî ayların başlangıcı hilalin görülmesi ile belirlenmektedir. İçtima anında ayın karanlık yüzü dünyaya dönük olduğu için dünyanın hiçbir yerinden ay kesinlikle görülememektedir.

Nitekim 1978 yılında İstanbul'da yapılan Ru'yet-i Hilal konferansında alınan kararlar gereği, Ay'ın hilal olarak görülebilmesi için; içtima pozisyonundan en az 8° ayrılması, güneş battığı anda en az 5° ufku üstünde olmasının gerekli olduğu görüşü benimsenmiştir. Bu kriterlerden bir tanesi gerçekleşmez ise çıplak gözle ilk gün hilalini görebilmek imkânsız olur. Kamerî ayın başlaması için hilalin Dünya'nın herhangi bir yerinden görülmesi yeterlidir. Bütün bu kriterler göz önüne alınarak yapılan hesapların da gözlemler ile teyit edilmesi gerekmektedir.

ca. Gözlem Yerlerinin Belirlenmesi

2011 yılından itibaren yapılan hilal gözlem çalışmalarını yurt dışına taşıma durumu 2015 yılında gerçekleştirilmiştir. Yurt içinde 23 ilde yapılan çalışmaya ek olarak çeşitli enlem, boylam ve iklimde yer alan 10 Ataşelik ve Müşavirlikde de hilal gözlem çalışması yapılmıştır. 2016 yılında yurtiçi gözlem yapılacak şehir sayısı 41'e çıkartılmış yurtdışı 10 şehirde bırakılmıştır.

Yurt dışındaki şehirler sırasıyla: Aşkabat (Türkmenistan), Köln (Almanya), Lefkoşa (KKTC), Mekke (Suudi Arabistan), Moskova (Rusya), Nouakchott (Moritanya), Sydney (Avustralya), Newyork ve Washington (ABD) ve Ulanbatur (Moğolistan)'dır.

cb. Gözlemciler Eğitim Verilmesi

Yurtiçinde 41 şehirde gözlem yapacak birer personele 08.05.2016 tarihinde bir günlük teorik ve pratik Hilal Gözlemi ve Kible eğitimi verilmiştir.

3- Kible Açılı ve Saatleri

Talep olduğu müddetçe Ankara sınırları içerisinde bulunan cami ve mescitlerin kibleleri vatandaşların müracaatlarına göre yıl boyunca yerinde tespit edilmiştir.

4 - Web Hizmetleri

Başkanlığın web sayfasında, görev alanları ile ilgili sekiz ayrı başlık altında yaklaşık 40 konuda oluşturulan Bilgi Bankası halkın hizmetine sunulmaktadır. Web sayfamızda bulunmayan bilgiler de talepler doğrultusunda e-mail ile ilgililere ulaştırılmaktadır.

İnternete Konulan Bilgiler:

- 1 - İbadet Vakitleri
- 2 - Tarih Dönüşümleri (1900-2022)
- 3 - Saatler
- 4 - Kible
- 5 - Ru'yet Çalışmaları
- 6 - Dini Günler (1900-2022)
- 7 - Resmi Tatil Günleri (2009-2022)
- 8 _ Kanunlar

Bilgi bankamızdaki şehir sayısı 1998 yılında; 40 ülke 332 şehir ile başlamış ve 2014 yılında 204 ülke 8156 şehre çıkarılmıştır. 2016 yılına ait 54 adet şehrin 12 aylık hilal gözlem değerleri şema, harita ve teknik açıklamaları ile 365 günlük ay evreleri ile hicri tarihi gösterir veri tabanı yayınlanmıştır.

Ayrıca "Uluslararası Kameri Ay Başları ve Hicri Takvim Birliği Kongresi" için yapıp yayına sunulan <http://taqwim.diyenet.gov.tr/tr-TR> web adresinde yapılan yayınlara teknik destek sağlanmıştır. Teknik destek olarak 2011-2014 hilal gözlem raporları, 2016 yılına ait 54 adet şehrin 12 aylık hilal gözlem değerleri, Hilal gözlemlerine ait fotoğraflar, 2007-2022 yılları arasındaki tüm kameri ayların hilal görülebilirlik haritaları ve takvim sistemi ile ilgili tüm veri tabanları hazırlanarak tek tek sayfada yayınlanmıştır.

5- Vakit Hesaplama Konularında Verilen Eğitimler

- a. Yurtiçinde 41 şehirde gözlem yapacak birer personele 08.05.2016 tarihinde bir günlük teorik ve pratik Hilal Gözlemi ve Kible eğitimi verilmiştir.
- b. Yurtdışında yaşayan vatandaşlarımıza hizmet sunmak üzere Avrupa ülkelerine gönderilmesi planlanan personelimiz için Ankara Rifat Börekçi Eğitim Merkezi'nde "Namaz Vakitleri, Kameri Ay Başları ve Kible ile ilgili Karşılaşılan Sorunlar ve Çözüm Yolları" konulu eğitim verilmiştir.

EĞİTİM VE MATERYAL GELİŞTİRMEYE YÖNELİK ÇALIŞMALAR
2016 FAALİYET RAPORU

İLMİ,
AKADEMİK,
EĞİTİM ve
MATERYAL
GELİŞTİRMEYE
YÖNELİK
ÇALIŞMALAR

2

A. İNSAN KAYNAĞINI GELİŞTİRMEYE YÖNELİK ÇALIŞMALAR

1. Kutlu Doğum Haftası Sempozyumu

15-17 Nisan 2016 tarihleri arasında Samsun Büyükşehir Belediyesi Atakum Sanat Merkezi'nde "Hz. Peygamber, Tevhid ve Vahdet" konulu sempozyum düzenlenmiştir. Sempozyum açılış programına Samsun Valisi, Samsun Büyükşehir Belediye Başkanı ve çok sayıda bürokrat ile vatandaşımız katılmıştır. Açılış programında Samsun İl Müftüsü Veysel ÇAKI, Samsun Büyükşehir Belediye Başkanı Yusuf Ziya YILMAZ, Din Hizmetleri Genel Müdürü Doç. Dr. Yaşar YİĞİT, Samsun Valisi İbrahim ŞAHİN birer konuşma yapmışlardır. Ayrıca Diyanet İşler Başkan Yardımcısı Prof. Dr. H. Kâmil YILMAZ da açılış konferansı vermiştir.

Kutlu Doğum Haftası Sempozyumu Açılış Programı

Dört oturum olarak gerçekleştirilen ve 28 ilim adamının katıldığı sempozyumda 16 tebliğ sunulmuş ve bunların müzakereleri yapılmıştır.

2. Paneller

Camiler ve Din Görevlileri Haftası etkinlikleri çerçevesinde 05 Ekim 2016 Çarşamba günü Ankara ili Mamak ilçesi Necmettin Erbakan Kültür Merkezi'nde İmam-Hatip Lisesi öğrencilerine yönelik "Cami ve Kitap" konulu bir panel düzenlenmiştir. Panelde Diyanet İşleri Başkan Yardımcısı Prof. Dr. Yavuz ÜNAL, Başbakanlık Başmüşaviri Dr. Necdet SUBAŞI ve Din İşleri Yüksek Kurulu Üyesi Prof. Dr. Cağfer KARADAŞ sunumlarını gerçekleştirmiştir.

2016 yılı Camiler ve Din Görevlileri Haftası münasebetiyle, "Cami ve Kitap" teması çerçevesinde 27 Ekim 2016 tarihinde Balıkesir, Yalova, Osmaniye, Tekirdağ, Sivas, Afyonkarahisar, Giresun, Kocaeli ve Kahramanmaraş illerinde halkımıza yönelik konferanslar ve Kredi Yurtlar Kurumuna bağlı kız öğrenci yurtlarında öğrenci buluşmaları düzenlenmiştir.

• **"Ailenin Korunması Bağlamında Eşlerin Hak ve Sorumlulukları" Paneli**

Ailenin korunmasına ve aile bireylerinin sorun çözme becerisinin geliştirilmesine katkı sağlamak amacıyla Antalya'da "Ailenin Korunması Bağlamında Eşlerin Hak ve Sorumlulukları" konulu bir panel düzenlenmiştir.

• **8 Mart Dünya Kadınlar Günü Faaliyetleri**

Aile ve Dini Rehberlik Daire tarafından 8 Mart Dünya Kadınlar Günü münasebetiyle Van, Osmaniye, Tekirdağ/Çorlu, Şanlıurfa, Kilis, Kahramanmaraş, Elazığ, Bursa, Malatya ve Bingöl illerinde "Göç Bağlamında Kadın ve Dayanışma" konulu konferanslar düzenlenmiştir. Ayrıca Gaziantep'te 18.03.2016 tarihinde bir panel düzenlenmiştir.

Türkiye genelinde 81 ilde Aile ve Dini Rehberlik Bürolarınca "Göç Bağlamında Kadın ve Dayanışma" konulu konferanslar düzenlenmiştir.

Mersin ili Tarsus İlçe Müftülüğü tarafından 8 Mart Dünya Kadınlar Günü münasebetiyle düzenlenen konferansa katılım sağlanmıştır.

Aile Haftası münasebetiyle düzenlenen, 'Mahremiyet Bağlamında Sosyal Medya ve Aile' temasının işlendiği Aile Forumu'nda yapılan sunumlar çözümlenmiş ve metin haline getirilmiştir.

2016 yılı Aile Haftası münasebetiyle 81 il müftülüğünde "Mahremiyet Bağlamında Sosyal Medya ve Aile" temalı paneller düzenlenmiştir. Bu kapsamda bürolar tarafından 724 faaliyet gerçekleştirilmiştir.

3. Çalıştaylar

• **Aile ve Dinî Rehberlik Bürolarında Örnek Projeler Çalıştayı**

07 Aralık 2016 tarihinde Denizli de düzenlenen ADRB İstişare Toplantısına 3 örnek proje sahibi tarafından proje hazırlama usul ve esasları hakkında bilgilendirme yapılmıştır.

19-20 Aralık 2016 tarihlerinde Ankara'da Aile ve Dini Rehberlik Bürolarının hizmet verimliliğini artırmak amacıyla bir çalıştay düzenlenmiş olup 81 il Müftülüğü ADRB koordinatörleri katılmıştır.

• **Cami Rehberliği Çalıştayı**

Yerli ve yabancı turistlerce gerçekleştirilen cami ziyaretlerinde ve ziyaretçilere sunulan rehberlik hizmetlerinde karşılaşılan sorunları ve çözüm önerilerini tespit etmek, rehberlik hizmetlerinin verimliliğini artırmak ve alanda ihtiyaç duyulan düzenlemeleri görüşmek üzere 08-09 Mart 2016 tarihlerinde Ankara'da Başkanlık Merkezinde "Cami Rehberliği Çalıştayı" gerçekleştirilmiştir.

Çalıştaya alanla ilgili bazı ilçe müftüleri, vaizler, tarihi ve turistik nitelikteki camilerde görev

yapan din görevlileri ve cami rehberleri katılmıştır. Çalıştay iki gün süre ile altı oturum halinde gerçekleştirilmiştir. Oturum başlıkları sırasıyla aşağıda belirtilmiştir:

1. Oturum: "Bir Din Hizmeti Olarak Cami Rehberliğinin Önemi ve Yöntemi"
2. Oturum: "Cami Ziyaretlerinde Karşılaşılan Sorunlar ve Çözüm Önerileri"
3. Oturum: "Cami Rehberliğinde Paydaş Kurum/Kuruluşlar ve İşbirliği İmkânları"
4. Oturum: "Cami Rehberliğinde Yayın ve Materyal İhtiyacı"
5. Oturum: "Cami Rehberlerinin İstihdamı ve Özlük Hakları"
6. Oturum: "Cami Rehberlerinin Eğitimi"

• Cami Görevlileri Çalıştayı

Başkanlığımızca 2011-2015 yılları arasında her yıl Camiler ve Din Görevlileri Haftası'nda cami odaklı din hizmetlerinde verimliliği artırmak, örnek projelerin tespit edilerek yaygınlaşmasını sağlamak amacıyla başarılı, aktif ve buldukları bölgelerde hizmetleriyle temayüz etmiş cami görevlilerinin katıldığı çalıştaylar düzenlenmiştir. Bu yıl altıncısı düzenlenen çalıştay 08-09 Ekim 2016 tarihlerinde Ankara Rifat Börekçi Eğitim Merkezinde gerçekleştirilmiştir. Çalıştaya yirmibeş (25) din görevlisi katılmıştır.

Din Hizmetleri Genel Müdürü Doç. Dr. Yaşar YİĞİT'in açılış konuşmasıyla başlayan programın ikinci oturumuna Diyanet İşleri Başkanı Prof. Dr. Mehmet GÖRMEZ de iştirak etmiştir. Çalıştayda iki gün boyunca din görevlilerinin çalışmaları dinlenmiş, karşılıklı tecrübe paylaşımı ve istişareler gerçekleştirilmiştir. Çalıştayda öne çıkan projeler şu şekilde sıralanabilir:

- Cami Gençlik Kolları (Ümraniye ve Çaycuma Örneği)
- Günahsız Nefesler Camide (Cami-Çocuk)
- Sosyal Hayatın Kalbi: Yaşayan Cami Örnekleri
- Engelsiz Camiler
- Diyanet Cami Evleri
- Cami Merkezli Eğitim.

• Cami Merkezli Gençlik Hizmetleri Çalıştayı

Cami merkezli gençlik hizmetlerinin geliştirilmesi amacıyla 23 Kasım 2016 tarihinde Başkanlık merkezinde "Cami Merkezli Gençlik Hizmetleri Çalıştayı" gerçekleştirilmiştir. Çalıştaya alan ile ilgili çalışmalar yapan il ve ilçe müftüleri ile vaizler ve din görevlileri iştirak etmiştir.

4. Konferanslar ve Seminerler

• Ailede Çocuklara Mahremiyet Bilinci Kazandırılması" Seminerleri

Aileyi ve bireyi tehdit eden problemlerin çözümüne katkı sağlanması amacıyla Sinop, Bartın ve Zonguldak illerinde ailelere yönelik "Ailede Çocuklara Mahremiyet Bilinci Kazandırılması" konulu seminerler düzenlenmiştir.

İnsanlık olarak son yüzyılda yaşanan savaşlar sebebiyle özellikle kadın ve çocuklar ağır sonuçlarla karşı karşıya kalmaktadır. Bu çerçevede, Başkanlık olarak Filistin'de yaşanan insanlık dramına seyirci kalmamak, insani duyarlılığımızı ve merhamet bilincini hatırlatmak amacıyla "Gazze'de Kadın Olmak-Hayata Tutunmak" konulu konferans düzenlenmiştir.

• Aile ve Dini Rehberlik Tanıtım Seminerleri

Aile ve Dini Rehberlik Bürolarının halka tanıtımın yapılması, bürolara olan talebin artırılması ve bürolar tarafından gerçekleştirilecek faaliyetlere katılımın artırılması amacıyla tanıtım seminerleri gerçekleştirilmektedir. 2016 yılı içerisinde bürolar tarafından 1241 tanıtım semineri gerçekleştirilmiştir. Ayrıca daire başkanlığımız tarafından Şanlıurfa, Kocaeli, Çorum, Samsun ve Sivas İllerinde Diyanet İşleri Başkanlığının İlahiyat fakülteleri öğrencilerinin muhtemel istihdam alanı olabileceği düşünülerek, Başkanlığın hizmet alanları ve işleyişleri hakkında "Misyon ve Fonksiyonları Açısından Din Hizmetleri" konulu tanıtım ve farkındalık seminerleri yapılmıştır.

2016 yılı Kutlu Doğum Haftasında 14-20 Nisan 2016 tarihleri arasında, Afyonkarahisar, Bolu, Gümüşhane, Yozgat, Kütahya, Eskişehir, Trabzon, Çorum, Sinop, Tokat, Samsun, Antalya ve Konya illerinde bulunan Yüksek Öğrenim Kredi ve Yurtlar Kurumu Genel Müdürlüğüne bağlı öğrenci yurtlarında kalan gençlerimize yönelik, 26 akademisyenin katılımıyla "Hz. Peygamber, Tevhid ve Vahdet" teması çerçevesinde, "Hz. Peygamber'in Hayatında Birlik ve Beraberlik Örnekleri" konulu seminerler düzenlenmiştir.

2016 Yılı Kutlu Doğum Haftası etkinlikleri çerçevesinde Ankara İli Keçiören İlçesinde, Hatay İlinde ve İskenderun İlçesinde düzenlenen konferansa katılım sağlanmıştır.

2016 yılı Camiler ve Din Görevlileri Haftası Münasebetiyle Adana Müftülüğü tarafından "Cami ve Kitap" temalı "Bayan Din Görevlilerinin Sosyal Hayattaki Rolü" konulu konferansa katılım sağlanmıştır.

07-10 Nisan 2016 tarihleri arasında I. Uluslararası Manevi Danışmanlık ve Rehberlik Kongresine katılım sağlanmıştır.

5- Tecrübe ve Bilgi Paylaşımı Toplantıları

Cami hizmetlerindeki etkinlik ve verimliliğini artırmak, örnek projeleri tespit ederek yaygınlaştırmak amacıyla, başarılı, aktif ve buldukları bölgelerde hizmetleriyle temayüz etmiş cami görevlilerinin katılımıyla 30 Mayıs-02 Haziran 2016 tarihleri arasında 54 ilçede cami görevlilerine yönelik "Tecrübe Paylaşımı Sunumları" yapılmıştır. Çalışma kapsamında 20 uygulamalı projenin sunumu gerçekleştirilmiştir.

E.NO	ADI SOYADI	GÖREVİ VE GÖREV YERİ	SUNUM YAPILAN İLÇELER	TARİH
EKİP-1	Yüksel KAZANCI	İ-HZONGULDAK	Zoguldak/Kilimli/Kozlu	30.05.2016
	Ali SÜRAL	İ-H GİRESUN	Alaplı /Ereğli	31.05.2016
	İsmail YILDIZ	İ-H İSTANBUL	Çaycuma/Devrek/Gökçebey	01.06.2016
EKİP-2	Fahrittin BAYUK	İ-H BURSA	Karabük-Merkez, Safranbolu	30.05.2016
	Nuri YÜKSEL	İ-H UŞAK	Eflani, Ovacık	31.05.2016
	Mehmet KESKİN	İ-H İSTANBUL	Eskipazar, Yenice	01.06.2016
EKİP-3	Memet ŞENYİĞİT	İ-H İSTANBUL	Kastamonu/Tosya	30.05.2016
	Hamdi BAYRAMOĞLU	İ-H ANKARA	Devrekani	31.05.2016
	Necdet TOPKARA	İ-H KASTAMONU	Araç/Cide	01.06.2016
EKİP-4	Levent UÇKAN	İ-H İSTANBUL	Osmaniye M./ Toprakkale	30.05.2016
	Hüseyin GÜNEŞ	İ-H G.ANTEP	Bahçe-Hasan BeyliDüziçi	31.05.2016
	Recep ÇERİ	İ-H OSMANİYE	Kadirli /Sumbaş	01.06.2016
EKİP-5	İbrahim TUNÇ	İ-H İSTANBUL	Hatay/Antakya, Defne, Altınözü, Samandağ, Yayladağı	30.05.2016
	Ethem ANDIRINLI	İ-H K.MARAŞ	Kırıkhan, Hassa,Reyhanlı, Kumlu	31.05.2016
	Hasan KOÇ	İ-H DENİZLİ	İskenderun, Belen, Arsuz, Payas, Dört Yol, Erzin	01.06.2016
EKİP-6	Vahdettin GÜZEL	İ-H İSTANBUL	Düzce/Akçakoca,Cumayeri	30.05.2016
	Mecit BOZKURT	İ-H İSTANBUL	Çilimli, Gölyaka, Gümüşova	31.05.2016
	Mahmut KÜÇÜK	M-K ESKİŞEHİR	Kaynaşlı, Yığılca	01.06.2016
EKİP-7	Yüksel KAZANCI	İH ZONGULDAK	Bartın/ Amasra, Kurucaşile, Ulus	02.06.2016
	Ali SÜRAL	İ-H GİRESUN		
	Eşref ERGÜN	İ-H İSTANBUL		

Tablo-15 30 Mayıs-02 Haziran 2016 Tarihlerinde Tecrübe Paylaşımı İçin Aylık Toplantılara Katılarak Sunum Yapan Cami Görevlileri Listesi

Cami odaklı din hizmetlerindeki etkinlik ve verimliliği artırmak ve mevcut projeler hakkında bilgilendirmede bulunmak amacıyla 25-26 Aralık 2015 tarihinde Tokat'ta, 06-07 Şubat 2016 tarihlerinde Mardin'de, 04 Mayıs 2016 tarihinde Erzincan'da, 11 Kasım 2016 tarihinde Kayseri'de, 01-02 Aralık 2016 tarihinde Sivas'ta, 22-23 Aralık 2016 tarihinde Manisa'da ilçe müftüleri ve din görevlilerine yönelik "Bilgi Paylaşımı Toplantıları" gerçekleştirilmiştir.

Aile ve Dini Rehberlik Büroları tarafından yürütülen çalışmaların değerlendirilmesi, bölgesel sorunların tespit edilmesi ve Başkanlığımızca belirlenen örnek projelerin tanıtılması amacıyla bölge istişare toplantıları gerçekleştirilmiştir. Marmara Bölgesi İstişare toplantısı İstanbul'da, Ege Bölgesi İstişare Toplantısı Denizli de düzenlenmiştir.

19-21 Şubat 2016 tarihleri arasında Van'da düzenlenen "32. İl Müftüleri İstişare Toplantısı"na Daire Başkanımız katılmış ve bürolarla ilgili sunumu gerçekleştirmiştir.

6- Aile Formu

Toplumun büyük bir kısmını kuşatan sosyal medyanın yanlış kullanımlarına ve toplumun temel taşı olan ailenin mahremiyetini zedeleyen olumsuz etkilere dikkat çekmek amacıyla 14-15 Mayıs 2016 tarihlerinde "Mahremiyet Bağlamında Sosyal Medya ve Aile" temalı bir forum düzenlenmiştir. Ankara'da Kocatepe Konferans Salonunda gerçekleştirilen ve Diyanet İşleri Başkanı Prof. Dr. Mehmet GÖRMEZ' in açılış konferansı ile başlayan forumda konunun uzmanları ile 3 oturum yapılmıştır.

B. TOPLUMA YÖNELİK ÇALIŞMALAR

1- Aile Okulu

Din görevlileri ve eşlerine yönelik ailede dinî değerler, ailede fıkhi meseleler, çocuk eğitimi ve mahremiyet bilinci, ergenlik sorunları ve gençlerle iletişim gibi konularda bilgilendirilmeleri ve aile yapısının desteklenmesi amacıyla çeşitli tarihlerde "Aile Okulu" seminerleri yapılmıştır.

24 Şubat- 25 Şubat 2016 tarihlerinde Niğde;

30 Nisan- 02 Mayıs 2016 tarihlerinde Bartın ve Zonguldak;

02 Mayıs- 04 Mayıs 2016 tarihlerinde Aksaray ve Nevşehir;

24 Mayıs- 26 Mayıs 2016 tarihlerinde Kırıkkale ve Kırşehir;

28 Mayıs- 30 Mayıs 2016 tarihlerinde Kars ve Ağrı;

19 Kasım- 21 Kasım 2016 tarihlerinde Afyon ve Uşak;

06 Kasım- 08 Kasım 2016 tarihlerinde Elazığ ve Malatya;

17 Aralık- 19 Aralık 2016 tarihlerinde Hatay ve Osmaniye illerinde Aile Okulu programları yapılmış olup programlara katılım sağlanmıştır.

2- Dini Rehberlik ve Manevi Destek Çalışmaları

2016 Yılı Kutlu Doğum Haftası etkinlikleri çerçevesinde 13-15 Nisan Tarihlerinde Doğu ve Güneydoğu Bölgesi illerinde; (Ağrı, Batman, Bingöl, Bitlis, Diyarbakır, Mardin, Muş, Siirt, Van) 27 görevlimizin katılımıyla "Dini Rehberlik ve Manevi Destek Çalışması" icra edilmiştir.

21-23 Haziran 2016 tarihleri arasında Ramazan ayı "Gelin Gönüller Yapalım" teması çerçevesinde Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgeleri'nde bulunan bazı illerde (Muş, Diyarbakır, Bingöl, Bitlis, Siirt, Batman ve Van) kadınlara dinî danışmanlık ve manevi destek verilmiştir. Programa baş vaiz, uzman vaiz ve Kur'an kursu öğreticisinden oluşan 14 din görevlisi katılmıştır.

28 Temmuz 2016 tarihinde 15 Temmuz gecesi ülkemizde yaşanan hain saldırılarda şehit düşen vatandaşlarımız için Ahmet Hamdi Akseki Camii'nde bayanlara yönelik "Kur'an-ı Kerim Ziyafeti ve Hatim Programı" düzenlendi.

Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesindeki çocuklar için Ankara, Konya ve İstanbul illerinde kamp programları düzenlenmiştir.

3- Kardeş Cami Projesi

Ülkemizin doğu ve güneydoğu bölgelerinde son dönemde yaşanan yoğun terör olayları nedeniyle hasar gören ve kullanılamaz hale gelen camilerin yeniden ibadete elverişli hale getirilmesi, bu camilerin bulunduğu muhitte ikamet eden vatandaşlarımıza gerekli desteğin sağlanması ve karşılıklı dayanışmanın artırılması amacıyla "Kardeş Cami Projesi" hayata geçirilmiş ve bu kapsamda 145 cami kardeş ilan edilmiştir.

4- İftar Programları

17-24 Haziran 2016 tarihleri arasında Ankara'da bulunan 4 kadın konukevine ve 15-29 Haziran 2016 tarihleri arasında 11 çocuk evine Başkanlığımız yöneticileri ve uzmanları tarafından iftar ziyaretleri gerçekleştirilmiştir.

23 Haziran 2016 tarihinde Ankara Büyükşehir Belediyesi, Keçiören, Yenimahalle ve Çankaya İlçe Belediyeleri ile Aile ve Sosyal Politikalar Ankara İl Müdürlüğüne bağlı toplam 8 kadın konuk evinde ikamet eden 110 kadın ve Ankara Aile ve Sosyal Politikalar Ankara İl Müdürlüğüne bağlı çocuk yuvaları ve yetiştirme yurdunda ikamet eden 12-15 yaş grubu 250 çocuğa iftar daveti verilmiştir.

5- Dua ve Hatim Programları

15 Temmuz şehitleri için, Aile ve Dini Rehberlik Bürolarına yazı gönderilerek "Hatim ve Dua" programları yapmaları talep edilmiş ve bürolar tarafından ülke genelinde 108 program gerçekleştirilmiştir.

6- Dini Musiki Hizmetleri

Başkanlığımız Dini Musiki Eğitimi ve Tasavvuf Musikisi Korosu eğitim çalışmaları, Başkanlığımızca yurt içinde ve yurt dışında organize edilen etkinliklerde görevlendirilmeleri Din Hizmetleri Genel Müdürlüğü Sosyal ve Kültürel İçerikli Din Hizmetleri Dairesi bünyesinde kurulan Dini Mûsiki Hizmetleri birimi tarafından yürütülmektedir.

Bu bağlamda;

Yurtiçi ve yurtdışında gerçekleştirilecek konserler için seçilen görevlilere repertuar çalışmaları yaptırılmıştır.

Ankara il merkezinde görev yapan personel arasından tespit edilen görevlilerle, musiki bilgi ve yeterlilik seviyelerini yükseltmek ve aynı zamanda yapılacak konserlere hazır halde olmalarını sağlamak için haftanın belirlenen günlerinde periyodik eğitimler verilmiştir.

Mübarek gün ve gecelerde televizyonlarda gerçekleştirilecek programlara Başkanlığı temsilen ilahi ekibi terkip ettirerek iştirak edilmiştir.

Eğitim Hizmetleri Genel Müdürlüğüne yürütülen ve Türkiye genelinden katılımla gerçekleştirilen sınavda başarılı olan personelin 9 ay süreli Dini Musiki eğitimi kursunda eğitimlik hizmetleri verilmiştir.

Eğitim Hizmetleri Genel Müdürlüğü ile koordineli şekilde, il müftülüklerince tüm illerden seçilerek tespit edilmiş personele "Ezanı Güzel Okuma Hizmet İçi Eğitim Semineri" adı altında Ezan, Kamet, Müezzinlik ve Kıraat'ın makamlarla icrası konularında eğitim seminerleri düzenlenmiştir.

Kutlu doğum haftası etkinliklerinde, yurt içi ve yurt dışında belirlenen yerlerde düzenlenen programlara Diyanet İşleri Başkanlığı Tasavvuf Musikisi Korosu olarak iştirak ederek konserler verilmiştir.

Başkanlık merkez birimlerince tertiplenen şura, toplantı, sempozyum vb. organizasyonlarda konser ya da musiki dinletileri sunulmuştur.

Başkanlığımızın, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, Gençlik ve Spor Bakanlığı, Adalet Bakanlığı ve Sağlık Bakanlığı ile işbirliği içinde tertiplendiği organizasyonlarda hazırlanan ekiple musiki dinletileri ya da konserler sunulmuştur.

C. MATERYAL ÜRETMEYE YÖNELİK ÇALIŞMALAR

1-Yazılı Yayınlar

- Dini Yayınlar Genel Müdürlüğü'nce "Hz. Peygamber, Tevhid ve Vahdet" adlı bir kitapçık hazırlanarak il ve ilçe müftülüklerine gönderilmiştir. Ayrıca Diyanet Aylık Dergi'nin Nisan sayısı Kutlu Doğum Haftası teması merkeze alınarak içeriklendirilmiştir.

- Aile ve Dini Rehberlik Bürolarının halka daha kolay ulaşmasını sağlamak, bürolar arasında birlikteliği sağlamak amacıyla tanıtım broşürü hazırlanarak illere gönderilmiştir.

- Suriyeli mültecilere dağıtılmak üzere Ailem serisinden 4 kitapçık özet hâline getirilerek Arapçaya çevrilerek dağıtımını yapılmak üzere illere gönderilmiştir.
- 2015 Yılı Din Hizmetleri Genel Müdürlüğü Faaliyet Raporu hazırlanmıştır.

2- Görsel ve İşitsel Yayınlar

- Kutlu Doğum Haftası temasına yönelik olarak tanıtım ve etkinliklerde kullanılmak üzere üç farklı görsel tasarım ve sloganlar içeren afişler (billboard, raket, tanıtım afişleri), bir adet sinevizyon ile altı ayrı kamu spotu hazırlanmıştır. Hazırlanan bu materyal örnekleri DVD halinde il müftülüklerine gönderilmiştir.

- Kutlu Doğum Haftası için hazırlanan web sayfası “kutludogum.diyaret.gov.tr” adresiyle hizmete sunulmuştur. Hafta münasebetiyle hazırlanan tüm yazılı/görsel materyal, hutbe, vaaz örnekleri ile il/ilçe müftülüklerimiz ve yurtdışı teşkilatımız tarafından düzenlenecek etkinlikler bu sayfada yayınlanmıştır.

- Camiler ve Din Görevlileri Haftası münasebetiyle; belirlenen temanın kamuoyuna etkin bir şekilde duyurulmasını sağlamak amacıyla 6 adet afiş tasarlanmıştır. Tasarımı yapılan bu afişler billboard, raket, köprü vb. görsel tasarımlar ile desteklenmiştir.

- Temayı işleyen bir kamu spotu hazırlanmış, RTÜK onayının ardından yayınlanmak üzere ulusal/yerel TV kanallarına ve radyolara gönderilmiştir. Ayrıca “Cami ve Kitap” konulu bir sinevizyon hazırlanmıştır.
- Aile ve Dinî Rehberlik Bürolarının tanıtımı hususunda farkındalığın artırılması, büro faaliyetlerinin görsel olarak desteklenmesi, ayrıca bürolar tarafından düzenlenecek programlarda ön sunum olarak kullanılması amacıyla, “Aile Sinevizyonu” ve “Aile Röportajları” hazırlanmıştır.

GENEL DEĞERLENDİRME

Toplumun din konusunda aydınlatma faaliyetleri içerisinde vaaz ve hutbelerin yeri önceliklidir. Bu hizmetlerimizin geliştirilmesi amacıyla vaiz sayılarında önemli artışlar sağlanmış, din görevlilerinin kendi camilerinde vaaz edebilmelerine yönelik olarak yapılan çalışmalara devam edilmiştir. Bununla birlikte, vaazların niteliğinin artırılması ve irşat hizmetlerinin çeşitlendirilmesi için önümüzdeki yıllarda uzun süreli eğitimlerin yapılmasını gerekli kılmaktadır.

Hutbe hizmetleri mevzuat hükümlerine göre yürütülmüştür. Ancak ülkemizde yaşanan olağanüstü durum sebebiyle ve görülen lüzum üzerine İl İrşat Kurullarınca hutbe hazırlanmaya devam edilmekle birlikte her hafta Başkanlık Merkezince hutbeler hazırlanarak taşra teşkilatına gönderilmiştir.

Özel gün ve haftalar münasebetiyle Başkanlığımız Merkezince düzenlenen irşat ekipleri uygulaması her geçen yıl çeşitlenerek devam etmektedir. Bu uygulamaya ait alınan geri bildirimlere göre merkez-taşra buluşmaları ve Başkanlık hizmet politikalarının taşraya aktarılmasında bunun önemli bir işlev gördüğü anlaşılmaktadır.

Din hizmetlerinin önemli bir alanını oluşturan cami hizmetlerinde daha önce başlanan çalışmalar yaygınlaştırılarak sürdürülmüştür. Bu bağlamda; 2016 yılında önceki yıllarda başlatılan camilerin gün boyu açık tutulması ve cami çalışma programı uygulamasına devam edilmiştir. Camilerin manevi imarına ve cemaatin güncel hayatta manevi duygularını diri tutmasına katkı sağlamak amacıyla uygulamaya konulan sabah namazı buluşmaları ile ilgili veriler incelendiğinde programlara ülke genelinde ciddi bir teveccüh gösterildiği anlaşılmaktadır. Ayrıca vaiz ve üzeri unvanlarda görev yapan personelimiz tarafından haftada bir gün verilen hadis derslerinin yaygınlaşması, çalışmalarda önemli bir aşama kaydedildiğini göstermektedir.

Cami hizmetlerini geliştirmeye yönelik çalışmalar kapsamında 2016 yılında Başkanlık tarihinde ilk defa camilerde kitaplık/kütüphane oluşturulmasına yönelik çalışma başlatılmıştır. Çalışma kapsamında, gruplarına göre camilerde asgari düzeyde bulundurulması öngörülen kitaplar, listeler hâlinde tespit edilmiş ve ülke genelinde önemli bir dönüşüme zemin hazırlanmıştır. Bu çerçevede camilerdeki mevcut kitaplıklar gözden geçirilerek iyileştirilmesi sağlanırken, bulunmayan camilerde ise kitaplıklar oluşturulmuştur. Yapılan çalışmalarla kitaplığı/kütüphanesi bulunan cami oranının % 75'e ulaştığı memnuniyetle müşahade edilmiştir.

Ailelerin güven, huzur ve mutluluğu, eşler ve aile fertleri arasında sevgi ve merhamete, karşılıklı görev ve sorumluluğun yerine getirilmesine, adalet ve hakkaniyete, yardımlaşma ve dayanışmaya bağlıdır. Bu temel değerler ekseninde aileyi koruma ve güçlendirme çalışmalarına titizlikle eğilen Başkanlığımız faaliyetleri 2016 yılında hız kazanmıştır.

2016 yılı itibarıyla yapılan çalışmaları ifade eden yukarıdaki rapor Başkanlığımızın aileye yönelik hizmetleri, kurum bakımı altındaki kesimlere yönelik manevi destek hizmetleri ve Aile

ve Dini Rehberlik Bürolarının koordinasyonu ve güçlendirilmesine yönelik ortaya konulan çalışmaları yansıtmaktadır. Görevlendirme personelinin görev süresinin bitmesi gibi çeşitli sebeplerle yaşanan personel sayısının düşmesini önlemek için kalıcı ve daimi personel istihdamı 2016 yılı itibarıyla tamamlanmış olup gelecek yıllar için yatırım yapılmıştır.

2016 yılında bürolara yapılan aylık başvuru sayısı illerden yazılı olarak gelen veriler ışığında 27143 olmasına rağmen sisteme kaydedilen soru sayısının 3992 olduğu görülmektedir. Kaydedilen soru sayısındaki ciddi düşüşün sebebi fetva içerikli bazı soruların medyada çarpıtılması sonucu soru hatlarının kapatılması ve 15 Temmuz darbe girişiminin akabinde soruların sisteme kaydedilememesidir. Soruların sisteme zamanında ve eksiksiz kaydedilmesi için personel çalıştayda bilgilendirilmiştir.

Büroların hizmet alanlarının gelişmesine bağlı olarak görev yapacak sabit personel ihtiyacı 2016 yılında gerçekleştirilmiş ve yapılan sınav ile 200 personel bürolarda istihdam edilmiştir. Bu durum büroların nitelikli ve sürdürülebilir hizmet üretmesine, faaliyetlerin giderek artmasına imkân sağlayacaktır. Özellikle ilerleyen dönemlerde bu personelin hizmet içi eğitimlerle desteklenmesi ve bütün bürolara en az ikişer sabit personel görevlendirilmesi kuruluş aşamasını tamamlayan büroların kaliteli hizmet yürütme aşamasına geçmesine önemli katkı sunacaktır.

2016 yılında ülke genelinde yaşanan ciddi sıkıntılara rağmen Aile ve Dini Rehberlik Büroları il müftülükleri ve 278 ilçe müftülüğünde aktif olarak hizmet yürütmeye devam etmiştir. Bürolar sadece kendilerine gelen vatandaşların sorularına cevap üreten merkezler değil görev alanıyla ilgili sahada aktif faaliyetler gerçekleştiren, bölgenin sorunlarına yönelik projeler üreten, ilgili kurumlarla iş birliği içerisinde çeşitli alanlarda faaliyetler yürüten merkezler hâline gelmiştir.

Bürolarda görev yapan personelin alanda yürütecekleri hizmetlere rehber olacak materyallerin hazırlanarak gönderilmesi personel tarafından olumlu karşılanmıştır. Aile ve Dini Rehberlik Büroları tanıtım filmi, Aile filmi gibi görseller bürolar tarafından yapılan programlarda gösterilmektedir. Bu materyal çalışmaları misyonumuz ışığında aileyi, bireylerini ve değerlerimizi ayakta tutma gayesi çerçevesinde çeşitlenerek ülkemizin vatandaşlarına personelimiz eliyle ulaştırılmaya devam edilecektir.

2016 yılı itibarıyla aile ve onu ayakta tutan değerleri yaşatmak adına farklı etkinlikler düzenlenmiş olup Başkanlığımızca ilk defa Aile Forumu gerçekleştirilmiştir. Bu forumun her yıl Aile Haftası'nda özel bir tema çerçevesinde icra edilmesi planlanmaktadır.

15 ilde yapılan Aile Okulu seminerleri ile din görevlileri ve eşlerine yönelik aile yapısının desteklenmesi çalışması yapılmış olup bu faaliyetin her yıl ülke genelinde yaygınlaşarak artırılması hedeflenmektedir.

2016 yılı itibarıyla sosyal hizmet kurumlarındaki dini rehberlik ve manevi destek çalışmaları Etkinliklerle Değerler Eğitimi kitabının uygulanması ile daha sistematik hale gelmiştir. Bu ki-

tabın sahada fiilen görev yapan personelden gelen eleştiriler ve öneriler dâhilinde güncellenip genişletilerek ikinci baskısı gelecek yıl içerisinde planlanmaktadır.

2016 yılında sosyal ve kültürel içerikli din hizmetlerinde özellikle gençlik alanında önemli atılımlar sağlanmıştır. Kredi Yurtlar Kurumuna bağlı yurtlarda "manevî rehber" adıyla personelimiz görevlendirilmiş, Gençlik ve Spor Bakanlığına bağlı devam eden gençlik kamplarına önemli katkılar sağlanmıştır. Bu bağlamda temalı kamp konseptinde Ramazan kampı düzenlenmiş, tüm kamplara da kitap ve personel desteği sağlanmıştır.

Sağlık kuruluşlarında görev yapacak personel sayısına artış sağlanarak gerekli eğitimler verilmiştir. Engelli hizmetleri alanında hem Merkez hem de taşra ayağında eş güdüm ve koordinasyonu geliştirici çalışmalar yapılmıştır. Hükümlü ve tutuklulara, yaşlılara, mültecilere, bağımlılara sunulan hizmetler önceki yıllarda olduğu gibi sistematik, etkinlik ve verimlilik anlayışıyla yürütülmüştür. İlgili tüm alanlarda kurumsal işbirliği, personel eğitimi, materyal desteği, Başkanlık taşra koordinasyonu ihmal edilmemiştir. Söz konusu tüm hizmet alanları her geçen gün ilerlemekte ve yeni atılımlara fırsat vermektedir.

2016 yılı Kutlu Doğum Haftası nitelik ve nicelik açısından oldukça yoğun bir şekilde kutlanmıştır. Yapılan programlara başta mülki ve idari yetkililer olmak üzere, sivil toplum kuruluşları, diğer din mensuplarının temsilcileri, üniversiteler, medya kuruluşları, eğitim kurumları ve toplumun farklı kesimleri katılım göstermişlerdir. Bu bağlamda, hafta boyunca gerçekleştirilen etkinliklere dair şu değerlendirmeleri yapmak mümkündür:

Ülkemizin, coğrafyamızın, İslam âleminin ve topyekûn insanlığın içerisinde geçtiği sancılı süreç dikkate alındığında "Hz. Peygamber, Tevhid ve Vahdet" temasının belirlenmesi son derece yerinde olmuş ve kamuoyu tarafından takdirle karşılanmıştır. Bu konu esas alınarak yapılan faaliyetler, tevhid ve vahdet konusunda farkındalık ve duyarlılık oluşmasına olumlu anlamda katkı sağlamıştır.

Hafta boyunca vaaz ve hutbeler başta olmak üzere radyo-televizyon programları, konferans, panel, sempozyum gibi etkinliklerle "tevhid ve vahdet", Peygamberimizin örneğinde her yönüyle ele alınmıştır.

Kutlu Doğum web sayfası, zengin içeriği ile hafta hakkında bilgi almak isteyenlere önemli bir imkân sağlamış, faaliyetlerin amacına ulaşmasında etkin rol oynamıştır. Ayrıca temaya özel olarak hazırlanan sinevizyon ve kamu spotu filmleri ile kitap, afiş vb. materyal, temanın geniş kitlelere doğru ve etkili bir şekilde aktarılıp anlatılmasında önemli bir işlev görmüştür. Başkanlığımız söz konusu temayı gündeme taşıyarak yalnızca konunun önemine dikkat çekmemiş, aynı zamanda hafta boyunca tevhid ve vahdetin pekişmesinin önündeki engellerin el birliğiyle kaldırılması için de çağrı ve teklifte bulunmuştur. Bu bağlamda programlara katılan Sayın Cumhurbaşkanımız ve Diyanet İşleri Başkanımızın Ankara, Edirne, İstanbul ve Diyarbakır illerinde gerçekleştirilen programlarda verdiği mesajlar kamuoyunda ve basında geniş yankı bulmuştur.

Kutlu Doğum Haftası'nda kamu kurum ve kuruluşlarının, STK'ların, Başkanlığımız ile koordineli olarak etkinlikler düzenlemesi, Kutlu Doğum teması ve heyecanının daha geniş kitlelere ulaşmasına imkân tanımıştır. Bu koordinasyonun geliştirilerek sürdürülmesi önem arz etmektedir.

Böylesi önemli bir temayı ele alıp bilinç oluşturmaya çalışması, gerçekleştirdiği etkinliklere geniş katılımların olması ve STK'lara öncülük yapması, Başkanlığımızın öteden beri huzur, güven, kardeşlik, dayanışma, birlik-beraberlik, karşılıklı sevgi ve saygı içerisinde yaşama hususlarında çok önemli bir vazife üstlendiği ve bu konuda büyük bir toplumsal saygınlığa sahip olduğunu bir kez daha ortaya koymuştur.

Ceza-infaz kurumları, huzurevleri, sevgi evleri, yükseköğrenim yurtları vb. mekanlarda gerçekleştirilen etkinlikler ile gençlere yönelik programlar, haftanın amacına ulaşmasında önemli bir katkı sağlamıştır. Bu programlar sayesinde, zikredilen bu kesimler de Kutlu Doğum Haftası'nın heyecan ve coşkusundan istifade etme imkânı bulmuşlardır. Hafta dolayısıyla özellikle mülteci kamplarında programların düzenlenmesi, ensar-muhacir kardeşliği ruhunun pekişmesi adına güzel bir örnek oluşturmuştur. Bu programlar, sıla hasreti çeken mültecilerin haftanın anlamını kavrayabilmeleri ve ruhunu hissedebilmeleri bakımından önemli bir yere sahip olmuştur.

Camiler ve Din Görevlileri Haftası "Cami ve Kitap" teması çerçevesinde 1-7 Ekim tarihleri arasında düzenlenen çeşitli faaliyetlerle Başkanlığımız, il/ilçe müftülükleri ile müşavirlik ve atâşeliklerimiz tarafından etkili bir şekilde kutlanmıştır. Hafta boyunca gerçekleştirilen etkinlikler vesilesiyle camileri kitaplarla buluşturarak vatandaşlarımıza okuma alışkanlığı kazandırılmasına katkı sağlanmıştır. Cami ve Kitap konusunda toplumumuzda yeniden bir farkındalık oluşturulması ile ilgili çalışmaların haftayla sınırlı tutulmayarak ilerleyen zaman dilimlerinde de devam ettirilmesi önem arz etmektedir.

Başarılı, aktif ve buldukları bölgelerde hizmetleriyle temayüz etmiş cami görevlilerinin katıldığı "Cami Görevlileri Çalıştayı" ile cami odaklı din hizmetlerinin etkinliğini ve verimliliğini artırmak amacıyla gerçekleştirilen "Tecrübe Paylaşımı Toplantıları" ile ilgili cami görevlilerinin yaptığı değerlendirmelerin olumlu olduğu görülmektedir. Bu faydalı ve verimli uygulamanın önümüzdeki yıllarda da devam etmesi gerekmektedir.

EĞİTİM VE MATERYAL GELİŞTİRMEYE YÖNELİK ÇALIŞMALAR
2016 FAALİYET RAPORU